

**İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ DERGİSİ**

Yıl 11 Sayı 2 - Aralık 2025

Volume 11 Issue 2 - December 2025

Genel DOI: 10.17932/IAU.HFD.2015.018

Cilt 11 Sayı 2 DOI: 10.17932/IAU.HFD.2015.018/2025.1102

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ DERGİSİ

ISSN : 2149-5890 / E-ISSN 2757-5209

Sahibi

Prof. Dr. Mustafa AYDIN

Yazı İşleri Müdürü

Zeynep AKYAR

Editör/Editor

Doç. Dr. Şaban Cankat TAŞKIN

Editör Yardımcıları/Associate Editor

Dr. Öğr. Üyesi Dilara BAYTAROĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Büşra ERDEM

Akademik Çalışmalar Koordinasyon Ofisi

İdari Koordinatör/Administrative Coordinator

Dr. Öğr. Üyesi Burak SÖNMEZER

Türkçe Redaksiyon/Turkish Proofreading

Dr. Öğr. Üyesi Büşra ERDEM

İngilizce Redaksiyon/English Proofreading

Dr. Öğr. Üyesi Büşra ERDEM

Grafik Tasarım/Graphic Design

Başak GÜNDÜZ

Dil/Language

Türkçe

Yayın Periyodu/Publication Period

Yılda iki sayı: Haziran & Aralık

Yıl 11 Sayı 2 - Aralık 2025

Volume 11 Issue 2 - December 2025

Yazışma Adresi/Correspondence Address

Beşyol Mahallesi, İnönü Caddesi, No: 38, Sefaköy, 34295

Küçükçekmece/İstanbul

Tel: 0212 444 1 428 - 23410

Fax: 0212 425 57 97

Web: www.aydin.edu.tr

E-mail: hukukdergi@aydin.edu.tr

Baskı/Printed by

Levent Baskı Merkezi - Sertifika No: 35983

Adres: Emniyetevler Mahallesi Yeniçeri Sokak No:6/A

4. Levent / İstanbul, Türkiye

Tel: 0212 270 80 70

E-mail: info@leventbaskimerkezi.com

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Ufuk AYDIN

Prof. Dr. Vahit DOĞAN

Prof. Dr. Murat Volkan DÜLGER

Prof. Dr. M. Tefik GÜLSOY

Doç. Dr. Şaban Cankat TAŞKIN

Dr. Öğr. Üyesi Dilara BAYTAROĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Büşra ERDEM

Bilimsel Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ali Kemal YILDIZ, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ali Kemal YILDIZ, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ayhan DÖNER, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ayşe Nur TÛTÛNCÛ, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ayşe Füsün ARSAVA, Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Berrin AKBULUT, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Cavid ABDULLAHZADE, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Cemil KAYA, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ebru CEYLAN, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ekrem KURT, MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Elif UZUN, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Emre ESEN, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Enver BOZKURT, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ercan AKYİĞİT, MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Ertan DEMİRKAPI, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Fulya ERLÛLE, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Gökhan GÜNEYSU, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Gürkan SERT, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Prof. Dr. Hacı KARA, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi

- Prof. Dr. Hakan KARAKEHYA**, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Haluk BURCUOĞLU, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Haluk Hâdi SÜMER, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Haluk Nami NOMER, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Havva KARAGÖZ, MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI, Orta Doğu Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. İpek SAĞLAM, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. İsmail KAYAR, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. İsmail Yılmaz ASLAN, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Mehmet BAHTİYAR, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Mehmet Tefrik GÜLSOY, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Muhammed Fatih UŞAN, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Murat ATALI, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Murat TOPUZ, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Murat Volkan DÜLGER, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Musa AYGÜL, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Mustafa Erkan ÜYÜMEZ, Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Prof. Dr. Oğuz Sadık AYDOS, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCI, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Ömer Adil ATASOY, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Selami KURAN, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Selçuk ÖZTEK, FSM Vakıf Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Seydi KAYMAZ, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Sibel ÖZEL, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Ufuk AYDIN, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Umur YENİOCAK, İstanbul Altınbaş Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Vecdi AKYÜZ, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Veli Özer ÖZBEK, İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Yeliz BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU, İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Yusuf ALPER, Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Prof. Dr. Zehra Gönül BALKIR, Kıbrıs İlim Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Prof. Dr. Zehreddin ASLAN, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Abdurrahman SAVAŞ, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Doç. Dr. Aysun BEYDOLA, Yakın Doğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Cüneyt PEKMEZ, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Gizem PERÇİN, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Hakkı Hakan ERKİNER, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Hüseyin BİLGİN, Konya Bölge İdare Mahkemesi
Doç. Dr. Mehmet AKÇAAL, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Muhammed DEMİREL, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Murat Can ATAKAN, Altınbaş Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Neslihan GÖKTÜRK, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Hakkı Hakan ERKİNER, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Nuri ERDEM, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Pakize Ezgi AKBULUT, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Sami KOCABIYIK, Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Doç. Dr. Üyesi Şaban Cankat TAŞKIN, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Aslı TOPUKÇU İDUĞ, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan ÖZTEZEL, Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi

- Dr. Öğr. Üyesi Atakan UZUN, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Ayşen ÇİLENTİ KONURALP, Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Buket ABANOZ ÖZTÜRK, İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Burçak TATLI, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Büşra ERDEM, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Derya KESKİNCİ, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Elif ŞEN BOYNUĞRİ, Çankırı Karatekin Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Elif YAVUZ TANAYDIN, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Emrah ÇETİN, Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Ender DEMİR, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Evrim KERMAN, Özyeğin Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Gizlem TURAN TIRYAKI, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜNDÜZ, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Hande DOĞAN, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Hayriye Şen DOĞRAMACI, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi İcral DAĞLIOĞLU ŞANLI, Süleyman Demirel Üniversitesi İkt. ve İdari Bilimler Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi İlhan YİĞİT, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Kemale Leyla BİNGÖL, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Mehtap İpek İŞLETEN, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Muharrem TÜTÜNCÜ, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Cahit GÜNEL, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Nilgün BAŞALP YILDIRIMGÜRK, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Orhan Emre KONURALP, Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Özge KURU, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Pınar YAŞAR ŞATIROĞLU, Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Safiye Nur BAĞRIAÇIK SİMLİ, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Seda ERGÜNEŞ EMRAĞ, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Semih YUMAK, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Tuğba SEMERCİ VURALOĞLU, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi*

İçindekiler

Araştırma Makalesi

Türkiye’de Sporcuların Sosyal Güvenliği: Statü ve Uygulama Tartışmaları

Social Security of Athletes in Turkey: Debates on Status and Implementation

Eray KARAGÖZ.....125

Uluslararası Deniz Hukuku Kapsamında Deniz Alanları ve Derin Deniz Yatağının Hukuki Statüsü

Legal Status of Sea Areas and Deep Seabeds Within the Scope of International Law of The Sea

Kamil ALAYBEYOĞLU.....147

Mevzuatımızda Yeni Bir Suç Tipi: “İsrarlı Takip”

A New Type of Crime in Our Legislation: “Stalking”

Aybike BERBER YÖRÜK.....169

Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Yok Hükmünde Sayılmasını Gerektiren Haller

Grounds For The General Assembly Resolutions Of Joint Stock Companies To Be Considered Null And Void

Mehmet TOPRAK.....191

Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Kâr Payı ve Tasfiye Payı Hakkı

The Right to Dividend and Liquidation Share of Shareholders in Joint Stock Companies

Saynur İrem OKTAY.....215

Doi Listeleri - DOI Numbers

Genel DOI: 10.17932/IAU.HFD.2015.018

Cilt 11 Sayı 2 DOI: 10.17932/IAU.HFD.2015.018/2025.1102

Türkiye’de Sporcuların Sosyal Güvenliği: Statü ve Uygulama Tartışmaları

Social Security of Athletes in Turkey: Debates on Status and Implementation

Eray KARAGÖZ

10.17932/IAU.HFD.2015.018/hfd_v011i2001

Uluslararası Deniz Hukuku Kapsamında Deniz Alanları ve Derin Deniz Yatağının Hukuki Statüsü

Legal Status of Sea Areas and Deep Seabeds Within the Scope of International Law of The Sea

Kamil ALAYBEYOğLU

10.17932/IAU.HFD.2015.018/hfd_v011i2002

Mevzuatımızda Yeni Bir Suç Tipi: “İsrarlı Takip”

A New Type of Crime in Our Legislation: “Stalking”

Aybike BERBER YÖRÜK

10.17932/IAU.HFD.2015.018/hfd_v011i2003

Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Yok Hükmünde Sayılmasını Gerektiren Haller

Grounds For The General Assembly Resolutions Of Joint Stock Companies To Be Considered Null And Void

Mehmet TOPRAK

10.17932/IAU.HFD.2015.018/hfd_v011i2004

Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Kâr Payı ve Tasfiye Payı Hakkı

The Right to Dividend and Liquidation Share of Shareholders in Joint Stock Companies

Saynur İrem OKTAY

10.17932/IAU.HFD.2015.018/hfd_v011i2005

Editörden

Merhaba,

İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi bu sayısı ile yayın hayatına devam ediyor.

Temel yayın dili Türkçe olan Dergimiz, Dergipark üzerinden makale kabul eden ve kör hakemlik esasına göre çalışan bir dergidir. Ancak dergimiz, hakemsiz makale de kabul etmektedir. Dergimizin tanınmış endekslerde taranması için çabalarımızı sürdürüyoruz.

Hukukun her alanındaki makaleleri kabul eden dergimiz, hem hukuk uygulamasına hem de teorisine ışık tutan akademik çalışmaları kabul etmektedir.

Danışma ve Yayın Kurullarını genel olarak muhafaza eden Dergide Editörlüğü bu sayıda Doç. Dr. Şaban Cankat TAŞKIN, yardımcılıklarını ise Dr. Öğr. Üyesi Dilara BAYTAROĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Büşra ERDEM üstlenmiştir. Dergimizin hakem listesine yeni isimler de eklenmiştir.

Dergimizin bu sayısında beş adet hakemli makale bulunmaktadır.

Bunlar sırasıyla Eray KARAGÖZ tarafından kaleme alınan “Türkiye’de Sporcuların Sosyal Güvenliği: Statü ve Uygulama Tartışmaları”; Kamil ALAYBEYOĞLU tarafından kaleme alınan “Uluslararası Deniz Hukuku Kapsamında Deniz Alanları ve Derin Deniz Yatağının Hukuki Statüsü”; Aybike BERBER YÖRÜK tarafından kaleme alınan “Mevzuatımızda Yeni Bir Suç Tipi: ‘İsrarlı Takip’”; Mehmet TOPRAK tarafından kaleme alınan “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Yok Hükmünde Sayılmasını Gerektiren Haller” ile Saynur İrem OKTAY tarafından kaleme alınan “Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Kâr Payı ve Tasfiye Payı Hakkı” başlıklı makalelerdir.

Dergiye yazar olarak katkıda bulunmuş, hakemlik ve editör yardımcılığı görevini üstlenmiş tüm meslektaşlarıma teşekkür ediyor; 2025 yılı Aralık sayımızın tüm okuyuculara yararlı olmasını diliyorum.

Doç. Dr. Şaban Cankat TAŞKIN

Editör

Araştırma Makalesi / Research Article

Türkiye’de Sporcuların Sosyal Güvenliği: Statü ve Uygulama Tartışmaları

Social Security of Athletes in Turkey: Debates on Status and Implementation

Dr. Eray KARAGÖZ*

Öz:

Bu çalışma, Türkiye’de sporcuların sosyal güvenlik sistemine erişimlerini, bu erişimdeki hukuki boşlukları, uygulama farklılıklarını ve uluslararası normlarla uyum sorunlarını derinlemesine irdeleyerek, sosyal güvenliğin kapsayıcılığı yönünden tartışmaktadır. Türk sosyal güvenlik sisteminde, profesyonel sporcuların sigortalı sayılmasına karşın, amatör sporcuların bu güvenceden büyük ölçüde mahrum kalması ve Sosyal Güvenlik Kurumu’nun gelir temelli sigortalılık kriterlerinin yarattığı belirsizlikler, çalışmanın temel problem alanını oluşturmaktadır.

Bu durumu analiz etmek amacıyla, Türkiye’deki yasal düzenlemeler ve yargı kararları, Fransa, Almanya, İngiltere gibi Avrupa ülkeleri ile Çin gibi farklı sosyal güvenlik modellerine sahip ülkelerin sporcu statüsü ve sosyal güvence uygulamalarıyla karşılaştırmalı bir metodolojiyle değerlendirilmiştir. Çalışmada, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tavsiye kararları ve Avrupa Birliği (AB) içtihatları ışığında, sporcuların “çalışan” statüsünde kabul edilerek temel sosyal güvenlik haklarına erişimlerinin sağlanması gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu erişimin sağlanması için de Türkiye’de sporculara yönelik bütüncül ve hak temelli bir sosyal güvenlik modelinin eksikliğini ve mevcut gelir odaklı yaklaşımların özellikle amatör sporcular ile kariyerinin sonundaki profesyoneller için geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, sporcuların fiili çalışma ilişkileri ve gelir elde etme durumları gözetilerek sosyal güvenlik kapsamına alınmaları, özel koruyucu mekanizmaların hayata geçirilmesi ve spor federasyonlarının sosyal güvenlik yükümlülüklerinin yasal olarak netleştirilmesi yönünde somut politika önerileri sunulmaktadır. Bu öneriler, sporun sürdürülebilirliği ve sporcu refahının artırılması için kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Sporcu statüsü, sosyal güvenlik, profesyonel sporcu, amatör sporcu, hizmet akdi

*Bağımsız Araştırmacı, Dr., eraykaragozz@gmail.com,
ORCID No: 0000-0002-0315-2021.

Abstract:

This study critically examines the access of athletes in Turkey to the social security system, highlighting legal gaps, implementation disparities, and challenges in alignment with international standards. Despite the inclusion of professional athletes within the Turkish social security system, the widespread exclusion of amateur athletes and the ambiguities arising from the Social Security Institution’s income-based insurance criteria constitute the core problem of the study.

To analyze this issue, the research adopts a comparative methodology, evaluating Turkish legal regulations and judicial decisions alongside the athlete status and social protection practices of various countries, including France, Germany, the United Kingdom, and China—each representing distinct social security models. In light of the recommendations of the International Labour Organization (ILO) and the jurisprudence of the European Union (EU), the study emphasizes the necessity of recognizing athletes as “workers” to ensure their access to basic social security rights. It further underlines the absence of a holistic and rights-based social security framework for athletes in Turkey, and calls for the revision of income-centered approaches, particularly for amateur athletes and professionals nearing the end of their careers.

In conclusion, the study offers concrete policy recommendations aimed at expanding the social security coverage of athletes based on their actual work relations and income generation, implementing special protective mechanisms, and legally clarifying the social security obligations of sports federations. These measures are deemed essential for the sustainability of sports and the enhancement of athlete welfare.

Key Words: Athlete status, social security, professional athlete, amateur athlete, employment contract

GİRİŞ

Türkiye’de spor, yalnızca bireysel bir uğraş ya da toplumsal bir etkinlik olmanın ötesinde, doğrudan kamu politikalarıyla şekillendirilen, devlet tarafından desteklenen ve çeşitli araçlarla teşvik edilen kurumsal bir alan haline gelmiştir. Bu çerçevede spor kulüplerine mali destekler sağlanmakta, yasal, yönetsel ve kurumsal düzenlemeler yoluyla spor altyapısı güçlendirilmeye çalışılmaktadır. Kamu müdahalelerinin etkisiyle lisanslı sporcu sayısında da yıllar içinde kayda değer bir artış yaşandığı gözlemlenmektedir. Nitekim 31 Aralık 2024 itibarıyla Türkiye’de toplam 16.927.671 lisanslı sporcu bulunmakta; bunların 4.959.790’ı faal sporcu olarak kayıtlara geçmektedir¹. Faal sporcu kavramı, lisans süresi geçerli olan ya da vizesi yenilenmiş bireyleri ifade etmektedir ki yarışmalara katılım için lisans alma ve bu lisansların vize ettirilmesi zorunludur². Öte yandan, sporun istihdam boyutuna bakıldığında Türkiye’de 2011 yılında %0,21 olan sporda istihdam oranının, 2024 yılı itibarıyla %0,30 seviyesine yükseldiği görülmektedir. Bu oran Avrupa Birliği ortalamasının (%0,75) gerisinde olsa da yıllar içinde farkın giderek kapandığı dikkat çekmektedir. AB’ye üye ülkeler arasında en düşük oran %0,28 ile Romanya’da, en yüksek oran ise %2,57 ile İzlanda’dadır³. Türkiye’de bu alandaki istihdamın artması, sporcuların sosyal güvenlik haklarına erişimi konusunda giderek daha fazla tartışılan bir konu haline gelmektedir.

Sporun meslekleşmesiyle birlikte, sporcuların yalnızca çalıştıkları dönem boyunca değil, aynı zamanda emeklilik, sakatlanma/kaza ya da iş gücü kaybı gibi risklere karşı da korunmaları gerekmektedir. Bu bağlamda, sosyal güvenlik haklarının güvence altına alınması, bireysel refahın ötesinde, sporun sürdürülebilirliği açısından da belirleyici bir faktördür. Gerçekten de ulusal spor sistemlerinde sosyal güvenlik haklarının yasal koruma altına alınmasının, yalnızca sporcuların gelecek kaygılarını azaltmakla kalmayıp, aynı zamanda sportif başarının ve uluslararası rekabet gücünün de önünü açtığı görülmektedir⁴. Özellikle emeklilik güvencesi, sağlık sigortası ve iş kazası tazminatının sistemli bir şekilde devlet ve spor federasyonları tarafından ortaklaşa üstlenilmesini hem bireysel performansı hem de kurumsal

¹ Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *İstatistikler*. 2024. <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/İstatistikler>

² T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı. *Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği*. Resmî Gazete (Sayı: 30978, Tarih: 14.12.2019).

³ Eurostat. *Employment in sport by sex 2025*.

⁴ CHANDRA, C; DJULAEKA D. Legal protection of social security and forms of providing accountability, coaching, and welfare for Indonesian national athletes. *Enrichment: Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 2(7), 2024, s.4,5.

sürdürülebilirliği teşvik eden temel unsurlar arasında değerlendirmektedir. Dolayısıyla, sporcuların sosyal güvenliğinin tartışılması, bireysel ya da bakmakla yükümlü olduklarını değil, ülkelerin sportif başarısını da derinden etkilemesi sebebiyle kritik öneme sahiptir.

Sporcuların sosyal güvenlik sistemine dahil edilmesinde yalnızca maddi güvencelere odaklanmak yerine, daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir yaklaşım, yaşam kapasitesini geliştirmeyi esas alan politikalarla mümkündür. Bu bağlamda, Zou, Zou ve Liu⁵, emekli sporcuların yaşam tatminini Amartya Sen’in “capability” (yetkinlik) teorisi ışığında analiz ederek, sosyal güvenliğin yalnızca gelir düzeyi değil; aynı zamanda politik özgürlük, sosyal fırsatlar, şeffaflık güvencesi ve koruyucu sosyal mekanizmalar gibi beş temel özgürlük alanında destekleyici olması gerektiğini ortaya koymuştur. Belirtilen bu beş özgürlük unsurunun, sporcuların emeklilik sonrası hayata adaptasyonu ve yaşam doyumu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkileri bulunduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle, sporculara yönelik sosyal güvenlik sistemlerinin yalnızca sigorta temelli değil, hak temelli ve gelişim odaklı bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

Türkiye’de olduğu gibi birçok ülkede de sporcuların hukuken tanımlanmış sosyal güvenlik hakları bulunmasına rağmen, uygulamada bu hakların gereği gibi hayata geçirilemediği görülmektedir. Endonezya örneğinde Triyanto ve Lamijan⁶, sporcuların haklarının hem ulusal spor sistemi yasasında hem de sosyal güvenlik mevzuatında açıkça düzenlenmesine rağmen, devletin bu yükümlülükleri uygulamada yeterince yerine getirmediğini ortaya koymuştur. Özellikle emeklilik güvencesi, sağlık yardımları, sosyal destek programları gibi temel hakların sadece kâğıt üzerinde kaldığı; bunun da sporcuların emeklerinin karşılığını alamamalarına ve temel güvenlik haklarından mahrum kalmalarına yol açtığı belirtilmektedir. Bu durum, devletin spora sağladığı maddi desteğin yalnızca yarışma süreciyle sınırlı kaldığını, uzun vadeli refah politikalarının ise eksik kaldığını göstermektedir.

Modern spor sistemlerinde profesyonel sporcular, yalnızca yüksek performans üretme ve başarılı olma beklentisiyle değerlendirilmekte; ancak bu üretimin hukuki ve sosyal karşılığını yeterince alamamaktadır. Ryskin, Koc-

⁵ ZOU, D.; ZOU, H.; LIU, J. A study on retired athletes’ security policy optimization based on the capability. *Advances in Computer Science Research*, 65, 2018, s.185.

⁶ TRIYANTO, I.; LAMIJAN. Implementation of sports athlete welfare fulfillment by the state. *Journal of Research in Sport Science, Education and Management*, 2(10), 2021, s. 2576, 2577.

heryan ve Davydova⁷, Rusya örneği üzerinden yürüttükleri çalışmada, profesyonel sporcuların toplumsal katkılarına rağmen devlet tarafından yasal anlamda “çalışan” statüsünde kabul edilmediklerini ve bu nedenle temel sosyal güvenlik mekanizmalarına erişimlerinin büyük ölçüde sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya göre, sporcuların büyük çoğunluğu ne emeklilik hakkı ne de malullük, hastalık veya sakatlık durumunda koruyucu bir güvenceden faydalanmaktadır. Üstelik bu kişiler, sportif başarılarının sürdürdüğü sürece desteklenirken; kariyer sonrasında ya da performans düşüklüğünde yalnız bırakılmakta, spordan sonraki yaşama adaptasyonda ciddi zorluklar yaşamaktadırlar. Bu durum “sporcu üreten ama onu sosyal olarak tanımayan sistem” şeklinde nitelenebilir.

Bu çalışma, Türkiye’de sporcuların sosyal güvenlik sistemindeki yerini, yukarıda yer alan bulgular doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Sporcuların hukuki statüsüne ilişkin çerçeve sunulduktan sonra, mevcut uygulamalar analiz edilmekte ve sosyal güvenliğin kapsamı ile etkinliğini artırmaya yönelik politika önerileri geliştirilmektedir.

1. Sporcuların Statüsünün Tartışılması

Avrupa ülkelerinde yapılan kapsamlı bir araştırma, Olimpik düzeydeki elit sporcuların büyük çoğunluğunun ulusal mevzuat veya sözleşme düzenlemeleri nedeniyle “çalışan” ya da “işçi” statüsünden hariç tutulduğunu göstermektedir. Bu statü dışılığı, sporcuların sosyal güvenlik sistemlerine tam anlamıyla dâhil olamamalarına ve başta emeklilik, analık izni ve iş güvencesi gibi temel haklardan mahrum kalmalarına yol açmaktadır. O’Leary, Seltmann ve Smokvina⁸, elit sporcuların bu şekilde statü dışında bırakılmasının, hem ekonomik değer üreten bireylerin sosyal haklara erişimini engellediğini hem de uluslararası çalışma normlarıyla çeliştiğini ortaya koymaktadır. ILO’nun 198 No’lu Tavsiye Kararı⁹ ve AB içtihatları çerçevesinde, elit sporcuların sosyal haklardan yararlanmalarının önündeki engellerin hukuken kaldırılması gerektiğini savunmakta; “performans için antrenman yapma, yarışmalara katılma ve reklam/medya yükümlülükleriyle gelir üreten” sporcuların istihdam ilişkisi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.

⁷ RYSKIN, P; KOCHERYAN, M; DAVYDOVA, E. Self-identification features of professional athletes in modern Russia. *Journal of Physical Education and Sport*, 19(2), 2019, s.1124, 1125.

⁸ O’LEARY, L; SELTMANN, M; SMOKVINA, V. Elite athletes and worker status. *Industrial Law Journal*. Advance online publication. 2024. s.1-2, 21-23.

⁹ <https://www.ilo.org/publications/employment-relationship-annotated-guide-ilo-recommendation-no-198-0>

Sporcuların maruz kaldıkları yoğun fiziksel ve psikolojik yüklenmelere rağmen, birçok ülkede iş hukuku koruması dışında bırakılmaları, doğrudan sağlıklarını tehdit eden yapısal bir sorun hâline gelmiştir. Moskalkenko, Melnychuk ve Novikov¹⁰, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ve ILO normlarına rağmen, spor federasyonlarının hâlen “sports exemption” adı altında kendi kurallarını uyguladığını; bu uygulamanın sporcuların fiziksel ve zihinsel sağlığı üzerinde açık bir risk yarattığını ortaya koymaktadır. Araştırmaya göre, kısa süreli ve güvencesiz sözleşmeler, sosyal güvenlik eksikliği, transferlerde söz hakkı yoksunluğu ve bağımsız yargı yollarına erişimin sınırlılığı, sporcuların iş gücü niteliğini zayıflatmakta; bu durum uzun vadede sporcunun hem bedensel kapasitesini hem de ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Sporcuların sağlığının sürdürülebilir şekilde korunabilmesi için, sporun istisnai bir alan olarak değil, emek hukuku kapsamında tanımlanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Türkiye’deki mevzuatı bu yönüyle incelemek de kritik bir öneme sahiptir. Bir kimsenin, 4857 sayılı İş Kanunu¹¹ kapsamında “işçi” olup olmadığını belirleyen en önemli faktör iş sözleşmesidir. Bir karşılık (para vb.) için futbol, basketbol oynamayı vb. taahhüt eden kişiler ile ona bu karşılığı veren arasında kurulan sözleşme de bir iş sözleşmesidir¹². Profesyonel sporcular, kulüpleriyle yaptıkları sözleşmeler çerçevesinde, kulüplerin belirlediği yer ve saatlerde, işveren ya da onun temsilcisinin talimatlarına uygun biçimde antrenman ve müsabakalara katılmakta ve bu faaliyetler karşılığında ücret almaktadırlar. Bu çerçevede, kulüple sporcu arasında kurulan ilişki, iş sözleşmesi niteliği taşımaktadır¹³. 4857 sayılı İş Kanunu’nun 4. maddesinde yer alan istisnai düzenleme kapsamında, sporcular bu kanunun kapsamı dışında bırakılmıştır. Başka bir deyişle, işçi niteliği taşısalar dahi, sporculara ilişkin iş ilişkileri, İş Kanunu’nun hükümlerine tabi değildir. Kapsam dışı tutulanlar, sadece sporcularla sınırlandırıldığı için spor kulübünde diğer işlerde çalışanlara İş Kanunu hükümleri uygulanmaktadır¹⁴.

Yargıtay’ın değerlendirmelerine göre, sporcuların kulüpleriyle olan ilişkisi; belirli yer ve zamanlarda, işverenin denetimi ve talimatları doğrultusunda antrenmanlara ve müsabakalara katılmaları ve bu faaliyetler karşılığında

¹⁰ MOSKALENKO, O. V.; MELNYCHUK, N. O.; NOVİKOV, D. O. Ensuring physical and mental health of athletes by the labor law. *Wiadomości Lekarskie*, 74(11/2), 2021. s.3029.

¹¹ 4857 sayılı İş Kanunu (Resmî Gazete Tarihi: 22.05.2003, Sayı: 25134).

¹² TUNÇOMAĞ, K.; CENTEL, T. *İş hukukunun esasları* (11. basım). İstanbul: 2015. Beta Yayınları. s.40.

¹³ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. (2012). E. 2012/5555, K. 2012/14356, T. 04.06.2012.

¹⁴ SÜZEK, S. *İş hukuku* (7. basım). İstanbul, 2013. Beta Yayınları. s.215.

önceden kararlaştırılmış bir ücret almaları esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, sporcu ile kulüp arasında kurulan bağ, iş sözleşmesi niteliği taşımaktadır. Sporun faaliyet alanı olması, bu ilişkinin iş hukuku kapsamında değerlendirilmesine engel teşkil etmez. Diğer yandan, federasyon ile kulüpler ya da sporcular, hakemler, antrenörler, teknik direktörler gibi spor camiasına ait diğer kişiler arasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklarda, ilgili federasyonun özel hukuk normları çerçevesinde oluşturduğu kurullara ve tahkim mekanizmalarına başvurulması öncelikli yoldur. Spor, bireysel ya da takım halinde gerçekleştirilen, belli kurallara göre icra edilen ve genellikle rekabet içeren fiziksel etkinliklerin bütünüdür. Bu kapsamda sporcu, bu tür faaliyetlerin içinde aktif biçimde yer alan, yarışmalara katılan kişidir. Antrenör; bilimsel bilgi birikimini, sporcunun performansını artırmak amacıyla kullanan ve bu bilgileri teknik beceri ile stratejik yaklaşımlarla birleştiren uzmandır. Teknik direktör ise; aldığı eğitimin sonucu olarak edindiği teknik bilgileri hem bireysel sporcu başarısı hem de takım performansı için sistematik bir yapıya oturtan, bu süreci antrenörler aracılığıyla yöneten ve eğitsel işlev de üstlenen kişi olarak tanımlanabilir¹⁵. Bu Karardan da anlaşılacağı üzere, İş Kanunu'nun kapsamının belirlenmesi bakımından emsal niteliğindedir. Kararda belirtildiği üzere, doğrudan spor faaliyeti icra etmeyen; bunun yerine sporcuyu müsabakalara hazırlayan antrenör ile daha çok yönetsel ve taktiksel görevler üstlenen teknik direktör, "sporcu" sıfatıyla değil, işçi statüsüyle değerlendirilmelidir. Bu doğrultuda, antrenörler ve teknik direktörler ile işveren konumundaki spor kulüpleri arasında yapılan sözleşmeler, İş Kanunu çerçevesinde iş sözleşmesi olarak kabul edilmekte; bu türden uyuşmazlıkların çözüm yeri ise iş mahkemeleri olarak belirlenmektedir. Yargıtay'ın benimsediği temel ölçüt, kişinin doğrudan spor yapıp yapmadığıdır; aktif spor icrası yerine destek ve yönlendirme faaliyetlerinde bulunan profesyoneller, işçi sayılmakta ve İş Kanunu hükümlerinden yararlanmaktadır.

Profesyonel sporcular, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 4. maddesi uyarınca bu kanunun kapsamı dışında bırakıldıkları için, bu kişilerle kulüpleri arasında kurulan hukuki ilişkilerde kural olarak Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanmaktadır. Sporcu ile kulüp arasındaki sözleşmeler, tarafların karşılıklı edim yükümlülüklerini düzenleyen özel hukuk sözleşmeleri niteliği taşımaktadır¹⁶. Ancak profesyonel futbolcular bakımından, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında

¹⁵ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi. (2010). E. 2010/45651, K. 2010/35814, T. 02.12.2010.

¹⁶ SÜZEK, S. 2013, s.216; DEMİRCİOĞLU, M; CENTEL, T. (2012). İş hukuku. İstanbul: Beta Yayınları. 2012. s.70.

Kanun¹⁷a dayanılarak çıkarılan *Profesyonel Futbol Talimatı*¹⁸, futbolcu ile kulüp arasındaki hukuki ilişkilere özgü bir normatif çerçeve sunmaktadır. Bu düzenleme, genel hukuki normların ötesinde, profesyonel futbolculuğun çalışma ilişkilerine ilişkin özel hükümler içermekte; sözleşmenin şekli, süresi, feshi ve tarafların yükümlülükleri gibi alanları detaylandırmaktadır¹⁹. Borçlar Kanunu çerçevesinde profesyonel sporcular ile kulüpleri arasında kurulan hizmet ilişkilerinin değerlendirilmesinde, özellikle ücret ve yıllık izin gibi temel iş hukuku kavramlarının ayrı bir önemi bulunmaktadır. Ücret, çalışanların çoğu için yalnızca bir geçim aracı değil, aynı zamanda toplumun genel satın alma gücünü ve ekonomik refah düzeyini belirleyen temel faktörlerden biridir. Nitekim Zaim²⁰e göre, emek karşılığı ödenen ücretler, çoğu durumda bireylerin tek gelir kaynağını oluşturmakta ve bu yönüyle ülke ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu²¹’nin 393. maddesi de hizmet sözleşmesi bağlamında, işverenin işçiye bağımlı çalışma karşılığında ücret ödeme yükümlülüğünü açıkça tanımlamaktadır. İlgili maddeye göre hizmet sözleşmesi; *“işçinin işverene bağımlı olarak belirli ya da belirsiz süreyle iş görmeyi, işverenin de buna karşılık zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği”* sözleşme türüdür.

Ücret açısından ise, daha kapsayıcı bir düzenleme bulunmaktadır. Buna göre, asgari ücret uygulaması yalnızca 4857 sayılı İş Kanunu kapsamındaki işçilerle sınırlı olmayıp, hizmet sözleşmesiyle çalışan tüm bireyler açısından bağlayıcı bir alt sınır niteliği taşımaktadır. Nitekim İş Kanunu’nun 39. maddesinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından oluşturulan Asgari Ücret Tespit Komisyonu’nun, her türlü işçinin ekonomik ve sosyal koşullarını gözeterek ücretlerin alt sınırını belirleyeceği açıkça düzenlenmiştir. Bu düzenleme, sadece İş Kanunu kapsamındaki çalışanlar için değil; Borçlar Kanunu hükümlerine tabi profesyonel sporcular için de geçerli olup, sporcu ile kulüp arasında yapılacak sözleşmelerin yasal asgari ücretin altında olmaması zorunludur.

¹⁷ 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanun (Resmî Gazete Tarihi: 16.05.2009, Sayı: 27230).

¹⁸ <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimati.pdf>

¹⁹ GEREK, N.; GÖKÇEK KARACA, N.; BAYBORA, D.; KOCABAŞ, F. (2013). *İş ve sosyal güvenlik hukuku*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2013. Açık öğretim Fakültesi Yayını. s.19.

²⁰ ZAIM, S. *Çalışma ekonomisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi. 1997. s.195.

²¹ T.C. Yasalar. TBK (Türk Borçlar Kanunu) (2011). *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu* (Resmî Gazete Tarihi: 04.02.2011, Sayı: 27836).

İzin hakkı ise 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 422. maddesi uyarınca hizmet sözleşmesine dayalı tüm çalışanlar için düzenlenmiş olup, en az bir yıl hizmet vermiş işçilere yılda en az iki hafta, on sekiz yaş altı ve elli yaş üstü işçilere ise en az üç hafta ücretli yıllık izin hakkı tanınmaktadır. Profesyonel sporcular açısından bu sürenin uygulanabilirliği, doğrudan işin yapısına ve sezon programına bağlı olarak şekillenmektedir. Örneğin profesyonel futbolcular bakımından, sezonun 31 Mayıs'ta sona erdiği ve yeni sezonun genellikle ağustos ayında başladığı dikkate alındığında, yıllık izin kullanımının bu ara döneme denk getirilmesi uygulamada yaygın bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır²².

Sonuç olarak gerek amatör gerekse profesyonel düzeyde faaliyet gösteren sporcuların, 4857 sayılı İş Kanunu kapsamı dışında bırakıldıkları görülmektedir. Bu nedenle, sporcu ile kulüp arasında kurulan hukuki ilişkilerde kural olarak 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanmakta; ancak ilgili spor branşına özgü özel mevzuat ya da federasyon düzenlemeleri mevcutsa, bu düzenlemelerin öncelikle dikkate alınması gerekmektedir.

2. Sporcuların Sosyal Güvenlik Kapsamında Değerlendirilmesi

Türkiye'de amatör sporcuların sosyal güvenlik sistemine dahil edilmesine yönelik çabalar, 1968 yılından itibaren çeşitli yasa tasarıları, fon düzenlemeleri ve kurumlar arası protokoller yoluyla sürdürülmüş; ancak bu girişimlerin tamamı kalıcı ve kapsayıcı bir sistem kurulmadan sonuçsuz kalmıştır. 1988 ve 1997 yıllarında imzalanan protokollerle, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 86. maddesi kapsamında "Topluluk Sigortası" uygulamasına geçilmek istenmiş; ayrıca 1479 sayılı Kanun uyarınca "İsteğe Bağlı Sigorta" modeli önerilmiştir. Ancak bu modellerin, özellikle prim ödeme yükümlülüğünün sporculara veya kulüplerine bırakılması nedeniyle sürdürülebilir olmadığı görülmüştür. Yapılan bir çalışmada, bu çözümsüzlüğün temelinde mali kaynak yetersizliği ve yönetsel karmaşanın yattığını belirtilmiş ve sporcular için gelir temelli bir "Genel Spor Sigortası" kurulması gerektiğini savunulmuştur. Bu sigorta yapısının Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulacak bir fon üzerinden, seyircilerden, federasyonlardan, sponsorlardan ve kamu kaynaklarından desteklenerek finanse edilmesi önerilmiştir²³

²² AYDIN, U.; CANBEY ÖZGÜLER, V.; KOCABAŞ, F.; YALIZ SOLMAZ, D.; KATIRCI, H.; DEMİRKAYA, S.; YÜCE, A.; ETCİ, H. Türkiye'de profesyonel sporcuların çalışma koşulları ve örgütlenme eğilimleri. *Çalışma ve Toplum*, 2017(4), s.1878.

²³ İMAMOĞLU, O.; KİŞHALI, N. F.; ALTUN, P.; ÇEBİ, M. Türkiye'de Amatör Sporcuların Sigortalanma Sorunları.

Türkiye’de sporcuların sosyal güvenlik sistemine dâhil edilmesinde branş bazlı ayrımcılığın hâlen sürdüğü ve bu durumun kurumsal düzeyde ciddi eşitsizlikler yarattığı görülmektedir. Türkiye’de yalnızca futbol branşının hukuken profesyonel olarak tanındığını, diğer tüm branşların mevzuatta “amatör” olarak sınıflandırıldığını ve bu nedenle birçok federasyonun sosyal güvenlik yükümlülüğünü kulüplerin inisiyatifine bırakıldığını da görmekteyiz. Özellikle voleybol, basketbol ve hentbol federasyonlarının sosyal güvenlik bildirim konusunda duyarlılık gösterdiğini; buna karşılık diğer federasyonlarda açık bir düzenleme veya takip mekanizması bulunmadığını ortaya koyulmuştur. Bu yapısal farklılık, eşit sosyal güvenlik hakkı ilkesine aykırı bir durum oluşturmaktadır²⁴.

Profesyonel sporcuların yalnızca aktif kariyerleri süresince değil, aynı zamanda kariyer sonrasında da sosyal risklere karşı korunmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Söz konusu riskler; iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık, analık, işsizlik, malullük, yaşlılık ve ölüm gibi klasik sosyal sigorta kollarının tamamını kapsamaktadır²⁵. Bu sebeple, sosyal güvenlik sistemi içerisinde, sporcuların tanımlanması oldukça önemlidir.

2008 yılında gerçekleştirilen sosyal güvenlik reformu öncesinde, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu döneminde, amatör sporcular için doğrudan zorunlu bir sigortalılık rejimi öngörülmemiş; bunun yerine topluluk sigortası kapsamında isteğe bağlı bir sosyal güvence mekanizması oluşturulmuştur. 8 Ekim 1997 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile yapılan bir protokolle, dernek, birlik, federasyon gibi amatör sporcu örgütlerinin Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri aracılığıyla Sosyal Sigortalar Kurumuna başvurarak topluluk sigortası sözleşmesi imzalayabilmeleri mümkün hâle getirilmiştir. Bu kapsamda, amatör sporculara iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık, analık, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kollarının biri, birkaçı veya tamamına isteğe bağlı olarak dahil olma imkânı tanınmıştır. Bu uygulama, amatör sporcuların sosyal güvenlik sistemine gönüllü katılımını teşvik etmeyi amaçlamış; ancak bu hakka erişim, kulüp ya da örgütlerin inisiyatifine bağlı olduğundan, uygulamada yaygınlık ve sürdürülebilirlik açısından sınırlı bir etki yaratmıştır. Nitekim 2008 reformu ile yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanun sonrasında bu uygulama kaldırılmış; amatör sporcuların si-

---

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(1). 1999. s.49,51.

²⁴ FİŞEKÇİOĞLU, İ. B., ÖZSARI, A., ŞEN, H. F., ALTIN, M. M., GÖRÜCÜ, A. Evaluate professional and amateur athletes' social insurances with legal aspects in Turkey. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 21(2), 2019. s.214,215.

²⁵ GÖKDUMAN, Ç., TEMEL, C., ALPER, Y. *Social security practices for professional athletes*. 2015. s.2.

gortalılığı ancak istisnai durumlar ve özel düzenlemeler çerçevesinde ele alınır hâle gelmiştir. 2008 yılında yürürlüğe giren sosyal güvenlik reformu sonrasında, amatör sporcuların sigortalılık erişimi ciddi biçimde daralmış ve önceki uygulamalarda var olan topluluk sigortası mekanizması tamamen kaldırılmıştır. Bu durum, yüz binlerce faal amatör sporcunun sosyal güvenlik sisteminin dışına itilmesiyle sonuçlanmıştır. Arıkan ve Mıllı²⁶, 5510 sayılı Kanun sonrasında hizmet akdine dayalı olmayan spor faaliyetlerinin sigortalılık kapsamı dışında kaldığını ve amatör sporcuların sosyal güvenliğe erişiminin yalnızca isteğe bağlı sigorta seçeneğine indirgenmiş olduğunu belirtmektedir. Geçmişte topluluk sigortasıyla sağlanan kısmi güvence sisteminin kaldırılmasının amatör sporcular açısından ciddi bir koruma boşluğu doğurduğunu ve bu kesim için yeniden örgütlenmiş, kurum temelli bir sosyal güvenlik mekanizmasının acil gereklilik olduğunu vurgulamaktadır. Sporcuların İş Kanunu kapsamı dışında tutulmasına ilişkin düzenlemelerde profesyonel ve amatör ayrımı yapılmaksızın tüm sporcular hariç tutulurken, sosyal güvenlik mevzuatında bu yönde bir ayrımın benimsendiği dikkat çekmektedir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4/1-a maddesi uyarınca, hizmet akdine dayanarak bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılan kişiler sigortalı sayılmakta; aynı Kanun'un 6. maddesinde ise sigortalı sayılmayacak kişi ve meslek grupları belirtilmektedir. Bu maddede profesyonel futbolculara yönelik bir istisna yer almadığından, profesyonel futbolcuların 5510 sayılı Kanun kapsamında sigortalı sayılması gerektiği açıktır²⁷.

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yayımlanan 2013/11 sayılı Genelge 'ye, 2014/05 sayılı Genelge ile eklenen hüküm²⁸, profesyonel sporcuların sosyal sigortalılık statüsüne ilişkin önemli açıklamalar içermektedir. Bu düzenlemeye göre, bir spor dalını meslek edinmiş ve bu faaliyetten gelir elde eden kişiler "profesyonel sporcu" olarak tanımlanmakta; bu kişilerin kulüpleri tarafından belirlenen yer ve saatlerde, işverenin emir ve talimatı doğrultusunda antrenman ve müsabakalara katılmaları ve karşılığında sözleşmeye dayalı olarak ücret almaları, aralarındaki ilişkinin hizmet akdi niteliği taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, faaliyet konusunun spor olması, söz konusu akdi ilişkinin iş hukuku ve sosyal güvenlik hukuku açısından değerlendirilmesine engel teşkil etmemektedir.

²⁶ ARIKAN, Y., MIL, İ. Amatör sporcuların sosyal güvenliği. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 58, 2013. s.234.

²⁷ AYDIN, U., DEMİRKAYA, S. Profesyonel futbolcular bakımından hizmet tespit davaları. *Karatahta İş Yazıları Dergisi*, (8), 2017, s.38.

²⁸ Sosyal Güvenlik Kurumu. *2014/05 sayılı Genelge ile değişik 2013/11 sayılı Sigortalılık İşlemleri Genelgesi* (Yayımlanma Tarihi: 28.02.2014).

Aynı düzenlemede, yalnızca sporcular değil; kulüpler tarafından istihdam edilen antrenör, teknik direktör, menajer, masör gibi diğer personelin de benzer şekilde emir ve talimat altında çalışma ve ücret alma esasına dayalı olarak hizmet akdi kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir. Bu kişilerin de 5510 sayılı Kanun’un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılmaları gerektiği açıkça hükme bağlanmıştır. Bu yönüyle genelge, sigortalılığın profesyonellik düzeyindeki faaliyete dayandığını vurgulamakta ve sosyal güvenlik ilişkisinin temelini hizmet akdi unsurlarına dayandırmaktadır.

Bu durum, kapsam yönünden 4857 sayılı İş Kanunu ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu arasındaki temel farkı ortaya koymaktadır. İş Kanunu kapsamında hem profesyonel hem de amatör sporcular hariç tutulmuşken, sosyal güvenlik mevzuatında bu iki grup arasında belirgin bir ayırım yapılmaktadır. Özellikle profesyonel sporcular, hizmet akdine dayalı olarak çalıştıkları ve işverene bağımlı şekilde faaliyet gösterdikleri için sosyal sigorta bakımından kapsama alınmakta; buna karşın amatör sporcular, ücret karşılığı çalışma ilişkisi içinde olmadıkları için sigortalı sayılmamaktadır²⁹.

Amatör sporcuların büyük çoğunluğu herhangi bir kulübe bağlı olmadan faaliyet gösterdiğinden, aralarında işveren–çalışan ilişkisi doğmamakta ve bu nedenle iş sözleşmesinden bahsedilememektedir. Bu kişiler, spor faaliyetini gelir elde etmek amacıyla değil; bireysel gelişim, rekabet ya da sosyal fayda amacıyla gerçekleştirmektedir. Yargıtay da bu ayrımı dikkate alarak, amatör sporcuların sigortalılık kapsamında değerlendirilemeyeceğini ifade etmiştir³⁰.

Profesyonellik kavramı, Türk spor sisteminde yalnızca normatif bir tanımlama olmaktan öte, uygulamada gelir elde etme esasına dayanan dinamik bir statü belirleyicisi hâline gelmiştir. Küçükgüngör’e³¹ göre, amatörlük ve profesyonellik ayrımı yalnızca mevzuatta yer alan statülerle değil, sporcunun kulübünden ücret alıp almadığına göre yapılmalıdır. Hukuken amatör sayılan bir spor dalında faaliyet gösteren bir sporcunun, düzenli olarak kulübünden ücret alması durumunda fiilen profesyonel kabul edilmesi ge-

²⁹ YİĞİT, A. Türk hukukunda futbolcu sorunlarının yargısal yolla çözümü. In T. Çağlar (Ed.), *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı* Ankara: Mattek Matbaacılık., 2013, s.854.

³⁰ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. (2012). E. 2012/5555, K. 2012/14356, T. 04.06.2012.

³¹ KÜÇÜKGÜNGÖR, E. Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(2). 1998, s.118.

rektiği; benzer şekilde, hukuken profesyonel sayılan bir dalda hiçbir ücret almadan faaliyet gösteren bir sporcunun amatör nitelik taşıyabileceği ifade edilmektedir. Bu nedenle, profesyonellik–amatörlük ayrımının spor dalları üzerinden değil, sporcuların gelir durumu üzerinden değerlendirilmesi hem hukuk güvenliği hem de sosyal hakların temini açısından daha isabetli olacaktır. Dolayısıyla ana amacın çözümünde “gelir elde etme amaçlı faaliyet” ayrımı yatmaktadır. Gerçekten de profesyonel sporcudan anlaşılan da hayatını idame ettirmesi, gelir elde etme faaliyetlerinin temel noktasının spor olmasıdır.

Sosyal güvenlik hukuku açısından Türkiye’de sporcular arasında yapılan en belirgin ayırım, profesyonel ve amatör statüye dayanmaktadır. 5510 sayılı Kanun uyarınca, profesyonel sporcuların hizmet akdi ilişkisi içinde çalışmalarını ve gelir elde etmeleri nedeniyle sosyal sigorta kapsamına alınmaları açıkça öngörülmüştür. Buna karşın amatör sporcular, işçi–işveren ilişkisi doğmadığı gerekçesiyle sosyal güvenlik kapsamı dışında bırakılmaktadır. Öztuna’ya³²göre, profesyonel sporcuların sosyal sigorta kollarının tamamına tabi tutulmaları mümkündür; ancak amatör sporcular için böyle bir koruma sağlanmamaktadır. Bu durum, sporun tabana yayılması ve genç yeteneklerin desteklenmesi hedefleriyle çelişmekte; sporcular arasında sosyal haklara erişimde yapısal bir eşitsizlik yaratmaktadır.

Yargıtay, profesyonel sporcularla kulüpler arasındaki hukuki ilişkinin belirlenmesinde hizmet akdinin varlığını tespit etmenin temel bir öncelik taşıdığını vurgulamaktadır. Nitekim 10. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda, davacı ile kulüp arasında hizmet akdinin varlığının tespit edilebilmesi için, öncelikle taraflar arasında herhangi bir sözleşmenin bulunup bulunmadığı, ücret alınıp alınmadığı, alınmışsa bu ödemenin hangi yöntemle yapıldığının açıkça ortaya konulması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, davacının kulübün emir ve talimatı doğrultusunda antrenmanlara ve müsabakalara katılıp katılmadığı da değerlendirme konusu yapılmalıdır. Eğer sporcu kulübün gözetimi ve denetimi altında çalışıyorsa ve bu çalışma karşılığında düzenli bir gelir elde ediyorsa, bu durum hizmet akdinin temel unsurlarını karşılamakta ve iş ilişkisinin varlığını göstermektedir. Yargıtay bu tür davalarda, söz konusu döneme ilişkin ücret bordroları, puantaj kayıtları, imzalı belgeler gibi yazılı kanıtların detaylı şekilde incelenmesini, tanık beyanlarının ise iş yerinin niteliği ve kapasitesi göz önünde bulundurularak

³² ÖZTUNA, B. Türk sporcularının sosyal güvenliği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(Special Issue), 2015, 802–808.

değerlendirilmesini gerekli görmektedir³³. Yargıtay kararlarında da açıkça görüldüğü üzere, profesyonel sporcuların sigortalı sayılabilmesi için belirli hukuki kriterlerin varlığı aranmaktadır. Bu bağlamda, sigortalılık ilişkisinin kurulabilmesi için öncelikle sporcu ile kulüp arasında hizmet sözleşmesinin bulunması, ücret ödemesinin yapılması ve sporcunun kulübün emir, talimat ve gözetimi altında çalışıyor olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, Yargıtay, sporcu ile kulüp arasındaki ilişkinin sigortalılık niteliği taşıyıp taşımadığını, hizmet akdinin temel unsurlarına göre değerlendirmekte ve bu unsurların varlığı hâlinde sosyal sigorta ilişkisinin kurulabileceğini kabul etmektedir.

Ancak özellikle bazı kulüplerin, sporculara “özendirme” amacıyla yaptığı düzenli ödemeler, bu ilişkinin hukuki niteliği konusunda tartışmalara yol açmıştır. Zira uygulamada, amatör statüdeki birçok sporcu kulüpleriyle fiilen hizmet ilişkisi kurmakta, ancak bu durum mevzuat açısından net bir şekilde sigortalılık doğurmamaktadır. Bu belirsizlik, Sosyal Güvenlik Kurumu’nun 2019/09 sayılı Genelgesi³⁴ ile yeniden ele alınmıştır. Söz konusu Genelgede, daha önce yayımlanan 2013/11 sayılı Genelge ‘ye eklenen hükümlerle, kulüplerin bazı sporculara düzenli ödeme yaptığı durumlarda, bu ödemenin asgari ücret veya üzerinde olması hâlinde ilgili sporcuların 5510 sayılı Kanun’un 4/1-a maddesi kapsamında sigortalı sayılacağı, aksi hâlde sigortalılık ilişkisinin doğmayacağı açıkça belirtilmiştir. Bu düzenleme, özellikle kulüpler ile genç, gelecek vadeden sporcular arasında kurulan ilişkilerin sosyal güvenlik hukukuna yansımaları daha net biçimde tanımlanmayı amaçlamakta; böylece kulüplerin keyfi uygulamalarıyla ortaya çıkabilecek sigortasız çalışma risklerini önlemeyi hedeflemektedir. Benzer bir uygulama, İngiltere’de de geçerlidir. Belirli bir gelir eşiğini aşan sporcular, otomatik olarak National Insurance sistemine dahil edilmekte ve işsizlik, sağlık gibi sosyal güvenlik haklarından yararlanmaktadır³⁵.

Bu konu, yalnızca Türkiye ile sınırlı kalmayıp, Avrupa Birliği üyesi pek çok ülkede de tartışılmaktadır. Birçok üye devlette, sporcular iş hukuku kapsamında değerlendirilmekte ve sosyal güvenlik sistemine entegre edilmektedir. Bu durum, Tablo 1’de çeşitli ülkelerdeki sporcuların hukuki statüleri ve sosyal güvenlik kapsamaları üzerinden karşılaştırmalı olarak sunulmaktadır.

³³ Yargıtay 10. Hukuk Dairesi. (2014). E. 2014/450, K. 2014/7914, T. 07.04.2014.

³⁴ Sosyal Güvenlik Kurumu. (2019). 2019/09 sayılı Genelge ile değişik 2013/11 sayılı Sigortalılık İşlemleri Genelgesi (Yayımlanma Tarihi: 24.04.2019).

³⁵ United Kingdom. (1992). *Social Security Contributions and Benefits Act 1992*. London: Her Majesty’s Stationery Office. Retrieved from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1992/4/contents>

Tablo 1: Çeşitli Ülkelerde Sporcu Statüleri ve Sosyal Güvenlik Kapsamı

Ülke	Sporcu Statüsü	Sosyal Güvenlik Kapsamı
Türkiye	İş Kanunu kapsamı dışında; Borçlar Kanunu + federasyon düzenlemeleri	Sadece gelir elde eden profesyoneller 4/1-a kapsamında; amatörler dışlanır
Fransa	İş Kanunu kapsamında; profesyonel sporcular işçi statüsünde	Tüm sosyal sigorta kolları geçerli; erken emeklilik desteği mevcut
Almanya	İş Kanunu kapsamında; sporcu açıkça işçi olarak tanımlanır	Zorunlu sosyal sigorta + geçiş programları; denetim yüksektir
İngiltere	İş Kanunu kapsamında; sporcu sözleşmeleri iş ilişkisi olarak değerlendirilir	Asgari ücret üstü sözleşmelerde otomatik sigorta; işsizlik ve sağlık dahil
Hollanda	İş Kanunu kapsamında; vergi ve sosyal güvenlik desteği sağlanır	Kurumsal zorunluluk + devlet teşviki ile sosyal güvenlik sağlanır
Endonezya	Anayasal güvence var ancak uygulamada İş Kanunu uygulanmıyor	Sigorta anayasal düzeyde tanımlı; uygulamada eksiklikler vardır
Rusya	Sporcular çalışan sayılmıyor; hukuki tanımda belirsizlik var	Sosyal güvenlik kurumsal değil; federasyon temelli ve sınırlıdır
Çin	Sporcu tanımı yok; işçi statüsünden hariç tutuluyor	Zorunlu sigorta sistemi yok; bireysel prim ödeme yoluyla çözülür
Avrupa Birliği (İçtihat ve Normlar)	AB içtihatlarına göre sporcular işçi sayılmalıdır (uygulamada ülkeye göre farklılık var)	AB direktifleri sigorta hakkını tanıır; uygulama ülke düzeyindedir

(Akademik literatür ve resmî belgelerden yaptığı karşılaştırmalı derlemeye dayalıdır.) Kaynak: Öztuna (2015); SGK (2019); Gökdoğan, Temel & Alper (2025); O’Leary ve Diğerleri (2024); Zou ve Diğerleri (2018); Triyanto & Lamijan (2021); Ryskin ve Diğerleri (2019); Moskalenko ve Diğerleri (2021).

Türkiye’de sporcuların sosyal güvenlik sistemi içerisindeki konumu, profesyonel ve amatör ayrımı temelinde önemli farklılıklar göstermektedir. Özellikle amatör sporcuların kamu güvenceli sosyal güvenlik sisteminin dışında tutulması, bu grubun özel sigorta sistemine yönlendirilmesine yol açmaktadır. Oğuz ve Çıtır¹, profesyonel ya da amatör ayrımı yapılmaksızın sporcuların sosyal güvenlik dışı bırakılmasının, spor hukukunda eşitsizliğe neden olduğunu belirtmekte; bu boşluğun özellikle kulüp ve federasyonların sorumluluğuna bırakıldığını ifade etmektedir. Uygulamada, federasyon talimatları çoğu kez kulüplerin özel sigorta yaptırmasını zorunlu kılsa da bu durumun denetlenmediği ve birçok sporcunun sigortasız şekilde faaliyet

¹ OĞUZ, Ö., ÇİTİR, A. B. (2025). E–Sporcunun Çalışma İlişkisinden Kaynaklı Hakları. Ankara Barosu Dergisi, 83(1), 39-83. 2025, s.169-171.

gösterdiği ortaya konulmaktadır. Oysa hukuken kulüp ya da federasyonun sporcu lehine yaptığı sigorta sözleşmelerinde, sigorta ettiren sıfatı bu kurumlara ait olmakta ve prim ödeme yükümlülüğü doğmaktadır. Bu çerçevede, sporcuların sosyal güvenlik haklarından fiilen yararlanabilmesi için yalnızca genel hükümler değil, spor federasyonlarına ve kulüplere açık ve bağlayıcı yükümlülükler getirilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, dijitalleşme ve dijital oyun sektörünün gelişimiyle beraber, ortaya çıkan ve giderek profesyonelleşen e-sporcular grubu da bulunmaktadır. E-spor oyuncularının çalışma ilişkileri, geleneksel sporcularda olduğu gibi profesyonellik kriterlerine değil, gelir ve bağımlılık temelli iş görme ilişkilerine dayanmaktadır. Ünal ve Hüseyinli², e-spor oyuncularının işverenin emir ve talimatları altında düzenli biçimde çalıştığını, antrenmanlara katıldığını ve gelir elde ettiğini vurgulamakta; bu nedenle, iş sözleşmesinin üç temel unsuru olan iş görme, ücret ve bağımlılığın bir araya geldiğini belirtmektedir. Ancak sporcular İş Kanunu m.4/1-g gereği işçi sayılmamakta ve bu nedenle Türk Borçlar Kanunu’nun hizmet sözleşmesine dair hükümleri uygulanmaktadır. Buna rağmen, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu gibi düzenlemelerle sınırlı da olsa işçi benzeri koruma mekanizmalarının yürürlükte olduğu ifade edilmektedir. Özellikle e-sporcuların uzun çalışma saatleri, teknolojik bağımlılık, iş kazaları ve iş güvencesi sorunları dikkate alındığında, klasik sporculara benzer şekilde sosyal güvenlik kapsamına alınmaları gerektiği önerilmektedir.

Sporcularda emeklilik süreci, meslekten ayrılma yaşının düşüklüğü, sosyal statü kaybı ve yeni bir mesleki kimlik oluşturmama gibi nedenlerle, genel topluma kıyasla çok daha çetin geçmektedir. Uyral³, Türkiye’de Olimpiyat ve Dünya Şampiyonalarında ülkeyi temsil etmiş elit sporcularla yaptığı nitel saha çalışmasında, emekliliğe geçişin sporcular açısından sadece ekonomik bir zorluk değil, aynı zamanda yoğun psikolojik ve sosyal uyum problemlerini barındıran bir kırılma süreci olduğunu ortaya koymuştur. Sporcuların büyük bir bölümü, kariyer sonrası “boşluk hissi”, popülarite kaybı ve yeniden sosyal konum inşasında zorlandıklarını; bu nedenle sporu bırakmalarına rağmen bir süre sonra spora geri dönme eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Bu durum Türkiye’de sporculuğun meslek olarak kurumsallaşmamasıyla ve

² ÜNAL, E., HÜSEYİNLİ, N. Yeni bir meslek grubu: E-spor oyuncuları ve çalışma hakları. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(2), 2022, s.571.

³ UYRAL, E. Sporcularda emeklilik dönemini etkileyen faktörler: Emeklilik mi? Boşluk mu? *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 1, 2017, s.23-26.

emeklilik sonrası geçiş sürecine ilişkin devlet destekli sosyal güvenlik mekanizmalarının yeterince yapılandırılmamış olmasıyla doğrudan ilişkilidir.

SONUÇ

Türkiye’de sporcuların sosyal güvenliğe erişimindeki temel sorun ve bu sorunların çözüm önerileri kapsamında, beş temel adım sıralayabiliriz.

İlk olarak, Türkiye’deki amatör sporcuların sosyal güvenlik sistemine dair farkındalık düzeyleri oldukça sınırlıdır. Bu farkındalığın bazı yapısal ve sosyo-ekonomik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterdiği çeşitli çalışmalarda da ele alınmıştır. Pepe ve Arısoy⁴ tarafından Isparta ilinde amatör futbolcularla yürütülen alan araştırmasında, 116 katılımcıya uygulanan ölçme araçları sonucunda sosyal güvenlik farkındalık düzeylerinin genel ortalamanın altında olduğu, özellikle spor yaşı arttıkça farkındalığın düştüğü ve alt liglerde oynayan sporcuların daha yüksek farkındalık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca, ücret almayan sporcuların, ücret alanlara kıyasla sosyal güvenlik haklarına daha fazla dikkat ettiği ortaya konmuştur. Bu durumun, ekonomik beklenti içerisinde olmayan sporcuların sağlık ve sosyal güvenlik ihtiyaçlarını kulüplerden beklemesiyle ilişkili olabileceği ifade edilmektedir. Türkiye’deki profesyonel sporcuların sosyal güvenlik sistemine dâhil olup olmadıkları kadar, sistem içinde olduklarında hangi haklardan yararlanabileceklerine dair bilgi düzeylerinin düşüklüğü de sosyal koruma mekanizmalarının etkinliğini sınırlamaktadır. Amcaoğlu ve Yetim⁵ tarafından farklı branşlardan 181 lisanslı profesyonel sporcu ile yapılan ampirik araştırmada, katılımcıların %73,5’inin sosyal güvenlik haklarına dair yeterli bilgiye sahip olmadığı, %29,3’ünün ise herhangi bir sosyal güvencesinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Daha da dikkat çekici olan, sporcuların yalnızca %18,2’sinin bağlı buldukları kulüp veya federasyon tarafından "Sporcu Sağlık Güvencesi Protokolü" hakkında bilgilendirildiğini ifade etmesidir. Bu bulgular, sosyal güvenlik mevzuatının varlığının tek başına yeterli olmadığını; sporcuların bu haklardan yararlanabilmeleri için bilgilendirme, yönlendirme ve takip süreçlerinin kurumsallaşması gerektiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla öncelikle amatör sporcuların, sosyal güvenlik hakları, sosyal sigortaların önemi ve hayatları için nasıl bir öneme sahip olduğu konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.

⁴ PEPE, O.; ARISOY, A. Futbolcuların Sosyal Güvenlikleri ile İlgili Farkındalıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 8(1), 2023. s.120-122.

⁵ AMCAOĞLU, D., YETİM, A. A. Sporcuların sosyal güvenlik bilgi düzeylerinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 2018, s.66,67.

İkincisi, Türk iş mevzuatı açısından sporcuların hukuki konumu, yapısal ve normatif belirsizlikler içermeye devam etmektedir. Mevcut düzenlemeler, sporcuları 4857 sayılı İş Kanunu'nun kapsamı dışında tutmakta; bu nedenle profesyonel veya amatör statü fark etmeksizin, sporcularla kulüpler arasındaki ilişkiler genel olarak Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmesine dair hükümleri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Öte yandan, Türkiye Futbol Federasyonu başta olmak üzere bazı federasyonların kendi talimatlarıyla getirdikleri düzenlemeler, kulüple sporcu arasındaki ilişkileri daha ayrıntılı biçimde tanımlamaktadır. Ancak bu tür düzenlemeler, idari normlar niteliğinde olduğundan, bağlayıcılık ve yargısal denetim açısından sınırlı etki doğurmaktadır. Bu sebeple, ikincil bir mevzuat ile amatör ve profesyonel sporcuların çalışma şartlarına, tabi oldukları hukuka ve diğer normlara ilişkin açık bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Üçüncüsü, sosyal güvenlik alanında, 5510 sayılı Kanun, profesyonel sporcuların sigortalılık statüsünü açıkça tanımlarken; amatör sporcuların durumu daha karmaşık bir yapı arz etmektedir. 2019/09 sayılı SGK Genelgesi ile yapılan güncel düzenleme, kulüpler tarafından asgari ücret veya üzerinde ödeme yapılan amatör sporcuların da 4/1-a kapsamındaki sigortalı statüsüne dahil edilebileceğini öngörmektedir. Buna karşın, asgari ücretin altında ödeme alan sporcular sigortalı sayılmamakta; bu da özellikle alt-yapı oyuncularını ve gelişim çağındaki sporcular açısından ciddi bir sosyal güvenlik açığı yaratmaktadır. Bu kapsamda, öncelikli önerimiz, prime esas kazançları ne olursa olsun, sosyal sigorta kapsamına alınmalıdır. Yapılacak bir düzenleme ile usta öğreticiler kapsamında uygulanan sigortalılık örneği emsal alınabilir. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında uzman ve usta öğretici olarak çalıştırılanların prim ödeme gün sayısı 30 günü aşmamak kaydıyla, bir takvim ayı içerisinde hak kazandıkları brüt ek ders ücreti toplam tutarının, prime esas günlük kazanç alt sınırına bölünmesi sonucu bulunmaktadır. Bu önerimiz uygulanırsa, sporcuların ay içerisinde elde ettikleri kazanç, prime esas günlük kazanç alt sınırına (günlük asgari ücret) bölünerek sigortalılık günü belirlenebilir. Akabinde yine, yapılacak bir düzenleme ile asgari ücretin altında kazanç elde eden sporcuların, kısmi süreli çalışanlar gibi istekleri ve belli bir prim ödemeleri halinde prim günü kazanması ya da 5/g sigortalıları olarak adlandırdığımız, yurtdışına gönderilen Türk işçiler gibi aylık bir borçlanma hakkı verilmesi suretiyle sigortalılığın sağlanabilmesine imkân verilmelidir. Gerçekten de bir sporcunun elde ettiği kazançla bağımlı bir sigortalılık ilkesi, birden fazla değişkeni içerdiğinden, sosyal sigortanın evrensel ve kapsayı-

cılık ilkelerinin uygulanamamasını beraberinde getirmektedir.

Dördüncüsü, profesyonel sporcular, spora erken yaşta başlamakta ve genellikle 30–35 yaşları arasında kariyerlerini sonlandırmaktadır. Ancak, erken yaşlanma ve yüksek fizyolojik yıpranma nedeniyle, genel nüfusa uygulanan standart yaş ve prim koşulları profesyonel sporcular için erişilebilir olmaktan uzaktır. Bu nedenle sporcuların, mesleki faaliyetlerinin fiziksel doğası göz önüne alınarak erken emekliliğe olanak tanıyacak “fiili hizmet süresi zammı” gibi düzenlemelere tabi tutulmaları önerilmektedir⁶. Bu durumda, sporu bir meslek haline getirmiş ve profesyonel olarak bunu yaptıkları çeşitli kamu kurumlarınca da doğrulanabilen sporcuların, fizyolojik yıpranma ve buna bağlı olarak fiilen diğer meslek gruplarına göre daha kısa bir çalışma hayatına sahip olmalarının, sosyal sigorta şemsiyesi altına girememe riskini bertaraf etmelerini sağlayacaktır. Bu uygulamaya bir alternatif olarak, Kurum aktüerya dengesini de gözetmek için, sporcular adına ödenecek sigorta primlerinin, gruplandırarak kademeli arttırılması da bir alternatif olarak sunulabilir. Örneğin, tüm sigorta kollarına tabi bir çalışanın işveren ve sigortalı prim hissesi %37,75’tir. Bu oranın, %20’si uzun vadeli sigorta kolları primi içermekte olup, bu oran sabit olarak uygulanmaktadır. Kademeli arttırım kapsamında, sporcuların elde ettikleri prime esas kazanca göre, uzun vadeli sigorta kolları primi (malullük, yaşlılık ve ölüm) arttırılabilir.

Beşincisi, sosyal güvenlik reformu öncesinde sosyal sigorta konusundaki riskin en aza indirilmesi için uygulanan topluluk sigortasının, her ne kadar başarısız olsa da kaldırılması ve zorunlu sigortalılığın kazanç yapısına bağlanması ile kulüp, dernek veya federasyonların sigortalılık kapsamındaki etkinlikleri çok sınırlandı. Bu kapsamda, federasyon, dernek ve kulüplerin, kayıtdışı istihdam ile mücadelede de aktif kullanılmasının sağlanabileceği gibi sosyal sigortalar kapsamında bilgilendirme araçları olmaları da sağlanabilir. Özellikle, yukarıda önerdiğimiz usta öğreticilerin sigortalılığını emsal olarak oluşturulacak sporcu sigortalılığı ilişkin, ilgili kurumlar ile Sosyal Güvenlik Kurumu arasında yapılabilecek bir protokol ve bildirim kanalı, sigortalılığa erişimi de kolaylaştıracaktır. Sporculara ilişkin, özel koruyucu mekanizmaların da bu kurumlar aracılığıyla kurumsallaşması mümkündür. Örneğin sporculara ilişkin, özel sigortacılık uygulamalarında, ferdi kaza sigortası gibi bazı uygulamalar görsek de sporcuların özel risklerine (sakatlık vb.) veya fiilen çalışmalarının erken sonlanmasına ilişkin (uzun dönemli

⁶ GÖKDUMAN, Ç., TEMEL, C.,; ALPER, Y, a.g.e., s.13.

işsizlik vb.) özel koruyucu mekanizmalarının sınırlı olduğunu görmekteyiz. Tüm bu adımların, sporcuların sosyal güvenlik sistemine erişmelerini kolaylaştıracağını ve sisteme dahil olan sporcu kapsamını genişleteceğini söyleyebiliriz.

Kaynakça

Amcaoğlu, D., & Yetim, A. A. Sporcuların sosyal güvenlik bilgi düzeylerinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 2018, 58–68.

Arıkan, Y., & Mıl, İ. Amatör sporcuların sosyal güvenliği. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 58, 2013, 221–238.

Aydın, U., & Demirkaya, S. (2017). Profesyonel futbolcular bakımından hizmet tespit davaları. *Karatahta İş Yazıları Dergisi*, (8), 37–45.

Aydın, U., Canbey Özgüler, V., Kocabaş, F., Yalız Solmaz, D., Katırcı, H., Demirkaya, S., Yüce, A., & Etcı, H. Türkiye’de profesyonel sporcuların çalışma koşulları ve örgütlenme eğilimleri. *Çalışma ve Toplum*, 2017(4), 2017, 1865–1892.

Chandra, C. P. W., & Djulaeka. Legal protection of social security and forms of providing accountability, coaching, and welfare for Indonesian national athletes. *Enrichment: Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 2(7), 2024, 1–9. <https://doi.org/10.55324/enrichment.v2i7.164>

Demircioğlu, M., & Centel, T. İş hukuku. İstanbul: Beta Yayınları. 2012.

Eurostat. *Employment in sport by sex 2025*.

Fişekçioğlu, İ. B., Özsarı, A., Şen, H. F., Altın, M. M., & Görücü, A. Evaluate professional and amateur athletes’ social insurances with legal aspects in Turkey. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 21(2), 2019, 211–216. <https://doi.org/10.15314/tsed.536344>

Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2024), *İstatistikler*. <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/Istatistikler>

Gerek, N., Gökçek Karaca, N., Baybora, D., & Kocabaş, F. *İş ve sosyal güvenlik hukuku*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, Açıköğretim Fakültesi Yayını. 2013.

Gökdoğan, Ç., Temel, C., & Alper, Y. *Social security practices for professional athletes*. 2015, <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-5753949/v1>

İmamoğlu, O., Kışalı, N. F., Altun, P., Çebi, M. Türkiye’de Amatör Sporcuların Sigortalama Sorunları. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1). 1999, S.48-52.

Küçükgüngör, E. Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1998, 2(2).

Moskalenko, O. V., Melnychuk, N. O., & Novikov, D. O. Ensuring physical and mental health of athletes by the labor law. *Wiadomości Lekarskie*, 74(11, Part 2), 2021, 3025–3030. <https://doi.org/10.36740/WLek202111228>

O’Leary, L., Seltmann, M., & Smokvina, V. Elite athletes and worker status. *Industrial Law Journal*. Advance online publication. 2024, <https://doi.org/10.1093/indlaw/dwae025>

Oğuz, Ö., & Çıtır, A. B.. E–Sporcunun Çalışma İlişkisinden Kaynaklı Hakları. Ankara Barosu Dergisi, 83(1), 2025, 39-83. <https://doi.org/10.30915/abd.1511050>

Öztuna, B. Türk sporcularının sosyal güvenliği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(Special Issue), 2015, 802–808. <https://doi.org/10.14486/IJSCS349>

Pepe, O., & Arısoy, A. Futbolcuların Sosyal Güvenlikleri İle İlgili Farkındalıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yalvac Akademi Dergisi, 2023, 8(1), 117-124. <https://doi.org/10.57120/yalvac.1260748>

Ryskin, P., Kocheryan, M., & Davydova, E. Self-identification features of professional athletes in modern Russia. *Journal of Physical Education and Sport*, 19(2), 2019, 1118–1125. <https://doi.org/10.7752/jpes.2019.02162>

Sosyal Güvenlik Kurumu. 2014/05 sayılı Genelge ile değişik 2013/11 sayılı Sigortalılık İşlemleri Genelgesi (Yayımlanma Tarihi: 28.02.2014). 2014.

Sosyal Güvenlik Kurumu. 2019/09 sayılı Genelge ile değişik 2013/11 sayılı Sigortalılık İşlemleri Genelgesi (Yayımlanma Tarihi: 24.04.2019). 2019.

Süzek, S. *İş hukuku* (7. basım). İstanbul: Beta Yayınları.2013.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı. *Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği*. Resmî Gazete (Sayı: 30978, Tarih: 14.12.2019).

T.C. Yasalar. 4857 sayılı İş Kanunu (Resmî Gazete Tarihi: 22.05.2003, Sayı: 25134).

T.C. Yasalar. 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (Resmî Gazete Tarihi: 16.05.2009, Sayı: 27230).

T.C. Yasalar. *Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu* (Resmî Gazete Tarihi: 16.06.2006, Sayı: 26200).

T.C. Yasalar. TBK (Türk Borçlar Kanunu) .6098 sayılı *Türk Borçlar Kanunu* (Resmî Gazete Tarihi: 04.02.2011, Sayı: 27836).

Triyanto, I., & Lamijan. Implementation of sports athlete welfare fulfillment by the state. *Journal of Research in Sport Science, Education and Management*, 2(10), 2021, 2571–2579. <https://doi.org/10.59141/jrssem.v2i10.479>
Tunçomağ, K., & Centel, T. *İş hukukunun esasları* (11. basım). İstanbul: Beta Yayınları. 2015.

United Kingdom, *Social Security Contributions and Benefits Act 1992*. London: Her Majesty's Stationery Office. Retrieved from, 2012. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1992/4/contents>

Uyral, E. Sporcularda emeklilik dönemini etkileyen faktörler: Emeklilik mi? Boşluk mu? *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 1, 2017, 20–32. <https://doi.org/10.24876/senex.2017.2>

Ünal, E., & Hüseyinli, N. Yeni bir meslek grubu: E-spor oyuncuları ve çalışma hakları. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(2), 563–578. 2022, <https://doi.org/10.21492/inuhfd.1192979>

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi. E. 2014/450, K. 2014/7914, T. 07.04.2014.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. E. 2012/5555, K. 2012/14356, T. 04.06.2012.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi. E. 2010/45651, K. 2010/35814, T. 02.12.2010.

Yiğit, A. Türk hukukunda futbolcu sorunlarının yargısal yolla çözümü. In T. Çağlar (Ed.), *Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı* (ss. 845–861). 2013, Ankara: Mattek Matbaacılık.

Zaim, S. *Çalışma ekonomisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1997.

Zou, D., Zou, H., & Liu, J. A study on retired athletes' security policy optimization based on the capability. *Advances in Computer Science Research*, 65, 2918, 183–187. <https://doi.org/10.2991/cimns-18.2018.41>

Araştırma Makalesi / Research Article

Uluslararası Deniz Hukuku Kapsamında Deniz Alanları ve Derin Deniz Yatağının Hukuki Statüsü

Legal Status of Sea Areas and Deep Seabeds Within the Scope of International Law of The Sea

Kamil ALAYBEYOĞLU*

Öz:

Uluslararası hukuka göre, deniz alanlarının sınırları ve hukuki statüsü pek çok tartışmaya ve çalışmaya konu olmuştur. Devletler geçmişten beri denizi ulaşım ve ticaret için kullanılmıştır. Bununla birlikte değişen koşullar ve ihtiyaçlar doğrultusunda denizlerin ekosisteminden ve diğer doğal kaynaklarından da istifade etmeye çalışmışlardır. Devletler de bu amaç doğrultusunda denizlerdeki hakimiyet alanlarını sürekli genişleterek, kendilerine bu yeni alanlardan menfaat elde etmeyi amaçlamışlardır. Devletlerin bu politikaları neticesinde deniz ve deniz alanlarıyla ilgili hukuki düzenlemelerin gündeme gelmesi artık kaçınılmaz olmuştur.

Geçtiğimiz yüzyılda teknolojinin zamanla gelişmesi, sanayinin daha fazla hammadde ve doğal kaynak talebine bağlı olarak devletler yeni kaynakların arayışına başlamıştır. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar neticesinde derin deniz yatağında bulunan doğal kaynakların keşfedilmesi, bu alanla ilgili hakimiyet iddialarını gündeme getirmiştir. Uluslararası topluluk da bu iddialar karşısında birtakım düzenlemeler yapma ihtiyacı duymuştur. Çalışmamız da bu kapsamda deniz alanlarını ve derin deniz yatağının hukuki durumunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Hukuk, Uluslararası Deniz Hukuku, Deniz Alanları, Derin Deniz Yatağı, İnsanlığın Ortak Mirası.

* İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, kamilalaybeyoglu@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0009-0002-4819-7159.

Abstract:

Under international law, the boundaries and legal status of maritime zones have been extensively debated and studied on various platforms. Seas have been used by countries for transportation and trade since ancient times. However, due to evolving conditions and growing needs, they have increasingly been exploited for their ecosystems and other natural resources. Consequently, states have sought to benefit from these new areas, continuously expanding their zones of dominance in maritime regions. These policies have, in turn, led to the inevitable development of new legislation concerning the sea and maritime areas.

The advancement of technology over the past century, combined with the growing industrial demand for raw materials and natural resources, has driven countries to seek new sources. As a result of efforts undertaken in this context, natural resources on the deep seabed have been discovered, giving rise to new claims of sovereignty over these areas. In response, the international community has found it necessary to establish specific legal frameworks. This study aims to evaluate the legal status of maritime zones and the deep seabed within this evolving context.

Keywords: *International Law, International Law of The Sea, Deep Seabed, Sea Areas, The Common Heritage of Mankind.*

Giriş

İnsanlık çok eski çağlardan bu yana denizlere karşı büyük bir ilgi duymaktadır. Duyulan bu ilgi elbette karşılıksız değildir. Denizlerin nimetlerinden istifade etme gayesiyle devletlerin bir unsurunu oluşturan milletler sürekli olarak denizle olan ilişkisini geliştirmiştir. Zamanla artan bu ilgiye paralel olarak gelişen, devletlerin denizlerde daha fazla çıkar ve hakimiyet elde etmesi yolunda attıkları adımlar neticesinde diğer devletlerin de denizlerdeki mevcudiyetine zarar vermeye başlamalarına sebep olmuştur. Zamanla artan bu çıkar çatışmalarının bu şekilde devam etmesi elbette mümkün değildir. Bu sebeptendir ki egemen güçler, yani devletler denizler üzerindeki hakları bakımından uluslararası bir anlaşmaya varmak zorunda kalmışlardır. Çalışmamız da bu kapsamda devletlerin deniz alanlarının neler olduğuna, buralarda ne gibi haklarının olduklarına, bu haklara yönelik ne gibi bir sınırlandırmaların düzenlendiğini açıkladıktan sonra, devletlerin açık denizler ve özellikle de derin deniz yatağı bakımından hak ve sorumluluklarının neler olduğunu irdelemektir.

Bu kapsamda çalışmamızın birinci ve ikinci bölümünde devletlerin tam egemenliğinde olan ve kısmi egemenliği altında olan deniz alanlarının neler olduğuna, tanımlarına, içerisinde hangi hak ve sınırlamaları barındırdığı incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise devletlerin egemenliğinin dışında kalan deniz alanlarından açık denizlerin ve derin deniz yataklarının ne olduğu izah edilmeye çalışılmıştır.

Dördüncü ve son bölümde ise derin deniz yatağının kurumsal yapısını ele alınıp değerlendirilmeye çalışılmıştır.

I. Devletlerin Tam Egemenliği Altında Olan Deniz Alanları

A. İç Sular

Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi Madde 8 kapsamında iç sular, esas hat ile karasularıyla devletin toprakları arasında kalan bölgeyi, limanları, koyları, körfezleri ve devletin kara parçasının içerisinde bulunan diğer suları kapsamaktadır¹.

Esas hattın belirlenmesinde prensip olarak normal esas hat, yani en düşük cezir seviyesinden (suların en alçak olduğu an) başlayarak çekilen hattır².

¹ BEKTAŞ, Sezercan: Uluslararası Deniz Yatağının İşletilmesi ve Deniz Yatağı Uluslararası Otoritesi, Legem Yayıncılık, s.8.

² BOZKURT, Enver, POYRAZ, Yasin, ERDAL, Selcan: Devletler Hukuku, Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, Legem

Coğrafi kıyı çizgisinin kimi durumları çok girintili çıkıntılı olduğu, kıyıya çok yakın takımadaların olması ve kıyı çizgisinin doğal nedenlere bağlı olarak sık sık değişkenlik gösterdiği durumlarda esas hattın belirlenmesinde düz esas hat prensibi kullanılmaktadır. Düz esas hattın belirlenmesi ise bu etmenler göz önünde bulundurularak belirlenecek uç noktaların düz bir şekilde birleştirilmesi sonucu oluşan hat ile devletin topraklarının bulunduğu kara arasındaki kalan bölgeyi kapsamaktadır³.

Devletlerin iç sulardaki egemenlik yetkisi prensip olarak tamdır. Lakin geçtiğimiz yıllarda uluslararası topluluğun eğilimi ise limanlara, özellikle ticaret gemilerinin giriş ve çıkışlarını serbest bıraktıkları yönünde gözlenmektedir⁴. Bununla birlikte ticaret gemilerinin iç sulardaki bir limanda buldukları süre boyunca tabi olacakları hukuk kıyı devletin hukukuna tabidirler. Burada ticaret gemileri kıyı devletin ulaşım, gümrüğe, sağlığa ilişkin düzenlemelerine riayet etmesi gerektirir. Savaş gemilerinde ticaret gemilerinden farklı bir ayrıma gidilmiştir ve durum burada farklılık göstermektedir. Savaş gemilerinin personelleri kıyıya çıkıncaya kadar savaş gemilerinin dokunulmazlığı prensibi kapsamında yargı bağımsızlıkları bulunmaktadır. Bununla birlikte savaş gemileri ve personelleri de buldukları liman devletin ulaşım, sağlık ve genel olarak kamu düzenine ilişkin kurallara riayet etmesi beklenmektedir⁵.

B. Karasuları

Karasuları uluslararası hukukun belirlediği sınırlar çerçevesinde belirli bir alanı kapsayan, açık deniz ile kıyılar, kimi zaman da iç sular arasında kalan bölgeyi ifade etmektedir⁶. Bu belirtilen alan içerisinde egemenlik hakkı olan kıyı devletine sadece sular bakımından değil, aynı zamanda su altında bulunan canlı ve cansız varlıklarla birlikte su alanının üzerinde bulunan hava sahasına da ilişkin egemenlik hakkı bulunmaktadır⁷.

Bu tanımlamayla birlikte karasularına ilişkin asıl mesele karasularının genişliğinin ne kadar olduğuyla ilgilidir. Başlangıçta devletler bu hususta farklı yaklaşımlar sergilemişlerdir. Başlangıçta pek çok devlet 3 deniz mili ola-

---

Yayınevi, s.98.

³ PAZARCI, Hüseyin: Uluslararası Hukuk, Gözden Geçirilmiş 17. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2018, s.279-280.

⁴ PAZARCI, Hüseyin: Uluslararası Hukuk Dersleri 2. Kitap, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2021, s.310-311

⁵ PAZARCI, (Uluslararası Hukuk Dersleri 2. Kitap): s.311-312.

⁶ KURAN, Selami: Uluslararası Deniz Hukuku, 8. Baskı, Beta Yayıncılık, s.83.

⁷ AKSAR, Yusuf: Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk II, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, s.35.

rak tepit etmiş, lakin bazı devletler 4 deniz mili olarak kabul etmiş, hatta bazı Latin Amerika ülkelerinin karasularını 200 deniz mili olarak kabul ileri sürmüşlerdir. Ancak genel olarak uluslararası topluluk 3 ila 12 deniz mili arasında bir tutum sergilemişlerdir⁸. Bundan sonraki dönemde Üçüncü Deniz Hukuku konferansı doğrultusunda egemen devletlerin karasularının mesafelerini 12 deniz miline kadar belirledikleri ve bu kuralın da uluslararası topluluğun geneli tarafından kabul görerek artık bir teamül hukuku niteliğini taşıdığı gözlemlenmektedir⁹.

Karasularının sınırlarının tespitiyle beraber birtakım sorular da gündeme getirmektedir. Karasularının sınırlarının belirlenmesiyle birlikte açık deniz olarak sınıflandırdığımız alanların bazıları artık kıyı devletinin egemenliğine tabi olmuştur. Buda akıllara açık denizlerin serbestisi prensibine bir hanel getirip getirmeyeceğidir. Bu husus hakkında da 1982 Deniz Hukuku Sözleşmesi ile bir düzenleme getirilmiştir¹⁰. Bu düzenleme zararsız geçiş hakkı olarak adlandırılmıştır. Egemen devletler de bu prensibi benimsemiş ve uluslararası topluluk tarafından da bir teamül kuralı haline gelmiştir¹¹.

Zarar geçiş hakkına değinmemiz gerekirse eğer öncelikle iki unsurdan söz etmemiz gerekmektedir. Birincisi geçiş eyleminin nasıl olacağıyla alakalıdır. Geçiş 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) 18. maddede detaylandırılmıştır. Buna göre geçişin kesintisiz ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Geçişe hanel getirmeyecek birtakım durumları maddede yine belirlemiştir. Buna göre ise seyrüseferin olağan akışı doğrultusunda ya da tehlike altında olan gemi, uçak veya kişilere yardım etmek maksadıyla gerekli olduğu kadar demirlemeye veya durmaya ilişkindir. İkinci önemli unsur ise geçişin zararsız olmasıdır. Lahey Konferansında zararsızlık ile alakalı kıyı devletinin kamu düzenini, barış ve güvenliğine zarar vermeyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır¹².

C. Boğazlar

Boğazlar kısaca iki kara parçası arasında kalan ve iki farklı su bölgesini birleştiren geçit olarak tanımlanabilir. Boğazlar da kendi içerisinde ikiye ay-

⁸ AKSAR: s.36-37

⁹ CHURCHILL, Robin; LOWE, Vaughan; SANDER, Amy: The Law of The Sea, Fourth Edition, Manchester University Press, s.139.

¹⁰ AKSAR: s.37.

¹¹ ROTHWELL, Donald. R; STEPHENS, Tim: International Law of The Sea, Third Edition, HART Publishing, s.75.

¹² AKSAR: s.38.

rılmaktadır. Boğaz eğer ki tek bir devletin kıyılarında bulunuyorsa ya da boğazın bağlanıp döküldüğü yer kapalı bir denizse eğer bu boğazlara ulusal boğazlar denilmektedir¹³. Uluslararası boğaz olmanın coğrafi kriteri iki açık denizi ya da münhasır ekonomik bölgeyi birbirine bağlıyor olmasıdır. O boğazın bölge için önemi ya da kullanım yoğunluğu dikkate alınmaz Bir diğer ölçüt ise uluslararası andlaşmalara konu olunmasıdır. Eğer bir boğaz ulusal boğaz olarak nitelendirilse bile, şayet bir uluslararası andlaşmaya konu oluyor artık o boğaz da uluslararası boğaz niteliği kazanmaktadır¹⁴.

Uluslararası boğazlarından geçiş transit geçiş olarak düzenlenmektedir. Bu düzenleme “zararsız geçiş” prensibine benzemekle birlikte burada kıyı devleti geçişi sürekli olarak durduramamaktadır¹⁵. Transit geçiş Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesine (BMDHS) göre bir geçişin transit geçiş olabilmesi için geçişin sağlandığı kıyı devletiyle diğer tarafında açık bir deniz ya da münhasır ekonomik bir bölgenin bulunmadığı bir ada arasında olması gerekmektedir¹⁶. Transit geçiş zararsız geçişten birtakım hususlar itibarıyla ayrılmaktadır. Transit geçiş yukarıda da daha önce bahsettiğimiz gibi durdurulamamaktadır, askıya alınamamaktadır. Transit geçişte geçişin sürekli ve hızlı bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir¹⁷. Transit geçişten tüm gemi ve uçaklar istifade edebilmektedirler, bunlara savaş gemileri ve uçakları da dahildir. Bir diğer husus ise denizaltılar bakımındandır. Denizaltılara zararsız geçiş hakkında su üzerinden bayraklarının görünür bir şekilde geçmesi gerekirken, transit geçişte böyle bir zorunluluk getirilmemiştir¹⁸.

D. Takımada Suları

Takımada sularından önce takımada devletinin ne olduğuna kısaca bir değinmekte fayda vardır. Buna göre takımada devleti dediğimiz zaman Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) madde 46 kapsamında birbirleriyle sıkı bir şekilde tarihi ve coğrafi, ekonomik ve siyasi bir bağı olan adalar kümesi olarak tanımlanmaktadır¹⁹.

Takımada suları ise takımada devletlerinin en dışta bulunan adalarından düz bir hat çekmeleri suretiyle oluşturabileceklerini belirlemekle birlikte bu duruma yönelik Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS)

¹³ BEKTAŞ: s.18.

¹⁴ PAZARCI, (Uluslararası Hukuk Dersleri 2. Kitap): s.343-344.

¹⁵ BOZKURT, POYRAZ, ERDAL: s.111.

¹⁶ PAZARCI, (Uluslararası Hukuk): s.295.

¹⁷ AKSAR: s.47.

¹⁸ TANAKA, Yoshifumi: The International Law of The Sea, Third Edition, Cambridge University Press, s.124.

¹⁹ SHAW, Malcolm N: International Law, Ninth Edition, Cambridge University Press, s.485.

madde 47 birtakım düzenlemeler getirmiştir. Bu maddeye göre belirlenen takımadaların su alanı, takımadaların toplam alanının en fazla 9 katı olabileceğidir. Gelgitlerin bulunduğu seviyeden itibaren, yani cezir seviyesinden itibaren esas hattın belirlenmesi ancak o seviyenin bulunduğu yerde bir deniz feneri ya da benzer bir başka yapının bulunduğu durumlarda ancak mümkün olabilir. Esas hattın belirlenmesinde takımadaların genel olarak bütünlüğünü bozmayacak bir biçimde belirlenmelidir. Belirlenen esas hattın uzunluğu ise en çok 100 deniz mili kadar olmalıdır. Bu durumun istisnası ise takımadayı çevreleyen esas hattın toplam sayısının en fazla yüzde üçü kadarı kadar bu sınır aşılabilmektedir ve bu sınır azami olarak da 125 deniz milini geçemez²⁰.

Takımada devleti takımada suları üzerinde tam yetkiye sahiptir. Takımada sularının sadece su yüzeyi kısmı değil aynı zamanda su altı olan deniz yatağı kısmı ve suyun üzerinde olan hava sahasını da kapsamaktadır. Bu doğrultuda da takımada devletleri takımada su alanlarında bilimsel araştırmalar yürütebilme hakkına sahiptirler²¹. Bu duruma istisna niteliği taşıyacak birtakım durumlar da mevcuttur. Bu durumlardan bahsetmemiz gerekirse eğer daha önceden takımada devletin akdetmiş olduğu balıkçılığa ilişkin sözleşmelere riayet ederek geleneksel balıkçılık haklarına saygı göstermeleri gerekmektedir. Bir diğer husus ise su altından su tabanlarına döşenmiş olan kablolarla ilgilidir. Takımada devleti daha önceden yerleştirilmiş olan su altı kablolarına müdahale etmeyecek, aksine herhangi bir bakım veya onarım çalışmalarına müsaade etmesi gerekecektir²².

II. Devletlerin Kısmi Egemenliği Altında Olan Deniz Alanları

A. Kıta Sahanlığı

Kıta sahanlığı meselesinin gündeme gelmesinde devletlerin zamanla gelişen teknolojileri ve madenlere duydukları ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleştirdikleri çalışmalar yatmaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda kendi kıyılarında keşfettikleri maden kaynaklarından istifade edebilmek amacıyla bu alanlarda hakimiyetlerini genişletmeyi amaçlamışlardır. Yani bir başka söylemle kıta sahanlığı meselesi başlangıçta coğrafyanın bir konusuyken, devletlerin tutum ve yaklaşımları neticesinde uluslararası hukukun konusu haline gelmiştir²³.

²⁰ SHAW: s.485.

²¹ BEKTAŞ: s.18.

²² SHAW: s.486.

²³ TEPEALTI, Fahrettin: International Journal of Geography and Geograhly Education, 45(174), s.177.

Kıta sahanlığı esasen kıyıdan itibaren yavaş yavaş derinleşmeye başlar ve sonrasında birden kırılarak bir yamaç oluşturur. Yamaç ile sahildar devleti kıyısı arasında kalan bu toprak parçasına da kıta sahanlığı denilmektedir. Kıta sahanlığı, kıyı devletinin topraklarının suyun altında devam bir parçası olarak kabul edilmektedir²⁴. Kıta sahanlığının uzunluğu bakımından Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) madde 76 bir sınırlama getirmiştir. Maddeye göre kıta sahanlığının uzunluğu karasularının belirlendiği esas hattan itibaren 200 deniz miline kadar olabileceğini belirtmiştir. Madde devamında kıta devletinin kara parçasının doğal bir uzantısının 200 deniz milini aştığı takdirde bu sınırın 350 deniz miline çıkabileceğini belirtmiştir. Ancak 200 ila 350 deniz mili arasında belirlendiği takdirde buradaki doğal kaynaklardan istifade etme Uluslararası Deniz Yatağı Otoritesi'ne (International Seabed Authority) maddi olarak katkıda bulunma ya da belirli bir ücret ödenmesine bağlanmıştır. Kıyı devletlerinin kıta sahanlıklarından faydalanabilmeleri için kıta sahanlıklarını ilan etmelerine gerek yoktur. Çünkü kıta sahanlığına ilişkin haklar uluslararası topluluk tarafından teamül kuralı haline geldiği için kıyı devletlerinin buradaki haklarını kıta sahanlığı ilan etmeksizin kullanabilme²⁵.

Kıta sahanlığından kıyı devletlerinin istifade edebileceği kaynaklara değinmemiz gerekirse de yine Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) madde 77 bu hususu açıklamıştır. Buna göre kıta sahanlığında bulunan doğal kaynaklar, orada bulunan sabit organizmalar, hasat edilebilir organizmalarla birlikte sabit bir şekilde kıta sahanlığının tabanında veyahut altında bulunan ya da fiziksel temas olmaksızın hareket edemeyen organizmalar ve doğal madenlerle²⁶.

B. Bitişik Bölge

Bitişik bölge Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) madde 33 ve 303 kapsamında düzenlenmiştir. Buna göre kıyı devletinin madde 33'e göre karasularına bitişik olan bir bölgede bitişik bölge ilan edebileceği hususlar burada tahdidi olarak sıralanmış, yani sınırlı bir biçimde belirtilmiştir. Madde 33'e göre kıyısı olan sahildar devlet ülke topraklarına veyahut karasularına yönelik olarak gerçekleşen göç, sağlık, gümrük ve maliyeye

²⁴ ERTUĞRUL, Ümmühan, Elçin: Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesine Göre Kıyı Devletinin Egemenlik Hakları, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(1), s.55-56.

²⁵ AKSAR: s.58.

²⁶ CRAWFORD, J: Brownlie's Principles of Public International Law, 9th Edition, Oxford University Press, s.257-258.

yönelik konularla, güvenlik ile ilişkili konuları kapsamaktadır ve bu doğrultuda da gerekli önemleri alabilmektedir. Madde 303 ise arkeolojik ve tarihi eserlerin korunmasına ilişkin olarak kıyı devletine bitişik bölge ilan etme hakkı tanımaktadır. İlan edilecek olan bitişik bölgenin uzunluğu ise karasularının ölçüldüğü esas hat itibariyle en fazla 24 deniz mili olarak ilan edilebilir²⁷.

C. Münhasır Ekonomik Bölge

Münhasır ekonomik bölge kavramı ABD Başkanı Truman'ın 1945 yılında ilan edilen bildiriyle birlikte gündeme gelmiş, daha sonrasında ise 1958 tarihli Cenevre'de gerçekleşen I. Deniz Hukuku Konferansında ABD Başkanı Truman'ın öne sürdüğü bu fikir olgunlaşarak Kıta Sahaneliği Andlaşmasının oluşumuna zemin hazırlamıştır²⁸.

Münhasır ekonomik bölge, kıyı devletine bu alanda su ve su altındaki canlı ve cansız kaynakların işletilmesi adına ekonomik haklar tanıyan ve kıyı devletiyle diğer devlet arasında adeta köprü vazifesi gören bir bölgedir. Bölgenin genişliği meselesi ise karasularını takiben çekilen esas hat itibariyle en fazla 200 deniz miline kadar ilan edilebilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise kıta sahanlığıyla münhasır ekonomik bölgenin kesiştiği, birbirlerini kapsadığıdır. Ancak kıta sahanlığı bir teamül hukuk kuralı halinde olduğundan dolayı burada kıyı devletinin kıta sahanlığının belirlenmesine yönelik bir ilana gerek duyulmazken, münhasır ekonomik bölge bakımından bu durum söz konusu değildir, kıyı devleti münhasır ekonomik bölgesini ilan etmek zorundadır²⁹.

Kıyı devletinin bu bölgedeki haklarından bahsetmemiz gerekirse eğer Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) madde 56'da düzenlenmiştir. Buna göre kıyı devleti bu alandaki su alanında, su altında bulunan deniz yataklarında ve toprak altındaki canlı ve cansız olarak bulunan doğal kaynaklara yönelik olarak araştırmalar, bu kaynakların işletilmesi ve muhafaza edilmesine yönelik hakları vardır. Bunun dışında su yüzeyinde gerçekleşen akıntılardan ve rüzgârdan istifade edip enerji elde edilmesi hususunda kıyı devletinin yetkisi bulunmaktadır³⁰. Bu doğrultuda kıyı dev-

²⁷ BEKTAŞ: s.20.

²⁸ KARATAŞ, Salih: Münhasır Ekonomik Bölge Üzerinde Üçüncü Devletlerin Hak ve Yetkileri, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 23(2), s.82-83.

²⁹ ARIDEMİR, Hakan: Münhasır Ekonomik Bölge Tartışmaları Çerçevesinde Devletlerin Açık Denizlerdeki Hakları, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(2), s.796.

³⁰ ARIDEMİR: s.797.

leti bu alanda suni adalar oluşturabilir, buranın işletilmesi ve denetlenmesi adına tesisler kurabilir³¹.

Kıyı devleti bu haklarını kullanırken diğer devletlerin tanınan haklara halel getirmeyecek, onların bu haklarını zedeleyecek şekilde tutum ve davranışlarda bulunmaması gerekmektedir. Bu doğrultuda diğer devletler münhasır ekonomik bölgeyi ulaşım amacıyla kullanma, su altından geçecek kablolar, petrol ve doğalgaz borularının döşenmesi, bunların bakım ve onarımları, bu bölgede bilimsel araştırmalarda bulunma hakları açık deniz rejimi kapsamında bulunmaktadır. Bununla birlikte kıyı devleti kendisinin komşusu olan ya da alt bölgesinde bulunan coğrafi olarak dezavantajlı olan devletlere bu alanda makul bir av hacmi kapsamında su alanından istifade edip bu bölgeden yararlanabilme hakkı tanınması gereklidir³².

III. Devletlerin Egemenliği Dışında Olan Deniz Alanları

A. Açık Denizler

Açık denizlerin kullanımı ve devletlerin bu doğrultuda denizlerde hak iddia etmeleri tarihin ilk çağlarından beri varlığını sürdürmektedir. Orta Çağ zamanında Vitoria'nın temellerini attığı denizlerde seyrüseferin bütün devletler bakımından bir hak teşkil etmesi, Grotius'un "*Mare Liberum*" adlı çalışmasında adete ete kemiğe bürünerek açık denizlerde seyrüsefer hakkına ve açık denizlerin bütün devletlerin kullanımına ait olduğunu vurgulamıştır. Grotius eserinde denizlerin Tanrı'nın bütün insanlığın kullanımı adına eşit bir şekilde sunduğunu, doğanın adete bu şekilde tezahür edercesine tüm karalarının denizler ve okyanuslar vasıtasıyla birbirine bağlandığını ve tüm halkların ve devletlerin de bu nimetlerden eşit bir şekilde yararlanmaları gerektiğini vurgulayarak denizlerde seyrüsefer serbestliğini savunmuştur³³. Açık denizler 1982 tarihli Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi madde 86'da bir devletin iç sularının, kara sularının, eğer ki bir takımada devletiyse takımada devletinin takımada sularının, münhasır ekonomik bölgenin bir parçasını oluşturmayan deniz alanları olarak tanımlamıştır³⁴.

³¹ ALLI, Çağatay: Uluslararası Hukuk Kuralları Çerçevesinde Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Doğu Akdeniz'deki Münhasır Ekonomik Bölgesinin Belirlenmesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2019, Tez No: 621780, s.30.

³² ALTINOK, Müberra Sümeyye: 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne Göre Derin Deniz Yatağı Madenciliğinin Tabi Olduğu Hukuki Rejim, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019, Tez No: 569025, s.21.

³³ ERKİNER, Hakkı Hakan: Uluslararası Hukuk Düşüncesinde Klasik Öğretinin Kuruluşu: Hugo Grotius ve Postgrotien Yazarlar Samuel Von Pufendorf, Richard Zouche, Cornelius Van Bynkershoek ve Samuel Rachel'e İlişkin İnceleme ve Değerlendirme, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 18(3), s.26.

³⁴ AKSAR: s.74.

Açık denizler bütün devletlerin kullanımına sunulmuştur. Yani bir devletin ister kıyısı olsun ister olmasın açık denizleri kullanma hakkı mevcuttur. Bunun altında yatan sebep açık denizlerin prensip olarak hiçbir devletin sahip olamayacağı (res communis) bir statüde olmasıdır. Bu geçmişten günümüze bir teamül hukuk kuralı olarak kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) madde 87 kapsamında hangi hakları içerdiğini de saymaktadır. Bunlar daha önceden de bahsettiğimiz gibi seyrüsefer serbestisidir. Başka değinilen hususlar ise açık denizlerin su üzerindeki hava sahalarına ilişkin uçma serbestisi, su altından kablo ve boru hatlarının döşenmesi ve geçirilmesi, bu alanlarda bilimsel araştırmalar yürütmek, balıkçılık faaliyetlerinde bulunmak ve bu doğrultularda uluslararası hukuka hanel getirmeyecek şekilde yapay adalar ve tesislerin inşasına yönelik serbesti tanımıştır³⁵.

Açık denizlerin kullanımıyla alakalı sözleşme devletlere birtakım sınırlandırmalar da getirmektedir. Bunlara değinmemiz gerekirse, öncelikli olarak diğer devletlerin haklarına hanel getirmeyecek, uluslararası hukukun yükümlülüklerini ihlal etmeyecek bir şekilde, barışçıl faaliyetlerle gerçekleştirilmesi gerektiğidir. Bununla birlikte açık denizlerdeki teamül hukukundan kaynaklanan birtakım istisnalar bulunmaktadır. Bunlar korsanlık faaliyetleri, köle ve uyuşturucu ticareti, ziyaret hakkı, izinsiz yayın, sıcak takiptir³⁶. Bir diğer husus ise açık denizlerin altında yer alan derin deniz yataklarına ilişkindir. Derin deniz yatakları insanlığın ortak mirası statüsünde olduğundan dolayı buranın işletilmesi ve denetimi Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) kapsamında açık denizlerin dışında bırakılır³⁷.

B. Uluslararası Derin Deniz Yatağı

Uluslararası derin deniz yatağı 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde (BMDHS) "bölge" olarak nitelendirilmiş ve kıyı devletinin kıta sahanlığıyla münhasır ekonomik bölgesinin dışında kalan açık denizlerde, deniz yatağını ve bu yatağın altında bulunan toprak kısmı olarak tanımlanmıştır³⁸.

Çalışmamızın bir sonraki kısmında uluslararası derin deniz yatağını daha da detaylandırarak inceleyeceğimiz için bu bölümde sadece uluslararası derin deniz yatağının 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS)

³⁵ AKSAR: s.74-75.

³⁶ ALTINOK: s. 28-29, AKSAR: s.78.

³⁷ ALTINOK: s.28.

³⁸ ALTINOK: s.32.

kapsamında bir tanımının verilmesi yeterli olacaktır.

IV. Uluslararası Derin Deniz Yatağının Hukuki Statüsü

A. Tarihsel ve Hukuki Zeminin Gelişimi

Derin deniz yatağı meselesinin gündeme gelmesi, teknolojinin ilerlemesi ve insanoğlunun daha fazla hammadde talebine bağlı olarak gerçekleş-tirdikleri araştırmalar sonucunda ortaya çıktığını söylemek pek de yanlış olmaz. Araştırmaların ve teknolojik gelişmelerin öncesinde devletlerin açık denizlerin dibine karşı pek de bir ilgi duymaları da zaten beklenemezdi.

19. yüzyılın sonlarında, 1872-1877 tarihleri arasında İngiltere'ye bağlı HMS Challenger gemisinin yapmış olduğu bilimsel araştırmalar neticesin-de Atlantik Denizi'nde polimetalik yumruların varlığını keşfetmişlerdir. Bu yumrular yaklaşık 1 ila 20 santim çapında değişkenlik göstermekle birlikte içlerinde bakır, nikel ve kobalt gibi özellikle sanayide sıkça kullanılan değerli madenler içermektedir. Bununla birlikte bu kaynakların diğer okyanuslarda da olduğunun keşfedilmesi üzerine, dünya gözünü açık denizlerin altında olan bu bölgeye, yani derin deniz yatağına çevirdi³⁹. Keşiflerin ilerlemesiyle birlikte derin deniz yataklarında tespit edilen bu yeni maden kaynakları-nın dünyanın maden ihtiyacının büyük bir bölümünü karşılayacağı, hatta karalardan elde edilen maden kaynaklarından çok daha fazlasının derin deniz yataklarında olduğu ileri sürülünce gelişmiş devletlerin bu bölgeye olan ilgisi ve araştırmaları giderek artmıştır. Bu keşiflerin ve araştırmaların gelişmekte olan ülkeler bakımından ise gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturan ve dünya madencilik faaliyetlerinde önemli bir yeri olan gelişmekte olan ülkeler bakımından endişeyle karşılanmıştır⁴⁰.

1967 yılına geldiğimizde ise bu tarihte Birleşmiş Milletler Genel Kurulu çalışmaları esnasında Malta delegeesi *Arvid Pardo* tarafından bu bölgenin yani derin deniz yatağının ayrı bir hukuki rejime bağlanması fikri öne sürül-müştür⁴¹. Pardo gerçekleştirdiği bu konuşmada bölgenin "*insanlığın ortak mirası*" statüsünde olduğunu, bu bölgenin barışçıl amaçlar doğrultusunda kullanılması gerektiğini, buradan elde edilecek gelirlerin tüm dünyadaki gelişmekte olan veya az gelişmiş devletler lehine olacak şekilde dağıtılma-sını vurgulamıştır. Bu kapsamda bu bölgeyi tüm dünya adına koruyacak ve

³⁹ TANAKA: s.216-217

⁴⁰ SHAW: s.540.

⁴¹ PAZARCI, Hüseyin: Uluslararası Deniz Yatağı Düzeni ve Sorunları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, 38(1), s.197.

işletilmesinden ve denetlenmesinden sorumlu olacak ayrı bir uluslararası mekanizmanın kurulması gerektiğini öne sürmüştür⁴².

Malta delegasyonu Pardo'nun bu öne sürdüğü tasarıya karşılık Birleşmiş Milletler bir Ad Hoc komite kurmuştur. 1967 yılında kurulan bu komite, deniz yatağı ve okyanus tabanının barışçıl amaçlarla kullanılması hususu üzerinde çalışacak olan 35 üyeden oluşmaktaydı⁴³.

1969 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda gelişmekte olan devletler, gelişmiş devletlerin bu alandan faydalanmalarının önüne geçmek amacıyla, uluslararası bir işletme kurulana dek yasaklanmasına ilişkin bir karar almışlardır. Bu karar ise "*Moratorium Kararı*" olarak anılmaktadır⁴⁴.

Daha sonrasında Birleşmiş Milletler komitenin çalışmalarına devam edebilmesi için eski komitenin yerine 42 devletten oluşmakta olan daimî bir komite kurmuştur. Bu komite 1970 yılında yaptığı çalışmanın neticesinde Birleşmiş Milletler de kabul edilen bildiriye göre derin deniz yatağı insanlığın ortak mirası olarak kabul edilmiştir. Daha sonrasında gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler III. Deniz Hukuku Konferansı sırasında 1982 tarihli Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) kabul edilmiştir. Hem teknolojik bakımdan hem de maddi olarak gelişmiş olan devletlerin büyük bir kısmı bu ilkeye karşı çıkmışlardır ve sözleşmenin XI. maddesi yeniden düzenlenmeden sözleşmeye taraf olmayacaklarını beyan etmişlerdir⁴⁵.

B. İnsanlığın Ortak Mirası Kavramı

Derin deniz yatağı kavramının ortaya çıkmasıyla gündeme gelen insanlığın ortak mirası kavramı, esasen bakıldığında kavramın hukuki temelleri oldukça zayıftır. Ortaya konulan hak ve yükümlülükler meselesinde ise bir netlik söz konusu değildir⁴⁶.

Joyner, muğlak olan insanlığın ortak mirasının 5 adet başlıca unsurunun olduğunu dile getirmektedir. Birinci olarak bu bölgenin herhangi bir şekilde el konulamayan, mülkiyet hakkı iddia edilemeyen bir yapıda olmasıdır. İkinci olaraksa bütün devletlerin ortak bir şekilde yönetiminde söz sahibi olması gerektiğini belirtmektedir. Üçüncü olaraksa bu bölgeden elde edilecek olan

⁴² BEKTAŞ: s.31.

⁴³ ALTINOK: s.49.

⁴⁴ BEKTAŞ: s.33-34.

⁴⁵ PAZARCI, (Uluslararası Hukuk Dersleri 2. Kitap): s.398-399.

⁴⁶ KIVILCIM, Zeynep: Uluslararası Kamu Hukukunda İnsanlığın Ortak Mirası, On İki Levha Yayıncılık, s.113.

ekonomik çıkarların tüm dünya ile ortak bir şekilde pay edilmesi gerektiğidir. Dördüncü olarak bu bölgenin yalnızca barışçıl amaçlar doğrultusunda kullanılması gerektiğidir. Beşinci ve son olarak bu bölgede gerçekleştirilecek bilimsel çalışmaların çevreye zarar vermiyor olması, sonrasında ise elde edilen bulguların diğer devletlerle en kısa sürede paylaşılıyor olması gereklidir⁴⁷.

İnsanlığın ortak mirası kavramına bir de unsurları bakımından incelememiz gerekirse ele alacağım iki husus vardır. Bunlardan birincisi burada bahsedilen “*insan*” kavramının ne olduğudur. İnsan kavramına baktığımız zaman en yalın haliyle dünyada yaşam süren bütün insanları kapsamaktadır. Ancak devletler uluslararası topluluğun aktörleri olarak insanların çıkarlarını koruyabilecek kapasiteye sahiptirler. Ancak bu da yeterli değildir, devletler de bir bütün olarak hareket etmedikçe istenilen asıl gayeye ulaşamayacaktır. Bu yüzden de insanlığın ortak çıkarı adına devletler bu bağlamda ortak hareket edebilecekleri uluslararası bir otoriteye ihtiyaç vardır⁴⁸.

Ortak miras kavramını ele aldığımız zaman miras kavramı bir hak, bir sahiplik belirtmektedir. Ancak derin deniz yatağı bakımından bir hak iddia etme ve sahiplik söz konusu değildir. O zaman burada ortak miras kavramından çıkarmamız gereken asıl şey mevcut olarak var olan devletlerin ve onların parçası olan insanların derin deniz yatağını ve burada bulunan kaynakları koruyup, muhafaza ederek gelecek nesillere başarılı bir şekilde aktarması olarak anlaşılmalıdır⁴⁹.

C. Uluslararası Derin Deniz Yatağının Kurumsal Yapısı

Uluslararası derin deniz yatağının kurumsal yapısını Uluslararası Derin Deniz Yatağı Otoritesi ya da kısaca Otorite oluşturmaktadır. Otorite Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) XI. kısımda düzenlenmiştir. Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesine (BMDHS) üye olan her devlet de kendiliğinden Otorite'nin bir üyesi sayılmışlardır. Bölgeden Otorite sorumlu tutulmuş ve madencilik faaliyetlerini yürütmesi için uluslararası düzeyde yetkiler verilmiştir⁵⁰. Otoriteye sadece madencilik faaliyetleri için

⁴⁷ EGEDE, Edwin: *Africa and the Deep Seabed Regime: Politics and International Law of the Common Heritage of Mankind*, Springer, s.60.

⁴⁸ BASLAR, Kemal: *The Concept of the Common Heritage of Mankind in International Law*, Martinus Nijhoff Publishers, s.78.

⁴⁹ BEKTAŞ, s.62.

⁵⁰ GÜNEŞ, Şule Anlar: *Maden Kaynaklarının Yönetimi Bağlamında Uluslararası Deniz Yatağı Otoritesinin Rolü*, Uluslararası İlişkiler Dergisi, s.111.

değil, aynı zamanda bölgede bilimsel araştırmaların yürütülmesine, deniz çevresinin muhafaza edilmesine ve su altında bulunan kültürel nitelikteki eserlerin korunmasından da sorumludur⁵¹.

Otoritenin temel nitelikli organlarından bahsetmemiz gerekirse eğer bunlar Genel Kurul, Konsey ve Sekreteryadan oluşmaktadır. Tali organları ise Teknik ve Hukuki Komisyon, Finans Komitesi ve Otorite adına bölgedeki faaliyetlerin yürütülmesinden sorumlu olan Teşebbüstür⁵².

Otoritenin temel nitelikli organlarından Genel Kurul, Otoritenin en yetkili ve üst düzey organıdır. Bölgeye ilişkin arama faaliyetleri yürütmeye, keşif ve işletme faaliyetlerine yönelik olarak düzenlenen tüzük ve yönetmelikleri kabul etme yetkisine sahiptir. Gelişmekte olan devletlerin çıkarlarını korumak suretiyle bölgeden elde edilecek olan gelirlerin adil bir şekilde paylaşılmasından da sorumludur. Genel Kurul'a üye her bir devletin sadece tek bir oy hakkı bulunmakla beraber, gelişmiş devletler kendilerinin ekonomik güçlerinden dolayı ve gelişmekte olan devletlerin çoğunlukta olduğu Genel Kurul'da kendileri aleyhine bu vesileyle kararlar alabilme ihtimallerinin olduğu için sözleşmeye taraf olmayı reddetmişlerdir. Büyük devletlerin bu tutumu sonucunda 1994 New York Anlaşması ile Genel Kurul'un yetkilerine sınırlandırmalar getirilmiştir ve böylece artık Genel Kurul'un kararları artık Konsey tarafından onaylanmadıkça geçici süreliğine uygulanır hale gelmiştir. Genel Kurul böylece Sekreteryanın seçilmesi dışında artık pek de bir yetkinliği kalmamıştır.⁵³

Konsey otoritenin yürütme organı niteliğindedir. Konseyin başlıca görevleri Otoritenin belirlediği çerçevede Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesini (BMDHS) uygulamaktır. Özel olarak atfedilen görevler ise derin deniz yatağına ilişkin olarak düzenlenen maden planlarını onaylamak, bölgedeki faaliyetler dolayısıyla çıkarılan bir maden kaynağının ihracat hacminde ya da global piyasa fiyatlandırmalarında olumsuz yönde bir etki bıraktığı takdirde, gelişmekte olan ülkelere ekonomik destek yönünde tavsiyelerde bulunmakla yükümlüdür⁵⁴.

Sekreteryaya Otorite'nin idari işlerinden sorumlu temel nitelikli son organıdır. Sekreteryanın görevlerinden bahsetmemiz gerekirse Genel Kurul'a Oto-

⁵¹ AKKUTAY, Ali, İbrahim: Uluslararası Hukuk Bakımından Derin Deniz Yatağında Yer Alan Kaynakların Araştırılması, Keşfi ve İşletilmesi, Ankara Barosu Dergisi, 2(0), s.172.

⁵² ALTINOK: s.74

⁵³ ROTHWELL, STEPHENS: s.147.

⁵⁴ CHURCHILL, LOWE, SANDER: s.430.

ritenin çalışmalarına dair olarak hazırlanan yıllık raporların hazırlanması. Toplantı ve seminer gibi davetlerin koordinasyonunu yapmak. Taraf devletlere Otorite'nin görevi kapsamındaki bilgileri iletmek. Konsey'in onayı doğrultusunda sivil toplum örgütleri ve uluslararası örgütlerle iş birliğine yönelik müzakereler gerçekleştirmek ve iş birliğinde bulunmakla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmakla yükümlüdür⁵⁵.

Otorite'nin tali nitelikli olan organlarından olan Teknik ve Hukuki Komisyon, Bölge ile ilişkili konularda teknik bilgi ve birikim sahibi olmaları dolayısıyla Teknik ve Hukuki Komisyon'un başlıca görevleri arasında Konsey'e Bölge'ye yönelik olarak hazırlanan çalışma planları doğrultusunda önerilerde bulunmak. Konsey'in talebi doğrultusunda Bölge'de yürütülen faaliyetleri gözlemlemek ve denetlemek, sonrasında ise bu gözlemlerini bir rapor halinde bildirmek. Bölgede yürütülen faaliyetlerin yine Bölge'ye yönelik olarak ne gibi etkilerinin olduğuna dair Konsey'e raporlar hazırlayıp sunmak. Ve bu doğrultuda Bölge'nin korunmasına ilişkin olarak Konsey'e önerilerde bulunmakla yükümlüdür⁵⁶.

Otorite'nin bir diğer tali nitelikli organı olan Finans Komitesi, genel olarak Otorite'nin finansal işlerinin yürütülmesi ve bu kapsamda tavsiyeler vermekle yükümlüdür. Ayrıca belirli konularda Genel Kurul'un ve Konsey'in Finans Komitesi'ne danışmaları ve Komite'nin görüşlerinin almaları gerekmektedir. Bu hususlardan ilki Otorite'nin mali anlamda yönetimine ilişkin olarak yasa, yönetmelik ve tüzüklerin hazırlanması. Otoriteye üye olan devletlerin Otorite bütçesine yönelik gerçekleştirdikleri katkıları değerlendirmesi. Otorite'nin bütçesiyle beraber Genel Sekreterlik tarafından düzenlenen yıllık bütçe ile birlikte, mali konular kapsamında olan çalışmaların ve programların düzenlenmesi. Bölge'de gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda elde edilen ekonomik kazanımların üye devletler arasında hakkaniyete uygun bir şekilde dağıtılmasını kapsamaktadır⁵⁷.

Otorite'nin tali organlarından sonuncusu ise Teşebbüstür. Teşebbüs esasen bölgede yürütülen faaliyetlerden sorumlu olan tali bir organdır. Teşebbüsün idari görevlerine değinmemiz gerekirse eğer, genel olarak dünyadaki metal piyasasının durumunu analiz etmekle beraber, Bölge'de gerçekleştirilmesi öngörülen faaliyetlere ilişkin güncel gelişmeleri takip etmek. Böl-

⁵⁵ ALTINOK: s.83.

⁵⁶ EGEDE: s.153-154.

⁵⁷ ALTINOK: s.81-82.

gede gerçekleştirilen çalışmaların çevreye olan etkilerini değerlendirmekle sorumludur⁵⁸.

SONUÇ

Çalışmamıza devletlerin egemenliğinin tam olduğu deniz alanlarının neler olduğu ve unsurlarının ele alınmasıyla başlanılmıştır. Bu kapsamda iç suların tanımına, sınırın belirlenmesinde prensip olarak kullanılan normal esas hattın ne olduğuna değinilmiş, belirlenmenin güçleştiği alanlarda ise düz esas hat prensibinin kullanıldığı açıklanmıştır. İç sulara devletin egemenliğinin tam olması vurgulanmakla birlikte bu durumun bir istisnası olan ticaret gemilerinin durumu izah edilmiştir.

Çalışmamızın devamında devletin egemenliğinin tam olduğu bir başka deniz alanı olan karasuları incelenmiştir. Bu bölüme göre karasularının genişliğinin ne olabileceği ve nasıl tespit edilebileceği izah edilmiş, konuyla bağlantısı olan zararsız geçiş hakkının ne olduğu da burada açıklanmıştır.

Sonrasında ise boğazların tanımının ne olduğu, ulusal ve uluslararası boğazların hangi kriterlere göre tespit edildiği açıklanmıştır. Uluslararası boğazlardan geçişin transit geçiş prensibine bağlı bir şekilde uygulanması gerektiği ve transit geçişin ne olduğu bu bölümde açıklanmıştır.

Devletin tam egemenliği altındaki son alan olan takımada sularının ve takımada devletin tanımamaları yapılmış olup, sonrasında takımada sularının belirlenmesinde hangi prensip ile belirlendiği ve azami mesafesinin ne olabileceği açıklanmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde devletin kısmi egemenliği altında olan deniz alanları incelenmiştir. Buna göre ilk olarak kıta sahanlığı meselesi ele alınmış ve önceden coğrafyanın konusu olan bu konunun zamanla deniz hukukunun da önemli bir parçası haline aldığına değinilmiştir. Daha sonrasında kıta sahanlığının tanımına yer verilmiş ve azami mesafesinin ne olabileceği belirtilmiştir.

Devletlerin kısmi egemenliği altında olan bir diğer deniz alanı olan bitişik bölgenin hangi şartlar altında ilan edilebileceğine dair sınırlı olarak sayılan prensiplere yer verilmiştir ve ilan edilebileceği azami sınırı belirtilmiştir.

⁵⁸ EGEDE: s.162-163.

Devletin kısmi egemenliği altında olan çalışmamızdaki son deniz alanı olan münhasır ekonomik bölgenin kısaca tarihi olarak nasıl bir şekilde olgunlaştığı anlatılmış olup, münhasır ekonomik bölgenin tanımı yapılmıştır. Daha sonrasında ise azami mesafesinin ne kadar olabileceği ve nasıl belirleneceği izah edilmiştir. Ve kıyı devletinin münhasır ekonomik bölgedeki hakları ve diğer devletlere karşı yükümlülükleri bu bölümde izah edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın sondan bir önceki konusunu oluşturan devletlerin egemenliği dışında kalan deniz alanlarından öncelikli olarak açık denizlerin serbestisi prensibinin kısaca tarihi olarak gelişimine, bünyesinde ne gibi hakları barındırdığına, bununla birlikte kıyı devletlerine ne gibi yükümlülükler ve sınırlamalar getirdiğine değinilmiştir.

Çalışmamızın esasen son konusunu teşkil eden Uluslararası Derin Deniz Yatağı meselesi burada sadece Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi kapsamında yer alan tanımı verilmiş ve detaylandırılması bu doğrultuda en son bölümde yapılmıştır.

Çalışmamızın son konusunda Uluslararası Derin Deniz Yatağının hukuki statüsüne yönelik olarak öncelikle bu deniz alanıyla ilgili tarihi ve hukuki zeminin nasıl ve hangi şartlarda geliştiğine. Derin denizlerde yapılan bilimsel araştırmaların yeni maden kaynaklarının bulunmasıyla birlikte devletlerin de derin denizlere yönelik olarak nasıl bir tutum sergilediği, sonrasında uluslararası topluluğun bu doğrultuda “*insanlığın ortak mirası*” adı altında yeni bir fikrin ortaya atıldığı anlatılmıştır.

Sonraki bölümümüzde yukarıda bahsettiğimiz insanlığın ortak mirası kavramının ne olduğu, daha doğrusu bu kavram hakkındaki muğlaklıklar ve uhdesinde barındırdığı birtakım haklar bu bölümde izah edilmiştir. Sonrasında ise kavramın kendi içerisinde barındırdığı “*insan*” ve “*ortak miras*” kavramlarının ne olduğu açıklanmıştır.

Ve son olarak da Uluslararası Derin Deniz Yatağının kurumsal yapısının ne olduğu, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’nde hangi kısımda düzenlendiği ve bu kurumsal yapının organları tek tek incelenmiştir.

Öncelikle temel nitelikli organlardan olan Genel Kurul ele alınmıştır. Başlangıçta en yetkili organ olarak öngörülen Genel Kurulun zamanla gelişmiş devletlerin politikaları doğrultusunda yetkilerinin nasıl zayıflatıldığı izah edilmiştir.

Sonrasında bir diğer temel nitelikli organ olan Konseyin Otorite'nin yürütme organı mahiyetinde olduğu ve başlıca görev sorumluluklarına değinilmiştir.

Son olarak da Sekreteryanın Otoritenin idari işlerinden sorumlu olan, gerekli yazışmaları ve görüşmeleri düzenleyen son temel nitelikli organı olduğundan bahsedilmiştir.

Otoritenin tali nitelikli organları ele alındığı zaman öncelikle Teknik ve Hukuki Komisyon incelenmiş olup, bu doğrultuda Bölge'de yürütülen faaliyetler kapsamında Konseye bilgi verme ve önerilerde bulunma yükümlülükleri anlatılmıştır.

Finans Komitesinin Otoritenin finansa yönelik işleriyle alakadır olduğu, bununla birlikte Genel Kurul'un ve Konseyin birtakım hususlar için Finans Komitesinin danışma görüşünü almaları gerektiği izah edilmiştir.

Son tali organ olan ve çalışmanın son alt başlığını oluşturan kısım ise Teşebbüstür. Teşebbüsün Bölgeye yönelik olan yükümlülükleri izah edilmeye çalışılmıştır ve Bölgede yürütülen faaliyetlerden esasen Teşebbüsün sorumlu olduğu vurgulanmıştır.

Bununla birlikte çalışmamızın konusu deniz alanlarının ve özellikle ayrı bir başlık altında incelediğimiz derin deniz yatağının hukuki statüsü ele alınıp incelenerek nihayete erdirilmiştir.

KAYNAKÇA

AKKUTAY, Ali, İbrahim: Uluslararası Hukuk Bakımından Derin Deniz Yatağında Yer Alan Kaynakların Araştırılması, Keşfi ve İşletilmesi, Ankara Barosu Dergisi, 2(0), s.157-193.

AKSAR, Yusuf: Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk II, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık.

ALLI, Çağatay: Uluslararası Hukuk Kuralları Çerçevesinde Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Doğu Akdeniz'deki Münhasır Ekonomik Bölgesinin Belirlenmesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2019, Tez No: 621780.

ALTINOK, Müberra Sümeyye: 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne Göre Derin Deniz Yatağı Madenciliğinin Tabi Olduğu Hukuki Rejim, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayım-

lanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019, Tez No: 569025.

ARIDEMİR, Hakan: Münhasır Ekonomik Bölge Tartışmaları Çerçevesinde Devletlerin Açık Denizlerdeki Hakları, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(2), s.789-804.

BASLAR, Kemal: The Concept of the Common Heritage of Mankind in International Law, Martinus Nijhoff Publishers.

BEKTAŞ, Sezercan: Uluslararası Deniz Yatağının İşletilmesi ve Deniz Yatağı Uluslararası Otoritesi, Legem Yayıncılık.

BOZKURT, Enver, POYRAZ, Yasin, ERDAL, Selcan: Devletler Hukuku, Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, Legem Yayınevi.

CHURCHILL, Robin; LOWE, Vaughan; SANDER, Amy: The Law of The Sea, Fourth Edition, Manchester University Press.

CRAWFORD, J: Brownlie's Principles of Public International Law, 9th Edition, Oxford University Press.

EGEDE, Edwin: Africa and the Deep Seabed Regime: Politics and International Law of the Common Heritage of Mankind, Springer.

ERKİNER, Hakkı Hakan: Uluslararası Hukuk Düşüncesinde Klasik Öğretinin Kuruluşu: Hugo Grotius ve Postgrotien Yazarlar Samuel Von Pufendorf, Richard Zouche, Cornelius Van Bynkershoek ve Samuel Rachel'e İlişkin İnceleme ve Değerlendirme, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 18(3), s.3-142.

ERTUĞRUL, Ümmühan, Elçin: Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesine Göre Kıyı Devletinin Egemenlik Hakları, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(1), s.41-81.

GÜNEŞ, Şule Anlar: Maden Kaynaklarının Yönetimi Bağlamında Uluslararası Deniz Yatağı Otoritesinin Rolü, Uluslararası İlişkiler Dergisi, s.101-124.

KARATAŞ, Salih: Münhasır Ekonomik Bölge Üzerinde Üçüncü Devletlerin Hak ve Yetkileri, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 23(2), s.79-110.

KIVILCIM, Zeynep: Uluslararası Kamu Hukukunda İnsanlığın Ortak Mirası, On İki Levha Yayıncılık.

KURAN, Selami: Uluslararası Deniz Hukuku, 8. Baskı, Beta Yayıncılık.

PAZARCI, Hüseyin: Uluslararası Deniz Yatağı Düzeni ve Sorunları, Ankara

Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, 38(1), s.197-206.

PAZARCI, Hüseyin: Uluslararası Hukuk, Gözden Geçirilmiş 17. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2018.

PAZARCI, Hüseyin: Uluslararası Hukuk Dersleri 2. Kitap, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2021.

ROTHWELL, Donald. R; STEPHENS, Tim: International Law of The Sea, Third Edition, HART Publishing.

TANAKA, Yoshifumi: The International Law of The Sea, Third Edition, Cambridge University Press,

TEPEALTI, Fahrettin: International Journal of Geography and Geograhly Education, 45(174), s.174-196.

SHAW, Malcolm N: International Law, Ninth Edition, Cambridge University Press.

Araştırma Makalesi / Research Article

MEVZUATIMIZDA YENİ BİR SUÇ TİPİ: “ISRARLI TAKİP”

A New Type of Crime in Our Legislation: “Stalking”

Aybike BERBER YÖRÜK*

Öz:

Günümüzde sıkça karşımıza çıkan ısrarlı takip suçu hem ceza hem de bilişim hukukunu ilgilendiren bir suç tipi ve mevzuatımızda yeni olduğundan makalemize konu edilmiştir. Makale kapsamında suçun unsurlarına, doktrindeki tartışmalara ve bu yeni suç tipinin düzenlenme amacına ne denli hizmet ettiğine yer verilmiştir. Teknolojik gelişmelere paralel olarak dijitalleşen dünyada, daha kolay işlenir hale gelen ısrarlı takip suçunun önemi giderek artmaktadır. Erkek egemen toplumsal yapı ve genel idarenin bakışından kaynaklanan, başka bir deyişle sosyolojik ve siyasal sebeplerden ötürü özellikle başta kadına karşı şiddet olmak üzere her tür suçun arttığı Türkiye’de, bilişim sistemleri ısrarlı takip suçunun işlenişinde önemli bir araç olarak karşımıza çıktığından, yasal düzenlemesi ertelenemez bir gereklilik haline gelmiştir.

Makalenin odaklandığı sorun (hipotezi), *ısrarlı takip suçunu hakıyla tanımlamak yani sınırlarını tespit* etmektir ki, genel hatlarıyla makalemin başlığında kendisini göstermektedir. Bunun için kavramsal zemin etüdü ve tarihsel gelişme sürecinden hareketle ısrarlı takip suçu bileşenlerine ayrılmış; tümelden tikele konu bir bütün olarak kavranmaya çalışılmıştır. Makalenin amacı, bu suçun TCK’da nasıl düzenlendiğine bakarak, gördüğümüz eksiklerle isabetli hususları, bazı uygulamalar ışığında irdelemektir. Böylece kişilerin huzur ve sükununu bozma suçuyla benzerlik gösteren bu yeni suç tipine karşı, caydırıcılığın ne ölçüde gerçekleştirilebildiği ortaya konulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *İsrarlı Takip, Bilişim Hukuku, Ceza Hukuku, Siber Zorbalık, Kadına Yönelik Şiddet*

* İstanbul Aydın Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi, avaybikeberberyoruk@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-3100-6993>

Abstract:

The crime of stalking which we frequently encounter today, has been selected as the subject of our article since it concerns both criminal law and information technology law and it is newly added to our legislation. The article covers the elements of the crime, the discussions in the doctrine, and the extent to which this new type of crime serves its regulatory purpose. In a world parallelly digitalizing with technological developments, the importance of crime of stalking which is committing easier than before, is increasing day by day. In Turkey, where all types of crime, especially violence against women, are on the rise due to male-dominated social structures and the perspective of the general administration, in other words, for sociological and political reasons, legal regulation has become an urgent necessity, as information systems have emerged as an important tool in the commission of the crime of stalking.

The problem (hypothesis) that the article focuses on is to properly define, in other words to determine its boundaries which shows itself broadly in the title of the article. For this purpose, based on conceptual groundwork and historical development, the crime of stalking has been broken down into its components; an attempt has been made to understand the subject as a whole, from the general to the specific. The purpose of this article is to examine how this crime is regulated in the Turkish Criminal Code, highlighting its shortcomings and merits in light of certain applications. Thus, it will be revealed to what extent deterrence can be achieved against this new type of crime, which is similar to the crime of disturbing the peace and tranquility of individuals.

Keywords: *Stalking, Information Technology Law, Criminal Law, Cyberbullying, Violence Against Women*

GİRİŞ

Israrlı takip suçu mevcut kanuni düzenlemelerin yeterli koruma sağlamaması nedeniyle 7406 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un, 27 Mayıs 2022 tarihli *Resmî Gazete*'de yayımlanması ile mevzuata girmiştir. Türkiye'de özellikle kadına yönelik şiddetin son yıllarda arttığı ve kadın cinayetlerinin önüne geçil(e)mez bir hal aldığı herkesin malumudur. Aynı süreçte dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bilişim sistem ve araçlarının kullanılması suretiyle işlenen suçlar da artmıştır. İşbu sebeple ısrarlı takip suçunun kanunda düzenlenmesi, caydırıcılığın sağlanması açısından son derece önemlidir.

Odaklandığı sorun, ısrarlı takip suçunu tanımlamak olan bu makalenin yöntemi *nitel araştırmadır*¹. *Nitel araştırma, hukukun da parçası olduğu sosyal bilimlerin temelleri üzerinde yükselir. Bu makale özelinde yapmak istediğim, ilgili telif eserler (kitap ve makaleler) ile Yargıtay kararlarından derlediğim nitel verileri analiz ederek gerçeğe ulaşmaktır. Bunu yapmanın, ısrarlı takip suçu bağlamında son üç yıla ait bir mikro bilanço ile bundan sonraki süreçte ısrarlı takip suçuyla ilgili neyin veya nelerin yapılması gerektiğine ilişkin bir yol haritasını ortaya çıkaracağı açıktır.*

SUÇUN TANIMI

Israrlı takip İngilizcede "takip eden", "taciz eden" ve "peşini bırakmayan" gibi anlamları olan "stalking" kelimesinden gelmektedir (Tureng, 29.03.2024). Daha ayrıntılı olarak; *bir kimseyi takip etmek, evinin önünde beklemek, hediye göndermek, telefonla aramak veya mesaj atmak gibi başlı başına hukuka aykırı bir davranış olarak nitelendirilemeyen, haksızlık içeriğinden yoksun davranışların, belirli bir yoğunlukta ve belirli bir maksatla gerçekleştirilmesi şeklinde tanımlanabilir* (Koca & Üzülmaz, 2023: 516). Günlük hayatta sosyal medyanın etkisiyle sıkça duyar olduğumuz bu kavramın, ceza hukuku kapsamında kendisine, 7406 Sayılı Kanun'un 8. Maddesi ile TCK'nın 123/A maddesinde suç olarak yer bulduğu görülmektedir.

Sanal dünya, failin kimliğini kolaylıkla gizleyip mağdura erişimi kolaylaştırdığı için, ısrarlı takip suçu için son derece elverişli bir ortamdır. Israrlı takibin siber alanda yapılan türünü tanımlamak için Türkçede "siber ısrarlı takip", İngilizce de ise "cyberstalking" kavramı kullanılmaktadır. Siber ısrarlı takip aynı zamanda, bilişim dünyasında sık görülen siber zorbalık (cyber-

¹ Nitel araştırma yöntemi üzerine derli toplu çalışma için bkz. Bruce L. Berg ve Howard Lune, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Çeviri Editörü: Prof. Dr. Asım Arı, 9. Baskıdan Çeviri, Konya: Eğitim Yayınevi, 2019.

bullying) eyleminin de bir türüdür (Dülger, 2022: 27). Öyle ki, İstanbul’da farklı ortaöğretim kurumlarında eğitim gören 269 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada; öğrencilerin %35,7’sinin siber saldırganlıkta bulunduğu; %23,8’sinin ise, siber zorbalık mağduru olduğu belirlenmiştir (Maviş, 2021: 2457). Siber zorbalık; failin kendisini kolayca gizleyebilmesi (anonimlik), mağdura kolayca ve her an ulaşabilmesi (erişilebilirlik), normal şartlarda failin mağdurdan fiziksel olarak güçsüz olabilmesine karşın siber ortamda failin güçsüz olmasının önemi bulunmaması (güç dengesizliği), failin sosyal medyada tekrar etmesine dahi gerek olmaksızın bazen yaptığı tek bir paylaşım dahi mağduru huzursuz edebilmesi ve zorbalayabilmesi, sanal ortamda zorbalık tespitinin daha zor olması (denetimsizlik) ve sosyal medyanın özellikleri nedeniyle zorbalığın daha fazla insana ulaşması ile bu kişilerin de kimliklerini gizleyerek bazen failin yanında mağdura saldırabilmesi (üçüncü kişilerin katılımı) gibi sebeplerle failer tarafından mağdura saldırabilmek için sıklıkla tercih edilen bir yöntem haline gelmiştir (Maviş, 2021: 2462-2467).

SUÇUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Farklı ülkelerin hukuk sistemlerindeki düzenlemelere bakıldığında, ısrarlı takip suçunun ilk olarak 1990’lı yıllarda ABD’de, sonrasında Anglosakson ülkelerinde ve Kara Avrupası sisteminde düzenleme alanı bulduğunu görülmektedir (Koca & Üzülmüş, 2023: 517). Yine karşılaştırmalı hukuktaki düzenlemelere bakıldığında ısrarlı takip suçunun bazı ülkelerde zarar suçu; bazılarında ise, tehlike suçu olarak düzenlendiği görülür. ABD’de söz konusu suç tipinin tartışılıp önem kazanmasında Aktrist Rebecca Schafer’in başına gelenler önemli olup kendisi bir hayranı tarafından başından vurularak öldürülmüştür. Olay akabinde ilk kez Kaliforniya’da 1990 yılında, ardından da birçok ABD eyaletinde 1993 yılında takipçilik karşıtı yasal düzenlemelere gidilmiştir. Zaman içerisinde farklı tanımlar ile yürürlüğe giren ısrarlı takip suçunun, Kanada’da suç tacizi (criminal harrasment), Avusturya’da hukuka aykırı takip (unlawful stalking) olarak kanuni düzenlemesi yapılmıştır. Kıta Avrupası hukuk sistemini benimseyen ülkelerde ise suç tipi “ısrarlı takip” olarak tanımlanmamıştır (Taşkın, 2023: 102-103). ABD’de bu suç tipinin düzenlenmesine vesile olan asıl olay, bir arkadaşının annesinin kendisini yaşıtı olarak tanıtarak sürekli hakaret içerikli mesajlar yazmak suretiyle intihara sürüklediği Megan Meier olayıdır.

Avrupa Birliği’ne üye ülkelerden Almanya, Avusturya, Belçika, İngiltere, Danimarka, İrlanda, Hollanda ve Malta’da ısrarlı takip suçuna yönelik bir

düzenleme yapılmış ve yaptırım öngörülmüştür. Diğer on yedi Avrupa Birliği üyesi ülkede ise, ısrarlı takip suçu taciz ve sarkıntılık suçları kapsamında değerlendirilmiş ve bu kapsamda cezalandırılmıştır (Doğan, 2014/2: 145).

SUÇUN KANUNİ DÜZENLEME SÜRECİ

Türkiye’de “ısrarlı takip” tanımıyla suça ilişkin ilk düzenleme ceza kanunumuzda olup ancak 2022 yılında yapılabilmıştır². Yakın geçmişte yürürlüğe giren bir suç tipi olması nedeniyle doğrudan ısrarlı takip suçuna yönelik Yargıtay kararlarından sınırlı ölçüde yararlanılabildiğini³ peşinen söylemek isterim.

İsrarlı takip kavramının tanımı ise mevzuatımızda ilk defa, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği’nin 3-1-j bendinde yapılmıştır (Taşkın, 2023: 104). İsrarlı takip suçunun mevzuatımızda yerini alıp yürürlüğe girmesi pek çok

² *İsrarlı takip*

MADDE 123/A- (Ek:12/5/2022-7406/8 md.)

(1) *İsrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faille altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.*

(2) *Suçun;*

a) *Çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi,*

b) *Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması,*

c) *Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi hâlinde faille bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.*

(3) *Bu maddede düzenlenen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyetle bağlıdır.*

³ Nitekim Yargıtay 12. Ceza Dairesi’nin 07.04.2025 tarihli, 2023/5834 E.- 2025/3410 K. Sayılı kararında suçun işlendiği tarihte ısrarlı takip suçunun kanuni düzenlemesi bulunmaması nedeniyle mahkûmiyet kararı verilemeyeceği şekilde karar verilmiştir:

“Sanık hakkında İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2022/38926 ve 2022/33617 Sayılı ve ısrarlı takip suçuna ilişkin iddianamelere istinaden, İzmir 19. Asliye Ceza Mahkemesi’nin 08.03.2023 tarihli ve 2022/911 Esas, 2023/145 Karar sayılı kararı ile sanığın ısrarlı takip suçundan 5237 Sayılı Kanun’un 123/A, 62/1, 53 ve 5271 Sayılı Kanun’un 251/3. maddeleri gereğince 5 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hak yoksunluklarına karar verildiği ancak ısrarlı takip suçunun 5237 Sayılı Kanununa 22/05/2022 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 12/05/2022 tarihli ve 7406 Sayılı Türk Ceza Kanunu Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 8. maddesiyle eklenen 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 123/A maddesinin sanığın eylemlerini işlediği tarihten sonra yürürlüğe girdiği anlaşılmakla; 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 7/1. maddesinde yer alan “İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuşsa infazı ve kanunî neticeleri kendiliğinden kalkar.” şeklindeki düzenleme karşısında, bahse konu somut olay tarihlerinde sanığın üzerine atılı ısrarlı takip eyleminin ceza mevzuatımızda suç tipi olarak düzenlenmemiş olduğu, sanığın ayrıldığı sevgilisi olan müştekiye karşı gerçekleştirdiği eylemlerin 5237 Sayılı Kanun’un 123/1. maddesindeki kişilerin huzur ve sükununu bozma suçu kapsamında olup olmadığı hususunda yapılacak değerlendirme neticesinde sanığın hukuki durumunun tespit ve tayini gerekirken yazılı şekilde suç tarihi itibarıyla ceza mevzuatında suç tipi olarak düzenlenmemiş ısrarlı takip suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması Kanuna aykırı olduğundan, kanun yararına bozma talebi yerinde görülmüştür”. Bkz:https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=12cd-2023_5834.htm&kw=`2023/5834`&cr=ibb#fm (17.08.2025).

tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Bu tartışmalardan ilki, suçun huzur ve sükunu bozma suçu içinde değerlendirilebileceği görüşüdür. Oysa ısrarlı takip suçunda huzur ve sükunu bozma suçundan farklı olarak, sistematik olarak tekrarlanan eylemler nedeniyle mağdurda, ağır psikolojik tahribatın meydana gelmesi durumu ortaya çıkmaktadır (Temiz Gül, 2023: 77-79). Kişilerin huzur ve sükununu bozma suçu ile ısrarlı takip suçunun ortaklaştığı en önemli nokta, her iki suç açısından fiillerde “ısrar” edilmesi unsurunun aranmasıdır. Ancak failin huzur ve sükunu bozma suçundan cezalandırılabilmesi için bağlı hareket olarak kanunda belirtilmiş olan: Kişilere “telefon edilmesi”, kişilere karşı “gürültü yapılması” veya “hukuka aykırı başka davranışta bulunulması” gibi hareketlerin sırf mağdurun huzur ve sükununu bozmak amacıyla gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. Buna karşın beraberinde veya birlikte işlenebilen veyahut işlenebilecek suçların ağırlığı da göz önünde bulundurulduğunda, seçimlik hareketler ısrarlı takip suçunda geniş tutulmuş ve suçun belirli bir amaca ulaşma şartıyla işlenmesine yer verilmiştir (Yılmaz-İmret, 2024: 18).

KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Suçla korunan hukuki değer kişilerin huzurlu, sakin ve normal bir hayat yaşaması ve kendi özgürlük alanı içerisinde serbestçe hareket edebilme hakkıdır. Aynı şekilde mağdurun ısrarlı takip nedeniyle ortaya çıkabilecek daha ağır fiiller kapsamında, şiddet olaylarından korunması da amaçlanmaktadır. Dolayısıyla en geniş tanımıyla ve madde gerekçesinde yer verildiği üzere korunan hukuki değer; mağdurun maddi, manevi veya vücut bütünlüğüne yönelik ortaya çıkabilecek her türlü ağır fiile karşı, bu fiil ya da fiiller henüz ortaya çıkmadan ısrarlı takip suçunun yaptırıma bağlanmasıdır (Özer, Doğan & Bacaksız, 2023: 499).

SUÇUN MADDİ UNSURLARI

Bilindiği üzere ceza hukukunda “suçun maddi unsurları”, suçun dış dünyada gözlemlenebilen somut yönlerini ifade eder. Başka bir deyişle suçun eyleme dökülmüş kısmının hukuken değerlendirilebilen unsurlarıdır.

Suçun Faili ve Mağduru

Fail ve mağdur herkes olabilir. Aksine örnekler bulunmasına karşın cinsiyet olarak bakıldığından suçun failinin sıklıkla erkek olduğu görülmektedir. Nitekim ısrarlı takip ve kadın cinayetlerine dayanarak kaleme alınmış bir makalede, kadınların fail olduğu durumlar bulunmakla birlikte, erkeklerin fail olduğu kadın cinayetlerinin en geniş kategoriyi oluşturduğu tespitine

yer verilmiştir. Bu tespiti destekler nitelikteki verilerden bazıları şunlardır: ABD'de her yıl bin yetiştikenden on dördü, kadınların altıda biri ve erkeklerin on dokuzda biri; İngiltere ve Galler'de ise, 2015/16 yılında 16-59 yaş arası kadınların %4,6'sı ve erkeklerin %2,7'si ısrarlı takip mağduru olmuştur (Moncton Smith & Szymanska, 2017: 4).

Mevzuatımızda ısrarlı takip suçunun nitelikli hallerinden birini oluşturan: TCK m.123/A maddesinin 2-a maddesi ile suçun “çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi” hükmü de tesadüfen konulmuş olmayıp kadına karşı şiddetin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Her ne kadar bu düzenlemenin “nitelikli haller” bağılığı altında yer alması daha doğru olacaksa da söz konusu nitelikli halin düzenlenme amacı açıktır.

Fail yönünden ise, tek bir tipten söz edilebilmesi mümkün değildir. Zira suçta konu olaylara bakıldığında, failerin sosyal ve ekonomik durumlarının ve kişilik özelliklerinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Kimi olaylarda fail takıntılı bir kişilikken, bir başka olayda kıskanç ya da mağduru baskılamakla suç işleyen (manipülatif) bir fail olması mümkündür (Doğan, 2014/2: 142-143).

Bu noktada belirtmek gerekir ki, tüzel kişilerin suçun faili olması mümkün değildir ancak tüzel kişi yararına olacak şekilde gerçek kişi ya da kişilerin suçu işlemesi mümkündür. Failin suçun niteliği gereği mağduru tanınması veya tanımaması söz konusu olabilir. Mağdur yönünden ise, madde metninde yazıldığı üzere mağdurda açıkça bir huzursuzluk ya da endişe oluşması durumu arandığından, tüzel kişilerin bu suçun mağduru olması mümkün değildir (Erdoğan & İşten, 2022: 3788-3789).

Kadınlardan sonra üzerinde durulması gereken mağdurlar çocuklardır. Her iki mağdur grubu da mağdur olarak seçilme ihtimalleri ve fail karşısında fiziksel olarak dezavantajlı konumda olabilecekleri hususları göz önünde bulundurularak mutlaka korunmalıdır. Örneğin Türkiye'deki ortaokul öğrencileri arasında siber zorbalığı irdeleyen bir araştırmada, öğrencilerin ortalama %12'sinin siber zorbalık eylemlerine maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada bu öğrenciler arasında siber zorbalık konusunda farkındalığın az olduğu ve çocukların internet ortamının gerçekliği ve burada meydana gelebilecek zararın boyutunu kavramakta zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır (Zorluoğlu Yılmaz, 2022: 222-223). Belli ki, ısrarlı takip suçunun ciddiyetiyle sonuçlarının kavranması noktasında sıkıntılar vardır. Bu durum suçun işlenmesine engel olmak bir yana, mağdur olan çocuklar tarafın-

dan karşılık olarak işlenmesine dahi yol açabilecektir. Israrlı takip suçunun Türkiye’de oldukça geç düzenlenmesi de göz önünde bulundurulduğunda, toplumda bu farkındalığın oluşturulması ve aynı şekilde faillere gereken cezaların verilmesi, söz konusu suçun işlenmesini engellemek ya da en azından azaltmak adına önem arz etmektedir.

Fail

Israrlı takip suçu seçimlik ve bağlı hareket olmak üzere iki tür hareketle işlenebilir. Ancak TCK m.123/A’da sayılan eylemlerin ısrarlı bir şekilde gerçekleştirilmesi ve bu ısrarın fiilin haksızlık içeriği bakımından cezayı gerekli kılacak bir boyuta ulaşmış olması gerekmektedir. Gerçekten de bazı durumlarda ısrarlı takip suçu, bir eylemin cezalandırılabilirliği yönünden gerekli olan haksız içeriği barındırmıyor gibi görünebilir. Bir kişiye arkadaşları vasıtasıyla ulaşmaya çalışmak, bir kişinin bulunduğu yere gitmeye çalışmak veya bir kişiyi sosyal medyadan takip etmek bu duruma örnek olarak verilebilir. Ancak ısrarlı takip suçunda esas olarak cezalandırılan mağdurun rızası bulunmamasına karşın ısrarla failin eylemlerine devam etmesi ve bu ısrarın mağdur üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmasıdır (Önok, 2022: 13). Mağdurun arzusuna aykırı olarak bir eylemin fail tarafından devamlı ve çok uzun olmayan zaman aralıklarıyla tekrarlanması ve fail ile bu eylemi arasında amaç birliği bulunması halinde, ısrar şartı gerçekleşmiş sayılabilecektir (Taşkın, 2023: 112). Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, aynı hareketin mutlaka pek çok defa tekrarlanması değil, maddede belirtilen farklı seçimlik hareketlerin farklı yer ve zamanlarda tekrarlanmasının da aynı kapsamda değerlendirileceğidir. Dolayısıyla suçun oluşması için eylemin zamana yayılması gerekir. Buna karşın bazı durumlarda eylem birden fazla gerçekleşmişse de suç oluşmayabilir. Bu duruma; bir e-postanın hatalı olarak birden çok kez aynı kişiye gönderilmesi, bir onay ya da rezervasyon teyidi için bir kişiye farklı yollardan (e-posta, arama, kısa mesaj vb.) ileti gönderilmesi örnek olarak verilebilir.

Ayrıca fiziksel ya da sanal ortamda bir seferlik takip ısrarlı takip suçunu oluşturmaz. Bu hallerde ilgili koşullar oluşur ise, fail aleyhine TCK m.105 kapsamında hükme bağlanan cinsel taciz veya TCK m.106 kapsamında hükme bağlanan tehdit suçlarından hüküm kurulabilir (Taşkın, 2023: 112-113). Ancak failin gerçekleştirdiği eylemler zinciri ilk başta hakaret, cinsel taciz, kasten yaralama, kasten öldürme, cinsel saldırı ya da tehdit suçunu oluşturmasa bile ısrarlı takip suçu bu ve benzeri suçların öncüsü gibi görülmeli ve değerlendirilmelidir. Zira failin ısrarlı takip suçu işlemesi ve akabinde bu

kapsamda yaptığı eylemlerin zamanla daha tehlikeli, tehditkâr davranışlara dönüşmesi ve hatta mağdurun ölümüne sebep olması gibi pek çok olay karşımıza çıkmaktadır (Doğan, 2014/2: 142).

Mevzuatımızda yeni düzenlenmiş olan ısrarlı takip suçunun yorumlanmasında, TCK m.123'e ilişkin verilen Yargıtay kararları ve gerekçeleri, "ısrar" şartının nasıl yorumladığını anlamak açısından kıymetlidir. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 22.12.2021 tarihli, 2021/27098 E., 2021/29961 K. sayılı kararında ısrar şartının mağdura rahatsızlık veren eylemin sürekli ve ısrarla devamı halinde söz konusu olabileceği ifade edilmiştir⁴.

Hâkim gerçekleştirilen tüm fiil ve davranışları göz önünde bulundurarak, somut olayın koşullarına göre ısrar unsuru yönünden karar verecektir. Örneğin fiziki takipten anlaşılması gereken bir kimsenin mutlak surette fiziken takip edilmesi olabileceği gibi, takip edildiğinin hissettirilmesi, çarşı-pazar gibi yerlerde sürekli karşısına çıkılması ya da evinin sokağında beklenmesi olabilir. İsrarlı takip suçunun takibi şikâyete bağlı olup zarar suçu olarak düzenlenmesi sebebiyle tehlike suçu olarak düzenlenen 123. maddeden ayrılmaktadır (Doğan & Bacaksız, 2023: 500).

Suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerinden bir diğeri, mağdura temas kurmaya çalışmak olup suçun işlenmesi neticesinde mağdura ulaşılamasa dahi suçta aranan neticenin gerçekleşebilmesi için mağdurun failin kendisiyle temas kurmaya çalıştığından haberdar olması şart olarak aranmaktadır. Kanunda temas kurma vasıtası olarak; haberleşme ve iletişim araçları, bilişim sistemleri ve üçüncü kişiler belirlenmiştir. Haberleşme ve iletişim araçlarına yönelik madde gerekçesinde mektup, faks, kısa mesaj, e-posta, telefon, internet üzerinden oluşturulan programlar, uygulamalar ve sosyal mecralar gibi vasıtalara yer verilmiştir. Yine madde kapsamında üçüncü kişinin araç olarak kullanılmasına yer verilmiştir. Burada üçüncü kişinin fiziken ya da iletişim ve haberleşme araçları yoluyla kullanılması mümkündür.

Son olarak, bilişim sistemleri kullanılarak suçun işlenmesi konusuna ayrıntılarıyla değinmek isterim. Bilişim sistemi, bilginin makinelerle otomatik olarak işlenmesine ilişkin süreci ifade eder. Madde gerekçesinde haber-

⁴ "Sanık ...'ın, farklı zamanlarda ve birden çok kez telefon etme, evinin önüne gelme ve takip etme şeklinde gerçekleştirdiği suça konu eylemlerinde, TCK'nın 123. maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunun "ısrar" öğesinin oluşması karşısında, zincirleme suç hükümlerinin uygulanma koşullarının bulunmadığı gözetilmeden, aynı Kanununun 43/1. maddesinin tatbiki suretiyle fazla ceza belirlenmesi,"

leşme ve iletişim araçlarının aksine, bilişim sistemine ilişkin bir tanımlama yapılmamıştır. Bu kapsamda TCK'nın “bilişim sistemlerine girme” suçunu düzenleyen 243. maddesinin gerekçesinden hareketle internet veya bulut bilişim uygulamaları gibi “dijital erişim” sağlayan her türlü elektronik aracın madde kapsamında değerlendirilebileceği göz önünde bulundurulabilir (Özar, 2022: 1411-1412). “Bilişim sistemi” kavramı, ceza hukukumuzda ilk kez 20/09/2011 tarihinde *Resmî Gazete*'de yayınlanan Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik'in tanımlar ve kısaltmalar başlıklı 3'üncü maddesinin ilk fıkrasının b bendinde; “Bilişim sistemi: Bilgisayar, çevre birimleri, iletişim altyapısı ve programlardan oluşan veri işleme, saklama ve iletmeye yönelik sistemi ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır (Erdoğan & İştin, 2022: 3770).

Israrlı takip neticeli bir suçtur. Dolayısıyla suçun oluşması için kanunda sayılan ve yukarıda ayrıntılarına yer verdiğimiz eylemler neticesinde mağdurda ciddi bir huzursuzluk oluşması, mağdurun kendisinin ya da yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyması gerekir⁵. Bu neticelerin en az birinin oluşması, suçun oluşması için yeterli olmakla birlikte, birden fazla neticenin oluşması da diğer bir ifadeyle mağdurda hem huzursuzluk oluşması hem de kendisi ya da yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyması mümkündür (Dülger, 2022: 41).

Ek olarak madde kapsamında bir kısım düzenleme, söz konusu suçun daha ziyade kadınları hedeflemesi gerçeğinden yola çıkılarak yapılmış olup AİHM kararları yol gösterici olmuştur. Bu kararlardan ilk akla gelen; Opuz v Türkiye kararıdır. Söz konusu başvuru, başvurucu ve annesine başvurucunun eşi tarafından sürekli olarak ve yıllarca devam eden, nihayetinde başvurucunun annesinin öldürülmesi ve başvurucunun can güvenliğine karşın yeterli hukuki önlemlerin alınmaması ile sonuçlanan olaylara yönelik olarak

⁵ Nitekim Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 20. Ceza Dairesi'nin 13.03.2023 tarihli, 2022/889 E.- 2023/365 K. Sayılı Kararında mağdurda ciddi bir huzursuzluk meydana geldiğinin ya da mağdurun kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duyduğunun tespit edilmesi ve bu tespit doğrultusunda ısrarlı takip suçu bağlamında diğer unsurların da tespiti halinde sanığa mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği aşağıdaki şekilde gerekçelendirilmiştir:

“Yukarıda belirtilen bilgiler ışığında yargılamaya konu somut olayda, müşteki sanığın 10/07/2022 tarihi öncesinde de sanığın aracı ile ikametinin etrafında dolanarak ve bekleyerek rahatsızlık verdiğini iddia ettiği, sanığın kolluk tarafından tutulan tutanağa ve tanık beyanına göre müştekinin evinin önünde araç içinde beklerken 10/07/2022 tarihinde yakalanmış olduğunun anlaşılması karşısında, sanığın, müştekinin ve olay tanığının dinlenerek TCK'nın 123/A. maddesinde düzenlenen ısrarlı takip suçunun unsuru olan ısrar ögesinin ne şekilde gerçekleştiği ve olayın müşteki üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da müştekinin kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olup olmadığı müştekiden sorulup tespit edilmeden eksik inceleme ve yetersiz gerekçeyle sanığın mahkûmiyetine karar verilmesi”. Bkz: [https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=is-ankarabam-20cd-2022-889.htm&kw='2022/889`+&cr=ibb#fm\(17.08.2025\)](https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=is-ankarabam-20cd-2022-889.htm&kw='2022/889`+&cr=ibb#fm(17.08.2025)).

yapılmıştır. AİHM yaptığı incelemede, yaşam hakkını düzenleyen AİHS m.2, işkence yasağını düzenleyen m.3, ayrımcılık yasağını düzenleyen m.14'ün ihlal edildiğine karar vererek, Türkiye aleyhine tazminata hükmetmiştir. Bu kapsamda Opuz v Türkiye kararı Türkiye'deki yargı sistemini ayrımcı olarak niteleyen ve cinsiyete dayalı şiddet nedeniyle ilk kez bir devletin hüküm giymesine sebep olan ağır bir karar niteliğindedir (Sevgi, 2021: 142). Türkiye, Opuz v Türkiye kararından kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek üzere ilk olarak 11 Mayıs 2011 tarihinde "İstanbul Sözleşmesi" olarak bilinen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni imzalamış, sonrasında 6284 sayılı Kanunu çıkarmıştır. Gerek İstanbul Sözleşmesi gerekse 6284 Sayılı Kanun 8 Mart 2012'de ve 28227 (Mükerrer) sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (Doğan, 2014/2: 150). İstanbul Sözleşmesi kadına karşı her türlü şiddetin önlenmesi amacıyla taraf devletlere yükümlülükler yüklemektedir. Bu bağlamda ısrarlı takip suçu da sözleşmede 34. madde kapsamında ve "Musallat Olma" başlığı ile; "*Taraf devletler, başka bir kişiye karşı mükerreren tehditkâr davranışlara girilerek kişinin güvenliğinden endişe etmesine sebep olan kasıtlı davranışların suç sayılmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır*" şeklinde yer verilmiştir.

Günümüzde hem 6284 Sayılı Kanun yürürlükte hem de ısrarlı takip suçu eksik de olsa nihayet TCK'da yerini almıştır. Buna karşın İstanbul Sözleşmesi'nden, 20 Mart 2021 tarihli *Resmî Gazete*'de yayımlanan 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile çekilme kararı alınmıştır. Türkiye'de kadın cinayetlerinin sürekli arttığı göz önünde bulundurulduğunda bu tutum, kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddete, karar alıcıların siyaset penceresinden baktıklarını göstermektedir. Bu yaklaşım, İstanbul Sözleşmesi'nin "Genel Yükümlülükler" başlıklı 12. maddesinde taraf devletlere bir yükümlülük olarak yüklenen; "*kadınların aşağı bir cins olduğunu veya erkekler ile kadınlar için alışlagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan önyargıları, örf ve adetleri, gelenekleri ve yok etmek amacıyla kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesi için gerekli tedbirleri alır*" hükmünün yerine getirilmesini zorlaştırmıştır. Esasen ısrarlı takip suçunun düzenleniş şeklinin faili gerçekten cezalandırıp cezalandırmadığının tespiti için anketler ve saha araştırmaları yapılması yerinde olacaktır. Ancak Türkiye'de karar alıcıların az önce tarif edilen yaklaşımı nedeniyle konjonktürel araştırmalar ile suç tipinin düzenlenmesinin yapılması şaşırtıcı olmamıştır (Önok, 2022: 21).

AİHM kararlarına dönüldüğünde, Opuz v Türkiye kararına benzer nitelikteki kararlara Fatma Yıldırım v Avusturya; Osman v Birleşik Krallık ve Bevacqua-S. v Bulgaristan kararları örnek olarak verilebilir. Bunun yanı sıra Buturuğă- Romanya kararında siber şiddet ilk kez, aile içi şiddetin bir türü kabul edilmiştir (Taşkın, 2023: 108). Başvurucunun, eski eşinin bilgisayarlarından kendisinin sosyal medya hesabına erişim sağladığı, özel konuşmalarını kopyaladığı ve bu sebeplerle ilgili bilgisayarın incelenmesini talep etmesi üzerine, Romanya adli mercileri gerekli delilleri toplamamıştır. AİHM, başvurunun eşinin bu eylemleri yönünden; siber zorbalığın artık kadınlara yönelik şiddetin bir parçası olarak kabul edildiğini, siber ortamda mahremiyetin ihlali, mağdurun bilgisayarının hacklenmesi, verilerin ve görüntülerin çalınması, paylaşılması ve manipüle edilmesi, hatta mahrem ayrıntıların paylaşılması hususlarının siber zorbalık olarak değerlendirmesi gerektiğini ifade etmiş ve başvurucu lehine ihlal kararı vermiştir.

SUÇUN MANEVİ UNSURU

Suç doğrudan ya da olası kastla işlenebilir. Zira kanunun lafzından da görüldüğü üzere, belirtilen davranışların ısrarla işlenmesi hali aranmaktadır. Buna karşın suçun işlenmesinde özel kast ya da saik aranmamaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki, suçun oluşumu bakımından varlığı gerekli olan somut tehlike (filin mağdur üzerinde ciddi bir huzursuzluğa ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olması), objektif cezalandırılabilme şartı taşıdığından bu tehlikeleri kapsaması gerekmez. Failin mağdur üzerinde huzursuzluğa ve güvenlik kaygısına objektif olarak neden olduğunun belirlenmesi yeterlidir. Dolayısıyla hangi maksatla olursa olsun madde metnindeki davranışların kasten işlenmesi halinde suç oluşacaktır (Koca & Üzülmöz, 2023: 523-524).

HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİ

Hukuka uygunluk nedenleri failin meşru bir zeminde olduğu ve bu sebeple hukuka aykırılığın ortadan kalktığı yani failin suç olmaktan çıktığı nedenlerdir. Israrlı takip suçunda genel hukuka uygunluk nedenleri -meşru savunma, zorunluluk hali, kanun hükmü ve görevin ifası, hakkın kullanımı, ilgilinin rızası- suçun niteliğine uyduğu ölçüde geçerlidir. Bu kapsamda örneğin CMK m.90 uyarınca, sadece suç işleyen bir kişiyi yakalamak amacıyla yapılacak ısrarlı takip, hukuka uygun olacaktır (Özar, 2022: 1417).

Hukuka uygunluk nedenlerine verilebilecek bir diğer örnek, mağdurun izlendiğini bilmesine rağmen itirazının olmamasıdır. Bu halde mağdurun rızası, hukuka uygunluk nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde

durumun gereklilikleri nedeniyle uygulanan koruma tedbirleri de hukuka uygunluk nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin CMK m.135 kapsamında mağdura yönelik iletişimin tespiti koruma tedbirinin uygulanması ya da CMK m.139 kapsamında mağdurun gizli soruşturmacı tarafından takip edilmesi halinde suç oluşmayacaktır. Buradaki hukuka uygunluk nedeni yasal dayanaktır. Buna karşın örneğin özel dedektiflik faaliyeti kapsamında bir kişinin ısrarlı olarak takip edilmesi ve bu durumun kişinin iç huzurunun bozulmasına sebebiyet vermesi halinde ısrarlı takip suçu oluşur. Zira özel dedektiflik kurumunun hukukumuzda kanuni bir düzenlemesi yoktur. Dolayısıyla hukuka uygunluk nedeninin varlığından söz edilemez. Aynı şekilde yürütülen soruşturma nedeniyle kolluğun, Cumhuriyet Savcısı ya da sulh ceza hakiminin kararıyla bir şüphelinin takip edilmesi hali de elbette hukuka aykırılıktan yoksun olarak değerlendirilmelidir (Tulay, 2024: 80).

Ancak bazı durumlarda hukuka uygunluğun, somut olayın koşullarına göre değerlendirilmesi gerekir. Örneğin TCK 232/2 maddesinde, ebeveynlerin terbiye hakkından doğan disiplin yetkisinin kötü kullanımına yer verilmiştir. Bu kapsamda ebeveynlerin çocuklarını zararlı alışkanlıklardan korumak amacıyla ısrarla takip etmesi eyleminin suçu oluşturmaması için çocuğunu takip eden ebeveynin çocuğunun üzerinde ciddi şekilde huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olmaması gerekir (Taşkın, 2023: 122-123). Nitekim bir üst mahkeme kararı ile de aynı sebeple babanın kızının güvenliğinden endişe etmesi nedeniyle kendisiyle iletişime geçmeye çalışmasının, hayatın olağan akışına uygun olması ve babanın suçu işleme yönünde bir kastı da bulunmaması nedeniyle ısrarlı takip suçunun oluşmadığı yönünde karar verilmiştir⁶. Bu nedenle suçun oluşup oluşmadığı, eylemin kanuni dayanak sınırları kapsamında kalıp kalmadığına bakılarak, somut olayın koşullarına göre değerlendirilmesiyle tespit edilebilecektir.

⁶ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 20. Ceza Dairesi'nin 25.05.2023 tarihli, 2023/18 E.-2023/666 K. sayılı kararında bu husus aşağıdaki şekilde gerekçelendirilmiştir:

"..saniğa isnat edilen ısrarlı takip suçunun maddi unsurlarının oluşmadığı gibi saniğin kastı yönünden manevi unsurunda oluşmadığı, saniğin katılanın ebeveyni olması, her anne baba gibi çocuklarına karşı sorumluluğu gereğince endişe duyması ve katılan kızını müşterek konutlarına geri getirmesine ilişkin yapmış olduğu faaliyetlerin TCK 123/A maddesi gereğince ısrarlı takip suçuna vücut vermeyeceği, hayatın olağan akışı içerisinde toplum yapısı ve aile düzeni açısından bir ebeveyninden beklenilecek bir tutum ve davranış olması da göz önünde bulundurularak sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerekirken mahkumiyetine karar verilmiş olması..". Bkz: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=is-ankarabam-20cd-2023-18.htm&kw=%C4%B-1srar%C4%B1+takep`+`123/A`&cr=ibb#fm>

SUÇA ETKİ EDEN HALLER

Suçta etki eden haller, suçun ağırlaştırıcı ya da nitelikli halleridir. Suçun basit halinde altı aydan iki yıla kadar hapis cezası öngörülmekteyken, nitelikli hallerin varlığı halinde bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Suçun nitelikli halleri TCK'nın 123/A maddesinin 2. fıkrasında yer almakta olup sırasıyla aşağıdaki şekildedir:

Suçun Çocuğa ya da Ayrılık Kararı Verilen veya Boşandığı Eşe Karşı İşlenmesi

Bu nitelikli hal, suçun on sekiz yaşından küçüklere karşı ya da ayrılık kararı verilen veya boşanılan eşe karşı işlenmesi halinde oluşacaktır⁷. TCK m.6 kapsamında tanımlanan haliyle çocuk, on sekiz yaşın altında olan herkeştir. Ayrılık kararı verilen ya da boşanılan eşe karşı yapılan düzenleme, kadına karşı şiddetin gittikçe artması üzerine getirilmiştir. Bu durumun belirlenmesinde Medeni Kanun hükümleri dikkate alınacaktır. Taraflar arasında evlilik bağı bulunmasa dahi birlikte yaşayan, sevgili olan, duygusal ya da cinsel birliktelik yaşayan kişilerden birinin diğerine karşı ısrarlı takip suçuna konu eylemleri gerçekleştirmesi halinin de bu madde kapsamına değerlendirilmesi gerekmektedir (Dülger, 2022: 45). Zira buradaki nitelikli halin temel amacı çocuğun ve kadının korunması olup bu yaklaşım, düzenlemenin amacına da uygun olacaktır. Bu kapsamda örneğin suçun, hali hazırda evlilik birliği devam eden eşe karşı işlenmesi özel olarak düzenlenmemiş olup evlilik birliği devam ederken evini ayıran eşine karşı suçun işlenmesi halinde, cezanın ağırlaştırılması söz konusu olmayacaktır (Erdoğan & İştin, 2022: 3791). *Dolayısıyla madde düzenlemesi bu yönüyle eksiktir.*

⁷ **Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 07.01.2025 tarihli, 2023/5745 E.- 2025/181 K.** Sayılı kararı ile Bölge Adliye Mahkemesi'nin haksız değerlendirme ile bozduğu karara yönelik ilk derece mahkemesi kararına atıfla sanığın ısrarlı takip suçunu çocuğa karşı işlemiş olması nedeniyle mahkumiyetine karar verilmesi şeklindeki bozma kararı aşağıdaki şekilde gerekçelendirilmiştir:

“Sanığın olay günü akşam 19:15 sıralarında yolda yürüdüğünü gördüğü yaşı küçük mağdureyi yakın mesafeden takip etmeye başladığı, etrafta oyun oynayan çocukları kastederek “korktun mu çocuklardan” diyerek katılan ile konuşmaya çalıştığı, akabinde katılan sessiz kalmasına rağmen devamlı katılana “nerelisin, senin ne işin var burada, niye buralara geldiniz, ne iş yapıyorsunuz” şeklinde sorular sorduğu, sanığın alkolü olduğunu hisseden ve kendisine fiziksel temasta bulunabileceğini düşünen katılanın kaçarak olay yerinden uzaklaştığı, sanığın katılanı yaklaşık 300 metrelik yol boyunca yakından takip edip kendisiyle iletişim kurmaya zorladığı, akabinde katılanı geçerek yeniden katılanın yanına yaklaştığı, katılan cevap vermemesine karşın sorular sormayı sürdürdüğü, bu itibarla sanığın eylemine ilişkin TCK'nın 123/1. maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçu yönünden değerlendirme yapılması yerine delillerin takdirinde hataya düşülerek yazılı şekilde sanığın beraatine karar verilmesi hukuka aykırı olup, açıklanan nedenlerle katılan vekilinin temyiz istemi yerinde görüldüğünden İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 12. Ceza Dairesinin kararının 5271 Sayılı CMK'nın 302/2. maddesi gereği, Tebliğname'ye uygun olarak, oybirliğiyle BOZULMASINA” Bakınız: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=12cd-2023-5745.htm&kw=`2023/5745`+&cr=ibb#fm> (17.08.2025).

Bu nitelikli hal kapsamında 30/2 hatasının gündeme gelmesi de söz konusu olabilir. Örneğin takip ettiği mağdurun on sekiz yaşından küçük olduğunu ya da bir sosyal medya mecrası üzerinden sürekli mesaj attığı mağdurun eski eşi olduğunu bilmeyen faile TCK m.30/2'de yer alan hata hükümleri uygulanacaktır (Temiz Gül, 2023: 113).

Türkiye'nin hali hazırda İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiğine yönelik cumhurbaşkanı kararı nedeniyle yürürlükte olan 6284 Sayılı Kanun ve ısrarlı takip suçuyla kadınların korunmasına yönelik yapılmış bir kısım düzenlemeler yeterli değildir. Bizce kadına yönelik şiddetin böylesine çok görüldüğü bir ülke için, konuyla ilgili uluslararası bir sözleşmeden çekilmek, yapılan düzenlemelerin uygulanması noktasında samimi olunmadığının göstergesidir. Dolayısıyla *sadece mevzuatın tahkim edilmesi değil, karar alıcılarla toplumun kadınlara bakışı ve zihniyet değişikliğine ihtiyaç olduğu kanaatindeyim.*

Suçun, Mağdurun Okulunu, İşyerini, Konutunu Değiştirmesine ya da Okulunu veya İşini Bırakmasına Neden Olması

Bu nitelikli halde cezalandırılan husus, mağdurun yaşadığı korku ya da huzursuzluk nedeniyle günlük hayatın rutinlerini ve olağan gereklerini yerine getiremez hale gelmesidir. (Özar, 2022: 1418). Nitelikli halin düzenlendiği ilgili maddeye bakıldığında, sınırlı sayı ilkesi ile maddede sayılan düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Buna karşın suçun mağdur üzerinde yarattığı etkiyle (baskı, korku, huzursuzluk nedeniyle) daha ağır sonuçların ortaya çıkması da mümkündür. Örneğin ısrarlı takip nedeniyle mağdur akıl hastalığına yakalanabilir, trafik kazası yapabilir ve ölebilir (Temiz Gül, 2023: 113-114). Bu kapsamda yine suçun ABD'de tartışılmasına sebebiyet veren Megan Meier olayında olduğu gibi, *mağdurun intihar etmesi halinin de düzenlenmesi gerektiği görüşünderiz.* Benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür: Kanada'da cinsel içerikli fotoğrafları sosyal medyaya yüklenen ortaokul öğrencisi Amanda Todd, intihar etmeye kalkmış, mağdur ölmeyince pek çok kişi kendisiyle alay eden mesajlar göndererek, Amanda'yı sosyal medya üzerinden taciz etmeye devam etmiştir. Amanda sonunda kendini asarak yaşamına son vermiştir (Maviş, 2021: 2470). *Ülkemizde bu yönde bir düzenleme yapılmaması da eksikliklerdir.* Örneğin Alman Ceza Kanunu'nda failin gerçekleştirdiği hareketin mağdurun ya da mağdurun aile mensuplarından ya da yakınlarından birinin ölüm tehlikesi altına girmesi ya da sağlıklarının ağır şekilde bozulması tehlikesinin oluşması, cezayı artıran bir faktör olarak düzenlenmiştir (Erdoğan & İşten, 2022: 3792).

Suçun, Hakkında Uzaklaştırma ya da Konuta, Okula veya İş Yerine Yaklaşmama Tedbirine Karar Verilen Fail Tarafından İşlenmesi

Söz konusu nitelikli halde, suçun hakkında tedbir uygulanan fail tarafından işlenmesi söz konusudur. Buradaki nitelikli hal esasen 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un 5/1-c maddesi kapsamındaki “*Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması*” düzenlemesi uyarınca, hakkında tedbir uygulanan failin suçu işlemesi durumunda uygulanacaktır. Bu kapsamda söz edilen tedbir ısrarlı takibi gerçekleştiren eş ya da aile üyelerinden birine karşı hâkim tarafından verilmekte olup ısrarlı takibin fiziksel şiddet boyutuna ulaşmaması için tedbir kararı verilmesi son derece önemlidir (Temiz Gül, 2023: 114-115).

Buna karşın değinilmesi gereken önemli bir husus, bu nitelikli hal kapsamında ısrarlı takip suçunun bilişim sistemlerini kullanarak işlenmesine yer verilmemesinin bir eksiklik olduğudur. Kaldı ki, 6284 Sayılı Kanunu’nun 5/1-f maddesinde, “Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi” denilerek bu husus düzenlenmiştir. Ek olarak günlük hayatta da sıkça karşımıza çıktığı üzere, teknolojinin de gelişmesiyle ısrarlı takip suçu çoğunlukla fiziki takibe nazaran iletişim araçları kullanılarak ya da sanal ortamda işlenmektedir (Taşkın, 2023: 123-124). İletişim araçları ve bilişim sistemlerinin kullanılması yoluyla suçun işlenmesi halinin nitelikli hal kapsamında düzenlenmemesi nedeniyle basit halinden cezalandırmaya gidilecek olması kanaatimizce büyük bir eksikliktir.

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

Suçun özel görünüş biçimleri; teşebbüs, iştirak ve içtima olup ısrarlı takip suçu yönünden bu özel görünüş biçimleri aşağıdaki başlıklar altında detaylıca incelenecektir.

Teşebbüs

İsrarlı takip suçunda, ısrar şartının aranması nedeniyle suç mütemadi (kesintisiz) suç olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla temadi bitene kadar suçun işlenmesi mümkündür. Bu nedenle suçun neticesi hareketinden ayrılabilen ve süreklilik bitene kadar suça iştirak edebilmek mümkün olabilmektedir. Sonuç olarak bizim de katıldığımız görüşe göre suç teşebbüse elverişli değildir (Taşkın, 2023: 124; Koca & Üzülmüş, 2023: 525). Öğretide aksi yöndeki görüş ise; ısrarlı takibe rağmen mağdurda ciddi bir huzursuzluk veya endişe oluşmaması halinde teşebbüsten söz edilebileceği şeklindedir (Özbek & Doğan, 2023: 501).

İştirak

İştirak, kanunen tek kişi tarafından işlenebilen bir suçun, birden fazla fail tarafından iş birliği yapılarak işlenmesi halidir. Suçun kanunda düzenleniş biçiminde tek bir failden söz edilmekteyse de birden fazla kişi tarafından işlenmesi hali de mümkündür. Buna karşın suçun mütemadi (kesintisiz) bir suç olması nedeniyle temadi bitene kadar suça iştirak edebilmesi de mümkündür (Taşkın, 2023: 125). Ek olarak belirtmek gerekir ki, suçun müşterek fail olarak işlenebilmesinin yanı sıra yardım eden ya da azmettiren olarak da işlenebilmesi söz konusu olabilir. Örneğin bir gün biri ertesi gün diğeri mesaj atmak suretiyle mağduru huzursuz eden failler müşterek fail, bu faillelere mağdurun adresi, telefon numarası gibi bilgileri temin eden kişi ise, yardım eden olacaktır (Özar, 2022: 1420).

Son olarak, suçun üçüncü kişilerin kullanılması suretiyle temas kurma şeklinde işlenmesi halinde, üçüncü kişinin söz konusu suçun işlenmesinde araç olarak kullanıldığını “bilmemesi” şartı aranmaktadır. Zira bilmesi halinde üçüncü kişinin suça iştirak etme isteğinin var olduğu kabul edilecek ve gerçekleştirilen hareketlerin niteliğine ve suça katkısının düzeyine bakılarak üçüncü kişinin müşterek fail ya da suça yardım eden olması hali söz konusu olacaktır (Dülger, 2022: 49).

İçtima

Suçun içtima incelemesinde özellikle suçun zincirleme olarak işlenip işlenemeyeceği tartışması gündeme gelecektir. Zira suçun tanımında yer alan ısrar şartı nedeniyle meydana gelmesi için hareketin ısrarlı, diğer bir ifadeyle bir kişiye karşı birden çok kez gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu noktada suçun fail tarafından aynı suç işleme kastıyla farklı zamanlarda aynı mağdura karşı mı işlendiği yoksa farklı ısrarlı takip suçlarını işlemeye yönelik mi olduğunun tespiti önem arz edecektir. Buna karşın, failin ısrarlı eylemlerinin suç tipi kapsamında cezalandırılması sebebiyle aynı mağdura karşı suçu farklı kasıtlarla işlediğinin tespitinin yapılması oldukça zordur (Taşkın, 2023: 125). Bu nedenle zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı görüşüdeyiz.

Buna karşın TCK m.43/2 kapsamında yer alan, aynı neviden fikri içtimanın uygulanması mümkündür. Zira failin aynı suçu tek bir hareketle birden fazla kişiye karşı işlemesi önünde bir engel bulunmamaktadır. Örneğin failin bir ailenin tüm bireylerine aynı anda mesajlar iletmesi halinde TCK m.43/2 şartları gerçekleşmiş olacaktır (Özar, 2022: 3800).

Son olarak TCK m. 44 hükmünün de değerlendirilmesi gerekir. Bu kapsamda failin aynı hareketle birden fazla suçun oluşmasına sebep olması hali söz konusu olup bu durumda en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılması durumu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla failin ısrarlı takip suçunu işlediği bir durumda örneğin mağdura sosyal medya üzerinden sürekli olarak mesajlar atması eyleminin yanı sıra bu mesaj içeriklerinde mağduru tehdit etmesi halinde TCK m.44 hükmünün oluşacağından söz edilir.

YAPTIRIM, SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

Suçun hem temel halinin hem de nitelikli halinin soruşturması ve kovuşturması şikâyete bağlıdır. Bu sebeple mağdur veya suçtan zarar görenin fiili öğrendikten sonra altı aylık hak düşürücü süre içerisinde şikâyette bulunması gerekmektedir.

Israrlı takip suçu uzlaştırmaya tabii bir suç değildir. Bu noktada belirtilmesi gereken, aynı hukuki yararı korumasına karşın tehdit suçu ile kişilerin huzur ve sükununun bozma suçlarının uzlaştırma kapsamına alınırken, ısrarlı takip suçunun bu kapsama alınmamasıdır. Bu düzenleme suç politikası açısından çelişkili olmakla birlikte bizim de katıldığımız görüşe göre, mağdurun uzlaşma kapsamında hiçbir baskı altında bulunmaması yönünden yerindedir (Taşkın, 2023: 128). Israrlı takip suçunda şartların bulunması halinde, Cumhuriyet savcısı tarafından kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmesi mümkündür.

Suçun temel hali için ceza miktarına bağlı olarak tutuklama kararı verilemez, zira temel hali tutuklama yasağına tabiidir. Bu suç kapsamında verilecek cezanın iki yılın altında belirlenmesi halinde HAGB ya da cezanın ertelenmesi kararı verilebilir. Aynı şekilde cezanın bir yıl veya daha az süreli hapis cezası olması halinde seçenek yaptırıma çevrilmesi mümkündür. Görevli mahkeme asliye ceza mahkemesi olup verilen karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması mümkündür. İstinaf mahkemesince verilecek karar, kesin hüküm niteliğindedir.

CMK'nın 234. maddesi uyarınca, ısrarlı takip suçunun mağduru olan kişilere barolar tarafından ücretsiz avukat yardımı desteği sağlanmıştır ki (Dülger, 2022: 54), bu hüküm son derece yerindedir.

SONUÇ

Öncelikle ısrarlı takip suçunun bazı ülkelerde zarar suçu, bazı ülkelerde ise tehlike suçu olarak düzenlendiğini belirtmek isteriz. Türkiye'deki dü-

zenleme, ısrarlı takip suçunun zarar suçu olduğu şeklindedir. Buna karşın doktrinde benim de katıldığım görüşe göre, suçun somut tehlike suçu olarak düzenlenmesinin mağdurun korunması ve ceza adaletinin sağlanması bakımından daha uygun olabileceğini düşünmekteyim.

Israrlı takip suçuna yönelik kanuni düzenleme yapılması son derece yerindedir. Her ne kadar huzur ve sükunu bozma suçu ile sıkça karşılaştırılmaktaysa da huzur ve sükunu bozma suçunun işlenmesi halinde ısrarlı takip suçunun aksine mağdurda bir endişe ve huzursuzluk duygusu oluşmamakta ve buradaki eylemler mağdurun sürekli olarak farklı şekillerde takibini içermemektedir. Hal böyleyken düzenlemenin bazı eksikleri olduğu da ortadadır. Özetle bunlar: suçun nitelikli halinin sadece boşanılan eşe karşı düzenlenmesi, mağdurun ya da mağdurun aile mensuplarından ya da yakınlarından birinin ölüm tehlikesi altına girmesi ya da sağlıklarının ağır şekilde bozulması tehlikesinin nitelikli hal olarak düzenlenmemesi, iletişim araçları ve bilişim sistemlerinin kullanılması yoluyla suçun işlenmesi halinin nitelikli hal kapsamında düzenlenmemesidir.

Israrlı takip suçunun mağduru fiziki ve psikolojik anlamda tüketen ciddi bir suç tipi olduğu ve mağdura karşı tehdit, cinsel saldırı, kasten yaralama ve öldürme ile intihara sürüklenme gibi suçların işlenmesine öncülük edebilen bir suç olarak da görülmesi gerekmektedir. Ne yazık ki, dijitalleşen dünya bu suçun işlenmesini kolaylaştırıp yaygınlaştırmıştır. Sosyal medya üzerinde kişilerin ısrarlı bir şekilde takip edilmesi hem çok daha sürekli bir şekilde yapılabilmekte hem de failin kimliğinin belirlenmesini zorlaştırmaktadır.

Buna karşın aynı hukuki yararı korumasına rağmen ısrarlı takip suçunun, kişilerin huzur ve sükununu bozma suçundan farklı olarak uzlaştırma kapsamına alınmaması isabetli bir karardır. Zira ısrarlı takip suçunda mağdurun psikolojik olarak ya da örneğin şiddet gören eş veya çocuk olarak, faile nazaran güçsüz bir konumda olması durumu söz konusu olabilecektir. Bu nedenle mağdurun uzlaşma yönünden hiçbir baskı altında bulunmaması önem arz etmektedir. Ayrıca, suçun çocuğa karşı işlenmesi halinde bu yönde bir düzenleme yapılmamasına karşın şikâyete tabi olmaması, re'sen soruşturulması gerektiği görüşümdedir.

Bunların yanı sıra yukarıda özet halinde yer verdiğim üzere suçun nitelikli halinin eksik düzenlendiğini düşünmekteyim. Zira nitelikli hal kapsamında suçun basit halinde yer alan bilişim suçlarına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Oysaki, günümüzde teknoloji günden güne değişmekte olup mevcut

düzenleme uzun vadede yetersiz kalmaya devam edecek, belki de korunan hukuki yararı sağlamaktan daha da uzaklaşacaktır. Yine yalnızca ayrılık veya boşanma kararı verilen kişiler için bir koruma sağlanmış olmasının özellikle kanunun amaçlarından birinin kadının korunması olduğu da göz önünde bulundurulduğunda ciddi bir eksiklik olduğunu belirtmek gerekir. Kaldı ki, Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin ne denli kanayan bir yara olduğu da düşünülduğünde bir de kanun maddesinin bu denli eksik düzenlenmiş olması zaten kadınların ülke olarak korunmadığı bir yerde daha da mağdur edilmesine yol açacaktır. Genel olarak kadınların, kadına yönelik şiddet eylemlerine karşı korunmadığı ülkemizde, faillere verilen beraat kararlarının kadınlara karşı ısrarlı takip suçunun işlenme oranında artışa sebebiyet verebileceği endişesini de taşımaktayım. Ancak elbette ki bu noktada ilk değişmesi gereken toplumdaki cinsiyetçi bakış açısidir. Zira kadınların her gün öldürüldüğü bir toplumda, kadınları koruyan uluslararası sözleşmelerin feshedilmesi neticesinde bu yönde efektif atılımlar beklemek pek olası değildir. Ek olarak nitelikli haller kapsamında azınlık ve güçsüz konumda olan grupların örneğin LGBT+ bireylerin, engelli vatandaşların alınmasının da göz önünde bulundurulması gerektiği görüşümdedir.

CMK’nın 234. maddesi uyarınca yapılan düzenleme ise kanaatimce son derece isabetlidir. Maddede yapılan değişiklik ile ısrarlı takip suçunun mağduru olan kişinin barolar tarafından ücretsiz avukat yardımı desteğinden yararlanması sağlanmıştır.

Sonuç olarak TCK’nın 123/A. maddesinin geliştirilmesi ve değiştirilmesi gerekmektedir. Buna karşın, suçun 2022 yılı gibi dünyada gündeme gelmesinden yıllar sonra düzenlenmesine rağmen nihayet mevzuatımızda yer alması ve fail karşısında güçsüz konumda olan mağdurların kamu gücüyle korunmasının hedeflenmesi, eksiklikler bulunmakla birlikte kadına karşı şiddete ve bilişim alanındaki gelişmelere cevap vermeye ehil bir düzenleme yapılması son derece isabetli ve sevindiricidir.

KAYNAKLAR

Ankara BAM 20. CD. 25.05.2023 T, 2023/18 E., K. 2023/666 K. sayılı kararı, Kazancı (Erişim Tarihi: 4.10.2025).

AİHS

6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

AİHM Buturuga v Romanya (Başvuru No: 56867/15), <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22002-12715%22%5D%7D> , (Erişim Tarihi: 26.09.2025)

AİHM Opuz v Türkiye, (Başvuru No: 33401/02), <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-92945%22%5D%7D> , (Erişim Tarihi: 26.09.2025)

Berg, B. L. & Lune H (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (9. Baskıdan çeviri). Konya: Eğitim Yayınevi.

Doğan, R. (2014). Kadına yönelik şiddetin bir türü olarak ısrarlı takip (stalking) kavramı ve suçu. *Ankara Barosu Dergisi*, 2014(2), 137–154.

Dülger, M. V. (2022). Normatif düzenleme açısından ısrarlı takip suçu. *Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2), 21–57.

Erdoğan, Y., & İştin, İ. (2022). İsrarlı takip suçu. *Legal Hukuk Dergisi*, 20(238), 3759–3812.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi

Koca, M., & Üzülmmez, İ. (2023). *Türk ceza hukuku özel hükümler*, (9. cilt). Ankara: Adalet Yayınevi.

Maviş, V. (2021). Ceza hukuku boyutuyla siber zorbalık. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2455-2500.

Moncton Smith, J. & Szymanska vd., Exploring the relationship between stalking and homicide, *University of Gloucestershire*, 2017.

Önok, R. M. (2022). Ceza hukuku tekniği açısından ısrarlı takip eylemlerinin suç olarak düzenlenmesi. *İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi, 8 Mart 2022 Özel Yayını*, 12-21.

Özar, S. (2022). İsrarlı takip suçu (TCK m. 123/A). *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 71(3), 1397–1430.

Özer, V., & Doğan, K., vd. (2023). *Türk ceza hukuku özel hükümler* (18. bs.). Seçkin Yayıncılık.

Sevgi, B. (2021). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Opuz-Türkiye kararına ilişkin değerlendirmeler ve Türkiye’de kadına şiddetin önlenmesine etkileri. *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 5(2), 115–151.

Taşkın, Ş. C. (2023). Israrlı takip suçu. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1), 91–135.

Temiz Gül, Y. (2023). *Israrlı takip suçu*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Tulay, M. E. (2024). Israrlı takip suçunun suç teorisi ile uyumu üzerine bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(1), 58–94.

Tureng. (2024). Erişim adresi <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/stalking>.

Yılmaz-İmret, H. (2024). Kadına karşı şiddetin bir türü olarak ısrarlı takip suçu (TCK'nın 123/A maddesi). *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1–23.

Yargıtay 4. CD. 22.12.2021 T, 2021/27098 E., K. 2021/29961 K. sayılı kararı, Kazancı (Erişim Tarihi: 3.10.2025).

Yargıtay 12. CD. 07.04.2025 T, 2023/5834 E., K. 2025/3410 K. sayılı kararı, Kazancı (Erişim Tarihi: 3.10.2025).

Yargıtay 12. CD. 07.01.2025 T, 2023/5745 E., K. 2025/181 K. sayılı kararı, Kazancı (Erişim Tarihi: 3.10.2025).

Zorluoğlu Yılmaz, A. (2020). Özel hukuk düzenlemeleri ışığında kadın ve çocuklara karşı tek taraflı ısrarlı takip (stalking), cyberstalking ve sorumluluk. *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches*, 6, 215–236.

Araştırma Makalesi / Research Article

Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Yok Hükmünde Sayılmasını Gerektiren Haller

Grounds For The General Assembly Resolutions Of Joint Stock Companies To Be Considered Null And Void

Mehmet TOPRAK *

Öz:

Bu çalışma, Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) anonim ortaklık genel kurullarına ilişkin düzenlemelerindeki boşluklardan hareketle, genel kurul kararlarının yokluğu ve karar unsurlarının belirlenmesi sorununu ele almaktadır. Anonim ortaklık genel kurulu, ortaklık iradesinin belirli konularla sınırlı olmak üzere açıklandığı bağımsız bir karar organıdır. Bu bağlamda bir genel kurul kararının hukuken var sayılabilmesi için birtakım kurucu unsurların varlığı zorunludur. Pay sahibi sıfatı taşımayan veya usule uygun şekilde temsil edilmeyen kişilerin katılımıyla yapılan toplantıların, genel kurul kararı niteliği taşıyamayacağı belirtilmiştir. Ayrıca, toplantı ve karar nisaplarının sağlanmaması veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı temsilcisinin katılımı gibi usul kurallarına aykırılıklar, toplantının yok hükmünde sayılmasına neden olabilir. Genel kurul kararının varlığı, yönetim kuruluna yapma veya yapmama yönünde bir görev yüklemesiyle mümkündür. Bu bağlamda, yalnızca temenni mahiyetindeki ifadeler veya toplantı başkanı tarafından yapılan usul işlemleri karar niteliğinde kabul edilemez. Sonuç olarak, yok hükmündeki kararlar için iptal davası açılmasına gerek bulunmayıp, her zaman ileri sürülebilecek yokluk tespiti davası konusu olabilir.

Anahtar Kelimeler: *Hukuki İşlemlerde Yokluk, Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Zorunlu Unsurları, Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Yok Hükmünde Sayılması*

* İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Doktora Öğrencisi, (Tez aşamasında), Avukat, İstanbul 1 Numaralı Barosu, (mtoprak@stu.aydin.edu.tr) ORCID: 0009-0002-9042-0641

Abstract:

This study addresses the legal ambiguity in the Turkish Commercial Code (TCC) concerning the absence of provisions on the essential elements and legal inexistence of general assembly resolutions in joint-stock companies. The general assembly is an independent decision-making body through which the corporate will is expressed within limited subject matters. For a general assembly resolution to be considered legally valid, certain constitutive elements must be fulfilled. Meetings held without the participation of shareholders or their duly authorized representatives cannot result in valid resolutions. Furthermore, procedural defects such as the lack of quorum or failure to ensure the attendance of the Ministry of Trade representative, where required, may render a meeting legally non-existent. A general assembly resolution must be capable of imposing a duty on the board of directors, either to act or refrain from acting. Therefore, expressions of wishes, procedural actions by the meeting chair, or decisions interfering with third-party rights without legal basis do not constitute valid resolutions. In conclusion, resolutions deemed legally non-existent are not subject to annulment lawsuits but may instead be challenged at any time through an action for the determination of nullity.

Keywords: *Nullity in Legal Transactions, Mandatory Elements of General Assembly Resolutions of Joint Stock Companies, Non-existence of General Assembly Resolutions of Joint Stock Companies*

Giriş

Hukuki işlem, hukuk düzeni tarafından, hukuki bir sonuç doğurma yeteneği atfedilen irade beyanı olarak tanımlanmaktadır¹. Anonim ortaklık genel kurul kararları, genel kurul sıfatıyla toplanan pay sahiplerince alınmış kararlar olup ortaklığın hukuki sonuç doğurma yeteneğine sahip irade açıklaması niteliği taşıdıkları ölçüde, hukuki işlem olarak kabul edilirler. Genel kurul kararlarının, ortaklığın hukuki sonuç doğurma yeteneğine sahip irade açıklaması niteliğinden yoksun olması halinde ise hukuki işlemlerin tabi olduğu, yokluk halinden söz edilir.

Tam da bu noktada, genel kurul sıfatıyla toplanan pay sahiplerince alınmış karar niteliğinden yoksun bulunma halinin tespitine yönelik, soyut ve genel geçer bir ölçüte ulaşmanın mümkün olup olmadığı sorusu ile karşılaşılmaktadır. Bu çalışmada, öncelikle hukuki işlemin yokluğu kavramı tanımlanmış,

¹ İhsan ERDOĞAN, Hukuka Giriş, 5. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s. 105.

ardından anonim ortaklık kararlarının hukuki işleminin unsurları itibariyle yoklukla malul sayılmasına ilişkin, soyut ve genel geçer ölçütlere ulaşılmaya çalışılmıştır.

I. Hukuki İşlemlerde Yokluk

A. Hukuki İşlem Kavramı

Kişinin iradesini dış aleme yansıtması suretiyle açığa çıkmasını sağlayan davranışlara, irade açıklaması adı verilir². İrade, hukuk süjesinin iç dünyasında var olduğu varsayılan, duygu ve düşünce açıklamalarının kaynağı olarak tanımlanabilir³. İrade açıklamaları:

- Belirli bir hukuki sonucu hedefleyen hukuki işlemler,
  - Failin arzusundan bağımsız olarak hukuk düzeninin kendiliğinden sonuç bağladığı (temerrüt ihtarı gibi) hukuki işlem benzeri fiiller,
  - İradenin öncelikle fiili bir değişikliğe yöneldiği ve hukukun bu değişikliğe sonuç bağladığı (işleme/tağyir gibi) maddi fiiller,
- Olmak üzere üç kategoride karşımıza çıkmaktadır⁴.

Hukuki işlemleri, bireylerin hukuken gerçekleşmesini arzuladıkları sonuca ulaşmak için, irade açıklamasında bulunmaları ve işbu beyana hukuk düzeni tarafından sonuç bağlanması olarak tanımlamak mümkündür⁵. Hukuki işlemler, kişilerin birbirleri ile doğrudan doğruya ilişki kurmalarını ve bu sayede işlemi gerçekleştirenlerin elde etmeyi arzu ettikleri belirli bir amacın gerçekleşmesini sağlamaktadır⁶. Ancak sonuç doğurmaya yönelmiş irade beyanının varlığı tek başına yeterli olmayıp, tıpkı bir kimsenin tek taraflı bağışlama vaaadinin karşı tarafça kabul edilmedikçe geçerli sayılmaması halinde olduğu gibi, hukuk düzeni tarafından, işbu irade beyanı ile o hukuki sonucun doğmasını kabul edilmiş olması gerekir⁷.

B. Yokluk Kavramı

Hukuk sistemi tarafından kendisine bir sonuç bağlanan⁸ hallere (doğum, ölüm, reşit olma, zamanaşımı gibi) hukuki olay ve eğer hukukî bir sonuç

² Osman Gökhan ANTALYA ve Murat TOPUZ, Marmara Hukuk Yorumu Medeni Hukuk Cilt: I (Giriş – Temel Kavramlar – Başlangıç Hükümleri), 5. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s. 159.

³ Ferhat CANBOLAT, "Hukuki İşlemlerde "Amaç"." Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20.1 (2012): 61-77.

⁴ Şaban KAYIHAN, Hukukun Temel Kavramları, 12. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s. 333.

⁵ Nami BARLAS, "Hukukî İşlem", Tübitak Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, Ed. Mehmet Ali Yekta, Tübitak Bilim Yayınları, 2021. (https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/hukuki_islem, Erişim tarihi: 28/09/2025)

⁶ CANBOLAT: s.64

⁷ Haluk Nami NOMER, Borçlar Hukuku Genel Hükümler El Kitabı, 4. Bası, İstanbul: Beta Yayınları, 2023, s. 11.

⁸ Kemal OĞUZMAN ve Nami BARLAS, Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kaynaklar, 27. Bası, İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2021, s. 163.

doğurmuyor yani dağda gezintiye çıkan kimsenin bir çığ olayını uzaktan görmesi gibi hukuk sistemi anlamında hiçbir hukukî sonuç doğurmuyorsa hukuk dışı olaydan söz edilir⁹. Sözelimi, yasada sınırlı sayıda sayılan ticaret şirket tiplerinden hiç birine uygun olmayan bir şirket tüzüğü hazırlanması halinde, yasanın kendisine sonuç bağladığı bir hukuki işlemin varlığından söz edilemez¹⁰. Hukuken sonuç doğuran olayın, kişinin zihninin herhangi bir şeye dair kavrayışı ve kuşatışının dışı vurumu anlamına gelen tasavvur açıklamaları¹¹, his açıklamaları ve irade açıklamaları sonucu gerçekleşmesi halinde ise hukuki fiilden söz ederiz¹². Burada fiil terimi ile kastedilen, insanın kendi arzusu ile yani iradi olarak bedenini hareket ettirmesidir¹³.

Borcun ikrarı, alacağın temlikinin borçluya ihbarı, makbuz verilmesi hallerinde olduğu gibi bir olayın, bilginin ya da talimatın varlığının açıklanması halinde tasavvur açıklaması; Boşanmada eşin affı, murisin mirasçısını affı, nişanın atılması hallerinde olduğu gibi bir duygunun açıklanmasına hukuken sonuç bağlanması halinde ise his açıklamasından söz ederiz¹⁴. Bir hukuki işlemin hukuken varlık kazanabilmesi (kurulabilmesi); hukuki sonuç doğurmaya yönelik en az bir, sözleşmelerde ise karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının mevcudiyetini zorunlu kılmaktadır¹⁵. Hukuki işlemin kurucu unsurlarındaki eksiklik, söz konusu işlemin hukuk aleminde varlık kazanamaması anlamına gelen yokluk yaptırımına tâbi kılınması sonucunu doğurur¹⁶. Bu bağlamda sözelimi bir sözleşmenin kurucu unsurlarını teşkil eden karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının yokluğu, söz konusu akdin hukuken varlık kazanamaması ve yok hükmünde sayılma müeyyidesine tabi tutulması sonucunu doğurur¹⁷. Geçerli bir hukuki işlemin kanunen aranan kurucu unsurlarından en az birinin eksikliği halinde ortaya çıkan ve işlemin hukuk aleminde hiç doğmamış sayılarak herhangi bir hak veya

⁹ Turhan ESENER, Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1969, s.6

¹⁰ Ertuğrul UZUN, Hukukun Göstergibilimsel Analizi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Tezi, Eskişehir, 2006, s. 81.

¹¹ Ferruh ÖZPİLAVCI, "Tasavvur", Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, TÜBİTAK Bilim Yayınları, Ed. Mehmet Ali YEKTA, 2021. (<https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/tasavvur>, Erişim tarihi: 28/09/2025)

¹² ESENER: s.6-7

¹³ Haluk Nami NOMER, Medeni Hukuka Giriş Bölüm 1, 6. Bası, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021, s. 111.

¹⁴ ESENER: s.6-7

¹⁵ Şerafettin EKİCİ, "Hukuki İşlem Teorisi Bağlamında Yapay Zeka Tarafından Gerçekleştirilen İşlemlerde İradenin İsnadı", İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10.2(2025): 1283-1319., s.1289

¹⁶ Seda BAŞ, "Bir Hukuki İşlemden Birden Çok Geçersizlik Nedeninin Bulunması ve Sonuçları", Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10.2(2022): 585-602., s.586

¹⁷ Gamze KABAKAŞ, Kısmi Kesin Hükümsüzlük, 1. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2025, s. 29.

yükümlülük doğurmadığı yokluk, hukuki işlemlerin tabii bulunduğu en ağır yaptırımdır¹⁸.

C. İrade Açıklamasının Zorunlu Unsurları

İrade açıklaması, irade beyanına oranla daha geniş bir kavramdır¹⁹. Satış sözleşmesine konu şeyin mülkiyetinin devredilebilmesi için satıcının satma ve alıcının alma iradelerinin yazılı veya sözlü bir beyan ile açıklanması gerekir²⁰. İşbu açıklama, işçinin iş yerini terk etmesi²¹ suretiyle akdin eylemli feshi halinde olduğu gibi iradeyi açıkça ortaya koyan²² bir davranışta bulunulması yolu ile de gerçekleştirilebilir.

İradenin açıklanmasından ne anlaşılması gerektiği hususu tartışmalıdır. Sözelimi OĞUZMAN, bir kimsenin belirli bir malını mirasçılarından birine vasiyet etmek arzusunu, usulünce yazıp imzaladığı el yazılı vasiyetnamesini, kimseye haber vermeksizin gizli bir kasada saklaması halinin, vasiyetnamenin geçerliliğine etki etmeyeceğinden hareketle, irade beyanının muhataba ulaşmasının zorunlu olmadığını öne sürmektedir²³. Ancak her açıklamanın, bir muhataba ulaşması için yapılması gerekmekte olup gizli kalmış ve hiçbir zaman muhatabına ulaşmamış bir beyan, hukuki hayatı etkilemeyeceğine²⁴ göre, bir irade açıklamasından da söz edilemeyeceği açıktır.

Hukuk düzeninin çizdiği sınırlar dahilinde hukuki bir sonuç doğurmaya matuf irade beyanından söz edilebilmesi için iç iradenin (animus) ve işbu iradenin dış dünyaya aksettirilmesi (corpus) bir arada bulunması gerekir²⁵. Aşağıda Şekil 1’ de görülen ve *“iki veya daha fazla organizma veya mekanizmaların birbirini karşılıklı etkilemelerinde bulunan her türlü işlem ve süreçleri”*²⁶ ifade eden genel bildirişim²⁷ modelinde açıklandığı üzere iletim sürecindeki unsurlardan herhangi birinin yokluğu mesajın bir sonuç doğur-

¹⁸ Haluk Hadi SÜMER, Hukuka Giriş Kavramlar & Kurumlar, 7. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s. 48.

¹⁹ CANBOLAT: s.61

²⁰ M. Turgut ÖZ, “İrade Beyanı”, Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, TÜBİTAK Bilim Yayınları, Ed. Mehmet Ali YEKTA, 2021. (https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/irade_beyani, Erişim tarihi: 28/09/2025)

²¹ Ali GÜZEL, “İş Sözleşmesinin Eylemli Feshi ve Uygulama Sorunları”, Çalışma ve Toplum, 5.75 (2022): 2485-2507.

²² Mehmet Nusret BEDÜK, “İş Sözleşmesinin İşçi Tarafından Feshi ve Feshin Hukuki Sonuçları”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 27.3 (2019): 679-726.

²³ OĞUZMAN: s.170

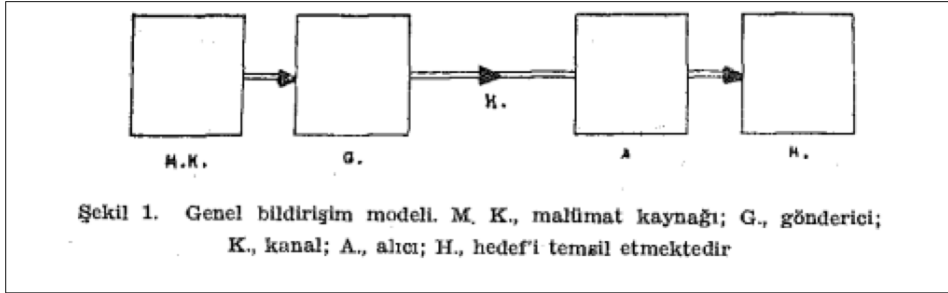
²⁴ Aydın AYBAY, Borçlar Hukuku Dersleri, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, 1974, s. 15.

²⁵ KAYIHAN: s. 333.

²⁶ Doğan CÜCELOĞLU, “Bildirişim Sistemi, Malûmat Teorisi ve Markov Modeli”, Psikoloji Çalışmaları, 7 (1969): 65-81.

²⁷ Emel HUBER, “Bildirişim Edincinin Dil Edincine Etkisi”, Dil Dergisi, 135(2007) 7-20,s.11; Cafer ŞEN, “Dilbilim Okulları”, Türk Dili, CIX.767-768(2015): 94-114.

mamasına yol açacaktır²⁸.

Şekil 1: Genel Bildirişim Modeli

Kişinin “*hukuki sonuç doğurmaya yönelik arzusu*” olarak nitelendirebileceğimiz²⁹ iradesinin, “malumat kaynağı”; kendisi veya bir başkası adına irade açıklamasında bulunan kimsenin “gönderici”; irade açıklamasının karşı tarafa iletilmesi için kullanılan davranış, sözlü veya yazılı iletişim yöntemlerinin “kanal”; irade açıklamasının hedefine ulaşmadan önce ulaştırılması ve kaydedilmesi gereken unsura “alıcı”; mesajın alıcıdan geçerek irade sahibinin hukuki sonuç doğurma amacının anlaşılması aşamasını ise “hedef” olarak kabul edelim. İşbu halde sayılan aşamalardan herhangi birinin tamamlanmaması halinde, irade beyanı unsurunun yokluğu söz konusu olacaktır.

D. İrade Açıklamasının Şekil Şartları

Dürüstlük kuralı gereği tereddüde mahal vermeyecek nitelikte olmak kaydıyla, Türk Borçlar Kanunu’nun 1/2. maddesi uyarınca, hukuki sonuç doğurma kabiliyeti açısından açık ve örtülü irade beyanı arasında herhangi bir fark bulunmakta olup hukuki işlemler, duruma göre susma, kafa sallama yahut bir malın bedelini ödeyerek teslim alma gibi fiili davranışlar yoluyla da vücut bulabilmektedir³⁰.

Sözleşmelerin şekli başlığını taşıyan TBK’nin 12./1 Maddesi uyarınca, sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir. İşbu halde yasada ütü satışı için özel bir şekil şartı öngörülmediğinden, satın alma arzusunun nasıl ve kime iletildiği değil muhatap tarafından anlaşılması önem taşır. Nitekim hukuki işlem türlerinde sözleşmeler açısın-

²⁸ CÜCELOĞLU: s.66

²⁹ ERLÜLE ve HELVACI: s.43

³⁰ Yılmaz ÇAĞLAYAN, Açıklamalı - İçtihatlı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, 1. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s. 50.

dan, tarafların karşılıklı irade beyanları arasındaki uygunluk, ya da uyuşma sözleşmenin kurucu unsurlarındandır³¹.

İrade açıklamasının muhatabına iletilmesinde yasanın bir şekil şartı öngörmesi sözelimi bir el yazılı vasiyetnamenin tanzimi esnasında, TMK Madde 538. Maddesinde öngörülen açık tarih dahil tümü ile vasiyetçinin el yazısı ile yazılıp imza edilmesi şekil şartlarına uygun surette yapılmaması halinde işlemin yokluğundan değil hükümsüzlüğünden söz edilecektir. Zira şekil irade beyanlarının iletilmesinde kullanılan bir araç³² (bildirişim şemasındaki adıyla iletim kanalı) olup işlemin kurucu unsuru değildir. Nitekim TMK Madde 557’de, şekle aykırılığın yaptırımının yokluk değil, tasarrufun iptalinin istenebilmesi, olduğu hususu açıkça gösterilmiştir. Ancak somut olayın özelliklerinden, vasiyetçinin hakiki arzusunun bir mal vasiyet etmek olmadığı, bu nedenle yani kasten imza atmaktan imtina ettiği söylenebiliyorsa³³ bu durumda işlemin hükümsüzlüğü değil yokluğu hali söz konusu olacaktır. Zira işbu halde vasiyetçinin vasiyetname düzenleme iradesi şüphelidir³⁴.

Resmi şekle tabi sözleşmeler açısından önem taşıyan husus resmi memurun varlık sebebidir. Sözelimi noterde düzenleme şeklinde akdolunan araç satışı sözleşmesi açısından resmi memurun varlığı, tarafların araç mülkiyetinin devrine ilişkin olarak esaslı unsurlara³⁵ ilişkin iradelerinin uyuşmasıyla tamam olan sözleşmeyi kaydetmekten ibaret bulunmakla, resmi şekle uyulmamasının yaptırımı yokluk değil hükümsüzlüktür³⁶.

³¹ Köksal KOCAAĞA, “Sözleşmenin Kurulabilmesi İçin Tarafların İrade Beyanları Arasındaki Uygunluğun Kapsamında Yer Alması Gereken Noktalar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 79 (2008):73-102.

³² Sinem CAMCI, Muzaffer ŞEKER, “Sözleşmeye Katılma Anlaşmasında Şekil ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı”. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20.41 (2021): 783-806.

³³ Doruk GÖNEN, El Yazılı Vasiyetname, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2007, s. 24.

³⁴ Safa KOÇOĞLU, “Vasiyet Tasarrufunun Hükümsüzlüğü”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s. 38.

³⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T.29.05.2002, E. 2002/2441, K. 2002/433: “ Bilindiği gibi bir hukuki işlemin konusu (içeriği) itibarıyla olduğu gibi meydana gelişi bakımından emredici hukuk kurallarına aykırı olabilir, işlemin meydana gelişine ilişkin olan emredici hukuk kuralları hukuki işlemin unsurlarını oluşturan onun mevcudiyeti şartlarını belirleyen şekli nitelikli hükümlerdir ve bu özellikleri itibarıyla konuya (içeriğe) ilişkin olan maddi nitelikteki hükümlerden ayrılırlar. Şekli nitelikteki emredici hukuk kurallarına aykırılık halinde kurucu unsurlarını, örneğin irade beyanının, icap kabulün bulunmaması halinde hukuki işlem şeklen dahi meydana gelmemektedir; İsviçre Alman ve Türk Hukukunda hukuki işlemin şekli unsurlarını tespit eden emredici hukuk kurallarına aykırılık sebebiyle hukuki işlemin mevcudiyet kazanmaması halinde hukuki işlemin yokluğundan söz edilir...”(Legalbank). (Kaynak: Alperen ÖZTÜRK, "Anonim Şirketlerde Geçersiz Yönetim Kurulu Kararına Dayanılarak Toplanan Genel Kurulun Durumu", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 29.1(2023): 876-896., s.880)

³⁶ Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi, T. 27.12.2021, E. 2021/1447, K. 2021/1891 (Lexpera, Erişim Tarihi:19/09/2025)

Hal böyle iken TMK Madde 142 uyarınca, evlenme sözleşmesinin kuruluşu sırasında, her iki tarafın evlenme arzusu kendileri tarafından değil, evlendirme memuru tarafından açıklanır ve her iki tarafın kendilerine resmi memur tarafından ayrı ayrı yöneltilen öneriyi kabul veya red açıklamaları da yine evlendirme memuruna³⁷ yöneltilerek onun tarafından resmi sicile kaydedilmesi gerekmektedir, irade açıklamasına eklenmesi gerekli kurucu unsur³⁸ niteliği taşıyan evlendirme memuru tarafından icra olunacak merasime uyulmaksızın yapılmış hukuksal işlem veya sözleşme kurulmamış olur³⁹.

II. Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Yokluğu

A. Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Zorunlu Unsurları

1. Genel Olarak

Genel kurul kararları anonim ortaklık tüzel kişiliğinin irade beyanı niteliği taşıdığından, bir hukuki işlem niteliği taşıdığından kabul edilmesi gerekir⁴⁰. Anonim ortaklık genel kurul kararlarının yok hükmünde olmasından kasıt, genel kurul kararlarının, ortaklığın hukuki sonuç doğurma yeteneğine sahip irade açıklaması yani bir hukuki işlem niteliğinde sayılabilmesi için aranan unsurlardan yoksun olması demektir. Söz konusu unsurların yokluğu genel kurul kararının meydana geliş şekline ilişkin olup genel kurul kararlarının içeriği ile ilgisi bulunmamaktadır⁴¹. Bu noktada genel kurul kararının unsurlarının neler olduğu sorusunun cevaplandırılması gerekmektedir.

Anonim ortaklık genel kurulları, ortaklık iradesinin (belirli konularla sınırlı olarak) açıklandığı, bağımsız bir karar organıdır. Genel kurul kararları, ortaklığın hukuki sonuç doğurma yeteneğine sahip irade açıklamalarıdır. Ortaklığın iradesi, paydaşlarca değil bizatihi şirketin bir iç organı sıfatını taşıyan ortaklık genel kurulu tarafından açıklanmaktadır. Ortaklık adına genel kurulca açıklanan iradeye bir hukuki sonuç bağlanmış ise hukuki işlem niteliği taşıyan bir ortaklık genel kurulu kararının varlığından söz edilir.

³⁷ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E.2003/3387, K. 2003/4492: "...Türk Medeni Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca evlenme töreninin evlendirme memurunun ve ayırt etme gücüne sahip ergin iki tanığın önünde açık olarak yapılması yine eşlerin yetkili evlendirme memuru önünde evlenme iradelerini açıklamaları gerekir. Taraflar arasında bu şekilde bir evlenme akdi bulunmadığından evlenme yok hükmündedir. Evliliğin yokluğunun tespitine karar verilmesi gerekirken boşanmaya karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir..." (Kaynak: Yılmaz ÇAĞLAYAN, *Açıklamalı – İçtihatlı Türk Medeni Kanunu Şerhi*, 1. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s. 235.)

³⁸ Şebnem AKİPEK, Tamamlayıcı Olgunun Hukuki İşleme Etkisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 44.1 (1995): 269-291.

³⁹ Yalçın KAVAK, *Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları*, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2. Baskı, 2019, s. 23

⁴⁰ Rıdvan ALKAN, TTK Bağlamında Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının İptali, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2021, s.41

⁴¹ Ertan DEMİRKAPI, Denetçinin Seçimine İlişkin Genel Kurul Kararlarının Geçersizliği, İstanbul: Aristo Yayınevi, 2022, s.10

İşbu halde ortaklık genel kurul kararı işleminin, MOROĞLU'nun⁴² ifadesi ile "Genel Kurul ve Karar" unsurlarından oluştuğu sonucuna varılmaktadır. Buna göre, anonim ortaklık genel kurul kararının kurucu unsurları, karar merciinin genel kurul niteliğini haiz olması ve söz konusu kararın bizzat bu kurulu oluşturan pay sahipleri tarafından alınmış olmasıdır⁴³.

2. Genel Kurul Unsuru

a. Genel Kurul Kavramı

Tüzel kişiler, karar almaya ve temsile yetkili organları vasıtasıyla iradelerini oluşturmak suretiyle hak kazanır ve borç altına girerler⁴⁴. Anonim ortaklık tüzel kişiliği iradesini, organları aracılığı ile oluşturur ve açıklar⁴⁵. TTK sisteminde anonim şirket tüzel kişiliğinin borçlanma ve haklara sahip olmasını sağlayan zorunlu organları genel kurul ve yönetim kuruludur⁴⁶.

TTK.374. maddesinin uyarınca, yönetim kurulu, kendisine bırakılan alanda yönetim, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir. Anılı düzenlemeden, yönetim kurulunun ortaklığın devamlı ve zorunlu kurul organı ve de dar anlamda gerçek yönetim" organı olduğu sonucu çıkarılmaktadır⁴⁷. Öğretide, Yasanın işbu düzenlemesinden yola çıkılarak, yönetim kurulu ve genel kurulunun eşit iki organ olduğu, genel kurula tanınanlar dışında bütün yetkilerin yönetim kuruluna ait bulunduğu öne sürülmektedir⁴⁸. TTK'nin 407/1. Maddesi incelendiğinde, genel kurul kavramının, pay sahiplerinin şirket işlerine ilişkin hakları üzerinden açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Anılı düzenlemede, genel kurulda kullanılabilecek haklar ifadesinden ne anlaşılması gerektiği hususu açık olmadığından, mevzuata serpiştirilmiş hükümlerden ya da işin niteliğinden yola çıkılarak tespit edil-

⁴² Erdoğan MOROĞLU, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s.77

⁴³ Aytekin ÇELİK, Ticaret Hukuku, 13. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 239.

⁴⁴ Gökhan GÜNCAN, "Türk Şirketler Hukukunda Ultra Vires İlkesinin Dünü ve Bugünü", Pearson Journal, 6.15(2021): 520-540., s.524

⁴⁵ İsmail Cem SOYKAN, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s.2

⁴⁶ Nihan PALTA, "Türk Ve İsviçre Anonim Şirketler Hukukunda Organ Kavramı", Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12.1 (2022): 357-391.

⁴⁷ İbrahim KAPLAN, "6102 Sayılı YTK Hükümlerine Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri ve Diğer Üst Yöneticilerin, Şirkete, Ortaklara ve Şirket Alacaklılarına Karşı Hukuki Sorumluluğu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65.4(2016): 3493-3510.

⁴⁸ Bu görüşün ayrıntılı eleştirisi için: Harun KESKİN, "Anonim Şirket Genel Kurulu ile Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bir Bakış." Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 34.3 (2018): 241-271.

mesi yoluna gidilmesi gerekmektedir⁴⁹.

Anonim şirket genel kuruluna ilişkin çeşitli yazarlarca önerilmiş tanımlar incelendiğinde:

- TEKİNALP'in, ortaklık faaliyeti tüzel kişinin organları marifetiyle yürütüldüğü karar organı⁵⁰;
  - ALTAŞ'ın, kanunla sadece kendisine tanınmış konularda karar alan ortaklık organı⁵¹;
  - MOROĞLU'nun, genel kurul kararı kavramının bir unsuru⁵²;
  - PULAŞLI'nın, genel kurul kararı kavramının bir unsuru olarak değil de ortakların iradelerinin açıklandığı, bilgi alma ve diğer bazı ortaklık haklarının kullanıldığı bir kurul⁵³ ve dolayısıyla da ortaklığın karar ve irade organı⁵⁴;
  - ŞENER'in, kanunen veya gerektiğinde toplanan iç organ⁵⁵;
  - ÖZSUNGUR'un, hem karar mekanizması ve hem de ortaklığın varlığını dayandırdığı en önemli organı⁵⁶;
  - YILMAZ'ın, şirketin üçüncü kişilerle olan hukuki ilişkilerinin dış ilişkiler ve pay sahipleri ile organlar arasındaki ilişkilerin ise iç ilişkiler olduğundan, iç ilişkileri düzenlemede asıl yetkili organı⁵⁷;
- Şeklinde tanımlama yoluna gittikleri görülmektedir.

Yasa metninde, genel kurulun organ vasfına ilişkin bir tanım öngörülmemiş ise de gerek yasa gerekçesi ve gerekse öğretinin baskın görüşü, anonim ortaklık genel kurulunun, ortaklık iradesinin açıklandığı, bağımsız bir iç organı olduğu şeklindedir. TTK'nin 408. Maddesine göre, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmüş bulunan hâllere ilişkin kararların münhasıran genel kurul tarafından alınması gerekmektedir. Madde gerekçesinde, genel kurulun kanundan ve kanun hükümleri çerçevesinde esas sözleşme-

⁴⁹ İsmail KIRCA, "Anonim Şirket Genel Kurul Toplantısı Çağrı Usûlüne Uyulmaması Toplantıya Katılmayan Pay Sahibinin Mülkiyet Hakkını İhlâl Eder Mi? -Farazî Bir Bireysel Başvuru Çerçevesinde İnceleme-" Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 37.4 (2021): 7-8.

⁵⁰ Ünal TEKİNALP, Reha POROY ve Ersin ÇAMOĞLU, Ortaklıklar Hukuku- 1, 15. Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021, s. 358

⁵¹ Soner ALTAŞ, "Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlük Halleri", Mali Hukuk Dergisi, 14.161 (2018): 1529-1544.

⁵² MOROĞLU: s.77

⁵³ Hasan PULAŞLI, "Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 17.2 (2013): 885-898.

⁵⁴ Hasan PULAŞLI, Şirketler Hukuku Genel Esaslar 7. Bası, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021, s.316

⁵⁵ O Oruç Hami ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 4. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 460.

⁵⁶ Fahri ÖZSUNGUR, "Ticaret Şirketlerinde Genel Kurul Yapılmamasının Hukuki ve Cezai Yaptırımları." Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Dergisi 18.2 (2014): 119-138.

⁵⁷ Yunus YILMAZ, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Geçersizliği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 1.

den kaynaklanan karar verme yetkisinin, yönetim kurulu tarafından yüklenilemeyeceği ve gerekse anonim şirketin organlar arasındaki kanunî işlev dağılımına aykırı bir şekilde genişletilemeyeceği, hususlarının vurgulandığı görülmektedir. Anılı düzenleme ile genel kurul yetkilendirilmediği bir konuda karar alamayacak hale getirilerek, genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki görev ve yetki sınırlaması belirgin bir hale getirilmiştir⁵⁸.

b. Genel Kurul Sıfatıyla Toplanma

i. Genel Olarak

Bir genel kurul kararının varlığından söz edilebilmesi için pay sahipleri ya da temsilcilerinin öncelikli koşul genel kurul sıfatıyla, fiziki veya elektronik ortamda toplanmaları gerekmektedir⁵⁹. Toplanmadan, elden dolaştırma yöntemiyle, karar alınması halinde karar alınmadığı halde alınmış gibi gösterilmesi hali yani genel kurul kararının yokluğu söz konusudur⁶⁰.

TTK'da, genel kurul sıfatıyla toplanmaktan ne anlaşılması gerektiği hususu açıklanmamış, bunun yerine çağrı, gündem, nisap, tek kişilik anonim şirket kararlarının yazılı olması gibi şekil şartlarına yer verilmiştir.

TTK 409. Maddesi ile Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmeliğin Genel Kurul Toplantılarına İlişkin Esaslar başlığını taşıyan 5. Maddesinde yer alan düzenlemeler uyarınca, bir toplantının genel kurul toplantısı olarak kabulü için katılanların, *şirket organlarının seçimine, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporuna, kârın kullanım şekline, dağıtılacak kâr ve kazanç paylarının oranlarının belirlenmesine, yönetim kurulu üyelerinin ibraları ile faaliyet dönemlerini ilgilendiren ve gerekli görülen diğer konulara ilişkin müzakereler yapmak ve karar almak üzere toplandıklarını bilmeleri ya da bilmelerinin gerekmesi gerekli ve yeterlidir. Olağan veya olağanüstü toplantı niteliği taşıması, toplantının genel kurul sıfatını ortadan kaldırmaz. TTK 1527/1. Maddesinde işaret edildiği üzere, yukarıda sayılanlardan bir kısmının veya tamamının elektronik ortamda hazır bulunmaları da toplantıların genel kurul toplantısı niteliğini değiştirmeyecektir.*

⁵⁸ Ceren EYUBOĞLU, Halka Açık Anonim Şirketlerde Elektronik Genel Kurul Toplantıları. On İki Levha Yayıncılık, 2019, s.14

⁵⁹ Ece Deniz GÜNAY, Anonim Ortaklık Genel Kurulunun Gündem Kapsamında Toplantıya Çağırılması ile Kurula Katılım ve Temsil Hakkı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Mart 2024, s. 13.

⁶⁰ Ayşe SÜMER, Ticaret Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, İstanbul: Beta Yayınları, 2023, s. 210.

Genel kurul kararının yokluğunun öne sürülebilmesi açısından, genel kurul toplantılarına ilişkin, yasanın öngördüğü, toplantı zamanı, toplantı yeri, çağrı usulü, gündem, hazır bulunanlar listesi, nisap, toplantı başkanlığının oluşturulması ve diğer şekli koşullara uyulmamış olması halleri, ancak toplantıya katılanların, hazır buldukları toplantının, olağan veya olağanüstü genel kurul toplantısı olduğunun bilinmediğinin veya bilinmesinin mümkün olmadığına açıkça ortaya konulması halinde önem taşıyacaktır. Yani usule ilişkin eksiklikler, yokluğa yol açmayan, kural ihlali niteliğinde olup toplantı başkanı tarafından tutanağa kaydedilerek oluşturduğu tespit edilen bir kararın yokluğundan söz edilemez⁶¹.

ii. Toplantı Daveti

Toplantı daveti, anonim ortaklığın pay sahiplerine ve/veya temsilcilerine yöneltilmiş, toplantı yeri, zamanı, gündemi ve katılma koşulları hakkında bilgi veren ilan ya da mektup şeklinde yazılı bir irade beyanıdır⁶². Pay sahipliğine bağlı kişisel hakların önemli bir kısmının yalnız genel kurulda kullanabilmesi nedeniyle pay sahiplerine, genel kurula bizzat veya bir temsilci vasıtasıyla katılma hakkı tanınmış ve de vazgeçilmez nitelikteki bu hakkı sınırlandıran veya kaldıran genel kurul kararları geçersiz sayılmıştır⁶³. Zira toplantı davetinin amacı, karara katılacak olanların, alınacak kararların alelade dilek ve temenni olmadığını, ortaklığın iradesini yansıtacağını bilmelerinin sağlanmasıdır. Bu nedenle de pay sahipleri ve temsilcilerine hiçbir çağrı yapılmaksızın kendiliğinden bir araya geldikleri⁶⁴ haller haricinde, ortaklığın iradesini oluşturan pay sahiplerine usulüne uygun davette bulunulmaksızın alınmış bir karar, ortaklık iradesini yansıtmayacağından, yok hükmünde sayılmalıdır⁶⁵. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, pay sahibine hiç davet yapılmaması ve de pay sahibinin haberdar edilmediği için toplantıya katılmaması olup çağrıdaki usulsüzlükler yokluk değil iptal sebebidir⁶⁶.

iii. Toplantı ve Karar Nisabı

Toplantı ve karar nisabı oluşmayan hallerde, ortaklığın usulüne uygun şekilde oluşmuş iradesinden ve dolayısıyla hukuki işlem niteliği taşıyan bir irade

⁶¹ Haluk Nami NOMER, Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar, 1. Bası, İstanbul: Beta Yayınları, 2008, s. 63.

⁶² GÜNAY: s. 13.

⁶³ KIRCA, s. 8

⁶⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T. 05.12.2016, E. 2015/11792, K. 2016/9319 (Lexpera, Erişim Tarihi:19/09/2025)

⁶⁵ İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 20. Hukuk Dairesi, T. 26.04.2023, E. 2023/672, K. 2023/679 (Lexpera, Erişim Tarihi:19/09/2025)

⁶⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T. 05.12.2016, E. 2015/11792, K. 2016/9319 (Lexpera, Erişim Tarihi:19/09/2025)

beyanından söz edilmeyeceğinden genel kurul kararları yok hükmünde sayılır⁶⁷. Sözelimi Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin toplantı nisabına ilişkin bir kararında işaret edildiği üzere, esas sözleşmenin 6102 Sayılı TTK'na uyumlu hale getirilmesine dair genel kurul toplantısında, esas sözleşmenin, TTK'ya uyumlu hale getirilmesi dışındaki konulara ilişkin alınacak kararlar bakımından, toplantı yeter sayısının aranmaması kuralının geçerli sayılması mümkün değildir⁶⁸. Bu bağlamda genel kurulu toplantıya çağrı yetkisi olmayan kimselerce yapılan davet⁶⁹ üzerine gerçekleştirilen bir anma gününde⁷⁰, ortaklık pay sahiplerinin hazır bulunması durumunda (tüm ortakların hazır bulunduğu çağrısız genel kurullar hariç), genel kurul sıfatıyla hazır bulunduğunu bilme unsuru gerçekleşmiş sayılmayacağından, bir genel kurul kararından da söz edilemeyecektir.

TTK m. 407. Maddesinde sayılan kimseler dışında kalanlarca oluşturulan bir topluluk arasında alınan karar, kurucu irade unsurunun eksikliği yani kanunun emrettiği kurucu şekil şartlarından yoksun bir şekilde alınması nedeni ile hukuken yok hükmündedir⁷¹. Ancak genel kurul sıfatıyla toplantıya katılan pay sahibi sayısına ulaşılamaması⁷² ya da nisaba dahil edilen kimseler arasında toplantıya katılma yetkisinden yoksun pay sahipleri ya da temsilcilerinin de bulunması, toplantının yapılmamış sayılması sonucunu doğurmayacak olsa olsa iptal talebine konu edilebilecektir⁷³.

TTK'nin 407. Maddesi 2. Fıkrasında, açıkça varsa murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şart koşulmuştur. TTK m. 370/2 hükmüne göre, kendilerine yetki devri yapılmış kimseler, yönetim kurulu üyesi ise murahhas üye, yönetim kurulu üyesi değilse murahhas müdür olarak nitelendirilmektedir⁷⁴. İşbu katılım şartının amacı⁷⁵:

⁶⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T. 06.07.2000, E. 2000/3170, K. 2000/6471; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi , 14. Hukuk Dairesi , E. 2022/691 K. 2025/1171 T. 3.7.2025.; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi , 43. HD, E. 2025/732 K. 2025/935 T. 3.7.2025.; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi., E. 2020/8468 K. 2022/6135 T. 21.9.2022. (Lexpera Erişim T: 19/09/2025)

⁶⁸ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi, T. 05.04.2016, E. 2015/8156, K. 2016/3641 (Kaynak: "Yargıtay Kararları", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Ed. Korkut Özkorkut, 32.1 (2016): 315-317)

⁶⁹ 11. HD, 16.03.2016, E. 2015/6390, K. 2016/2974. (Kaynak: "Yargıtay Kararları", 32.1 (2016): s. 316)

⁷⁰ ÇAMOĞLU: s. 594.

⁷¹ Muhammed SULU, Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 205.

⁷² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T. 07.03.2019, E. 2017/2875, K. 2019/1904, (Lexpera, Erişim Tarihi.: 07/01/2023)

⁷³ Aynı yönde MOROĞLU: s.135; Karşı görüşte: İsmail KIRCA, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3. Bası, İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2022, s. 8; ÇAMOĞLU: s. 595.

⁷⁴ Yavuz Selim GÜNAY, Anonim Şirketlerin Temsili, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 81.

⁷⁵ Şengül AL KILIÇ ve Nurdan ORBAY ORTAÇ, "Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Murahhasların Genel

*-Pay sahiplerinin yönetim ve denetime ilişkin sorularının cevaplanması;
-Yöneticilerin kendilerini savunabilmeleri ve yaptıkları işlem ve kararları açıklayabilmeleri;*

Olanığı sağlanmasından ibarettir. Bu nedenle ilk bakışta, bu kimselerin toplantıya katılmamalarının toplantının yapılmamış sayılması sonucunu doğurmayacağı, sonucuna varılmaktadır. Hal böyle iken genel kurulun, toplantıya davet edence açılması⁷⁶ ilkesi uyarınca, (toplantı daveti azlık veya tasfiye memuru tarafından yapılmadığı sürece), genel kurulun açılması görev ve yetkisi yönetim kuruluna aittir. Yine TTK'nin 415. Maddesi, yönetim kuruluna, toplantıya katılma hakkı bulunan pay sahiplerinin isimlerinin yer aldığı ve adına hazır bulunanlar listesi adı verilen bir liste tanzim ederek, kimlik ve yetki belgelerini kontrol etmek görevi yüklemiştir. Çağrısı yönetim kurulu veya diğer yetkililerce yapılan genel kurul toplantılarının, iç yönerge hükümleri doğrultusunda fiziki ve elektronik ortamda açılmasını müteakip yönetimin toplantı başkanlığınca üstlenilmesiyle birlikte; toplantının devamı, (bakanlık temsilcisi bulunması zorunlu hallerde bu temsilcinin, sair hallerde ise toplantı başkanının) mevzuat, esas sözleşme ve iç yönergeye uygunluk ile gerekli nisabın sağlandığını tespit etmesi şartına bağlanmıştır⁷⁷. Yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilmesi gereken açılış, toplantıda alınan kararların genel kurul kararı niteliği taşıyacağı ve doğrulabileceği sonuçlar hakkında bilgi sahibi olunmasını sağlama işlevi üstlenmektedir. Bu bağlamda, eğer varsa Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin hazır bulunmamasının, toplantıda alınan kararların niteliği ve sonuçları hakkında bilgi sahibi olunabilmesine engel oluşturduğunun söylenebildiği hallerde, anılı toplantıda alınan kararların yok hükmünde sayılması gerekeceği açıktır.

iv. Bakanlık Temsilcisi

TTK'nin 407/3. Maddesi hükmü, TTK'nin 422/1. Maddesinde yer alan genel kurul tutanağının, bakanlık temsilcisi tarafından imzalanmaması halinde geçerli olamayacağı düzenlemesi ile okunduğunda, kurulmaları ve esas sözleşme değişiklikleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığı iznine tabi şirketlerin, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının temsilcisinin katılını sağlanmaksızın icra olunan toplantıların ortaklık genel kurul toplantısı olarak kabul edilemeyeceği açıktır.

Kurula Katılması", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 4.2 (2018): 211-238.

⁷⁶ İpek MACİT, "102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde Genel Kurul", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, s. 23.

⁷⁷ Soner ALTAŞ, Anonim Şirket Genel Kurul Rehberi: Açıklamalı, Uygulamalı, Örnekli, 11. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2025, s. 83.

3. Karar Unsuru

Karar unsuru, genel kurul kararı hukuki işleminin, ortaklık genel kurulu tarafından ortaklık iradesinin açıklanmasını ifade etmektedir. İşbu açıklamanın muhatabı, kararın tescil ve ilanı ile gereklerini yerine getirme görev ve yetkisi yüklenen yönetim kuruludur. Karar unsurunun varlığından söz edilebilmesi için, genel kurul toplantı tutanağına kaydedilen bir hususun, yönetim kuruluna yapma veya yapmama şeklinde eylem ve işlemlerde bulunma görev ve yetkileri yüklemesi gereklidir. Genel kurul toplantı tutanağına kaydedilmeyen bir kararın varlığından da söz edilemez. Genel kurul toplantısı sırasında tutanağına geçirilen, dilek ve temenniler, toplantı başkanı tarafından gerçekleştirilen usul işlemleri yahut genel kurul kararı niteliği taşımaz. Aynı şekilde bir iç organ olan genel kurulun, üçüncü kişilerle ilişkilere ilişkin alacağı kararlar da üçüncü kişilerin haklarına müdahale oluşturması nedeniyle hiçbir hüküm doğurmaz⁷⁸. Sözgelimi bir sözleşme akdedilmesi veya sözleşmenin iptaline ilişkin kararların, yönetim kuruluna yapma veya yapmama gibi bir görev yüklemesi söz konusu olmadığından, karar unsurunun bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

B. Yokluğun Tespiti Davası

Hukuk davaları⁷⁹:

- Davalının bir şeyi vermeye, yapmaya veya yapmamaya mahkûm edilmesinin hedeflendiği eda davası,
  - Bir hakkın veya hukuki ilişkinin mevcudiyetinin yahut yokluğunun belirlendiği tespit davası,
  - Yeni bir hukuki durumun yaratılması, mevcut durumun değiştirilmesi veya ortadan kaldırılması sonucunu doğuran inşai dava,
- Olmak üzere üç temel kategoride tasnif edilmektedir.

Genel kurul olarak nitelendirilmesi mümkün olmayan bir toplantıda alınan kararın şirket menfaati adına doğurabileceği büyük problemler nedeniyle iptal davası değil, kararının yok hükmünde olduğunun tespiti davası açılır⁸⁰. Yokluğun tespiti davası, ortaklık hasım gösterilerek, TTK m. 446'da öngörülen karara olumsuz oy verme ve karşı oyunu tutanağına geçirme gibi koşullar aranmaksızın, dava açmakta hukuki yararı⁸¹ bulunan tüm ilgililer tarafın-

⁷⁸ YILMAZ: s.56

⁷⁹ Halil KALABALIK ve Doğa E. DOĞANCI, Temel Hukuk Bilgisi, 14. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s. 251.

⁸⁰ SULLU: s.205

⁸¹ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi, T.12.03.2020, E. 2020/15, K. 2020/316 K. (Lexpera, Erişim Tarihi.: 07/01/2023)

dan açılabilir⁸². Öğretide işbu zamanaşımı veya hak düşürücü süreye tâbi bulunmayıp herkes tarafından ileri sürülebilin işbu davaya konu olgunun yargıç tarafından da re 'sen dikkate alınması gerektiği⁸³ kabul edilmektedir. Yokluğun tespiti talebi açısından, butlan yaptırımının ileri sürülebilmesi için, talebin dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmemesi koşulu da aranmamaktadır⁸⁴. Bazı Yargıtay kararlarında⁸⁵, yokluk ve butlanı gerektiren hususun öğrenilmesinden uzun süre sonra dava açılmasının, doğruluk ve güven (objektif iyiniyet) kurallarına aykırı nitelik taşımaması nedeniyle, dava açma hakkının düşüp düşmediği yönünden değerlendirme yapılması gerektiği hususuna işaret edildiği görülmektedir⁸⁶. Öğretide anılı Yargıtay görüşü, yok hükmünde olduğu için iptal davası açılması gerekmeyen bir genel kurul kararına, yokluğun tespiti anına kadar geçerli bir karar vasfı atfedildiği gerekçesi ile eleştirilmektedir⁸⁷. Kanımca, hâkimin önüne gelen bir davayı ele alabilmesinin öncelikli şartı davanın hakkın kötüye kullanılması amacıyla açılmaması olmakla Yargıtay'ın anılı kararı yerindedir.

Sonuç

TTK'nin anonim ortaklıkların genel kurullarını düzenleyen hükümlerinin, genel kurul kararlarının yokluğu hallerine ya da genel kurul kararlarının unsurlarına ilişkin bir açıklama içermemesi, genel kurul kararının unsurlarının neler olduğu sorusunun cevaplandırılmasını gerektirmektedir.

Anonim ortaklık genel kurulları, ortaklık iradesinin (belirli konularla sınırlı olarak) açıklandığı, bağımsız bir karar organı olup genel kurul kararları, ortaklığın hukuki sonuç doğurma yeteneğine sahip irade açıklamalarıdır. Ortaklığın iradesi, paydaşlarca değil, bizatihi şirketin bir iç organı sıfatını taşıyan ortaklık genel kurulu tarafından açıklanır. Esasen anonim ortaklık genel kurul kararları, hukuk düzeni tarafından sonuç bağlanan ortaklık kararlarının açıklanması nedeniyle, birer hukuki işlem niteliği taşımaktadır. Hukuk düzeni tarafından sonuç bağlanabilir bir irade açıklamasının varlığından söz edilebilmesi için, açıklamayı yapan hukuk süjesi tarafından,

⁸² ALKAN: s.50-52

⁸³ PULAŞLI (2013): s.893

⁸⁴ Nuri ERDEM, Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Butlanı Yaptırımının Daralan Sınırları, İstanbul: Aristo Yayınevi, 1. Baskı, 2022, s.41

⁸⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T. 21.03.2016, E. 2015/15625, K. 2016/3083. (Kaynak: "Yargıtay Kararları", 32.1 (2016): s. 304)

⁸⁶ Ebru TÜZEMEN ATİK, "Sermaye Şirketlerinde Genel Kurul Kararlarının Yokluğunun veya Butlanının İleri Sürülmesinde Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı." Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 28. 1 (2022): 1334-1359.

⁸⁷ ATİK: s.315

beyanına bağlanan sonucun bilinmesi, iradenin açıklanmak istenmesi ve iradenin açıklanması aşamalarının tamamlanması gerekir.

Ortaklık iradesinin ortaya konulabilmesi için de öncelikle işbu iradenin vücut bulması gerekir. Ortaklık iradesi, ortaklık genel kurulunda vücut bulur. Ortaklık genel kurul toplantısının, toplantıya katılımı zorunlu bulunan pay sahibi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi ve başkanlık temsilcisi şeklinde sayabileceğimiz genel kurul üyelerinden habersiz şekilde icra edilmesi ve de ortakların kendiliğinden bir araya gelememeleri halinde, ortada hukuken sonuç bağlanabilir bir genel kurul kararı yoktur. Zira işbu halde ortaklığın, hukuken sonuç doğuran bir irade açıklamasında bulunduğunu bilmesi, koşulu oluşmamıştır. Aynı şekilde, genel kurulda alınan bir kararın, toplantı ve karar nisabına uygun bulunmaması hallerinde, ortaklığın ortaya çıkacak sonucu istemesi unsuru da gerçekleşmemiş sayılacağından, alınan kararlar yok hükmünde sayılmalıdır.

TTK m. 407. Maddesinde sayılan kimseler dışında kalanlarca oluşturulan bir topluluk arasında alınan karar, kurucu irade unsurunun eksikliği yani kanunun emrettiği kurucu şekil şartlarından yoksun bir şekilde alınması nedeni ile hukuken yok hükmündedir. Ancak Yasada, genel kurula katılması gereken yönetim kurulu üye sayısı açıkça belirtilmişken, en az pay sahibi sayısına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiş oluşu nedeniyle katılanların sadece:

- Pay sahibi sıfatı bulunmayan;
- TTK 494. Maddesi'nde öngörülen pay devrine şirket tarafından onay verilmesi koşulunu sağlayamayan;
- 427/2. Maddesinde yer alan hamiline yazılı pay senedi zilyedinin (hamiline yazılı pay senedini, rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödöncü sözleşmesi ve benzeri sözleşmeler sebebiyle elde bulduran kimse) sıfatıyla özel yazılı belgeyi sunamayan;
- 429/3. Maddesinde yer alan tevdi eden temsilcisi sıfatıyla özel yazılı belgeyi sunamayan;
- Pay sahibi ile arasındaki kanuni veya iradi temsil ilişkisi yokluk veya mutlak butlan sebebi ile malul bulunan;

Kimseler dışında, bir pay sahibi ya da temsilcinin katılmaması halinde, bir anonim ortaklık genel kurul toplantısının varlığından söz edilmesi mümkün değildir.

Yasa gerekçesinde, yönetim kurulu üyelerinin toplantıya katılmamalarının, toplantının yapılmamış sayılması sonucunu doğurmayacağı hususu, açıkça vurgulanmıştır. Ancak, yasa hükümleri ikincil mevzuat hükümleri ile okunduğunda, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının temsilcisinin katılımının zorunlu olduğu halde katılımı sağlanmaksızın icra olunan toplantıların, ortaklık genel kurul toplantısı olarak kabul edilemeyeceği sonucuna varılmaktadır. İşbu halde, pay sahiplerinin genel kurul sıfatıyla bir toplantıya katıldıklarını bilmeleri veya bilmeleri gerekmesi koşulunun oluşmadığını, bildikleri veya bilmeleri gerektiği kanaatine varılmasını gerektirmeyen usulsüzlük hallerinin, toplantının yok hükmünde sayılmasını gerektirmeyeceği sonuca varılmaktadır.

Ortaklık iradesinin, hukuk sistemi tarafından bağlanan sonucu bilmesi ve istemesi için, yasa tarafından aranan, davet ve nisap unsurları tamam olduktan sonra açıklanmış olması gerekir. Hukuk düzeni tarafından, kendisine sonuç bağlanan bir ortaklık iradesinin açıklanmasına, ortaklık genel kurul kararı adı verilir. Ortaklık genel kurulu kararı, ortaklık iradesinin muhatabı olan yönetim kurulu tarafından, tescil ve ilanı suretiyle gerekli işlemlerin yapılması yükümlülüğü doğuran, bir irade açıklamasıdır. İşbu halde, bir genel kurul kararının varlığından söz edebilmek için alınan kararın, yönetim kuruluna yapma veya yapmama şeklinde bir işlem ve eylemde bulunmak görev ve yetkisi yükleyebilme yeteneğini haiz bulunması gerekir. Bu bağlamda, genel kurul toplantı tutanağına kaydedilmiş dahi olsa dilek ve temenniler, toplantı başkanı tarafından gerçekleştirilen usul işlemleri yahut üçüncü kişilerin haklarına müdahale niteliği taşıyan, sözgelimi bir sözleşme akdedilmesi veya sözleşmenin iptaline ilişkin kararlar, yönetim kuruluna yapma veya yapmama gibi bir görev yüklemeyeceğinden, genel kurul kararı unsurlarını taşıyan bir işlemin de bulunmadığı sonucuna varılacaktır.

Genel kurul olarak nitelendirilmesi mümkün olmayan bir toplantıda alınan kararlar için, iptal davası açılmasına da gerek bulunmamaktadır. Bu tür kararlar için kural olarak zamanaşımı veya hak düşürücü süreye tâbi olmayan ve herkes tarafından ileri sürülebilen, kararının yok hükmünde olduğunun tespiti davası açılır. Ancak elbette, yokluğun tespiti davasının zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerden etkilenmemesi kuralı, hâkimin önüne gelen davayı ele alabilmesinin öncelikli şartı durumundaki, davanın hakkın kötüye kullanılması amacıyla açılmaması ilkesinin ihlal edilebileceği şeklinde yorumlanamaz.

KAYNAKÇA

AKİPEK, Şebnem: Tamamlayıcı Olgunun Hukukî İşleme Etkisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 44.1(1995): 269-291.

AL KILIÇ, Şengül ve Nurdan ORBAY ORTAÇ: Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Murahhasların Genel Kurula Katılması, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 4.2(2018): 211-238.

ALKAN, Rıdvan: TTK Bağlamında Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının İptali, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2021.

ALTAŞ, Soner: Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlük Halleri, Mali Hukuk Dergisi, 14.161(2018): 1529-1544.

ALTAŞ, Soner: Anonim Şirket Genel Kurul Rehberi: Açıklamalı, Uygulamalı, Örnekli, 11. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2025.

ANTALYA, Osman Gökhan ve Murat TOPUZ: Marmara Hukuk Yorumu Medeni Hukuk Cilt: I (Giriş – Temel Kavramlar – Başlangıç Hükümleri), 5. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.

ATİK, Ebru Tüzemen: Sermaye Şirketlerinde Genel Kurul Kararlarının Yokluğunun veya Butlanının İleri Sürülmesinde Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 28.1(2022): 1334-1359.

AYBAY, Aydın: Borçlar Hukuku Dersleri, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, 1974.

BARLAS, Nami: Hukukî İşlem, TÜbitak Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, Ed. Mehmet Ali Yekta, Ankara: TÜbitak Bilim Yayınları, 2021. (https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/hukuki_islem, Erişim tarihi: 28/09/2025)

BAŞ, Seda: Bir Hukuki İşlemden Birden Çok Geçersizlik Nedeninin Bulunması ve Sonuçları, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10.2(2022): 585-602.

BEDÜK, Mehmet Nusret: İş Sözleşmesinin İşçi Tarafından Feshi ve Feshin Hukuki Sonuçları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 27.3(2019): 679-726.

CAMCI, Sinem ve Muzaffer ŞEKER: Sözleşmeye Katılma Anlaşmasında Şekil ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20.41(2021): 783-806.

CANBOLAT, Ferhat: Hukuki İşlemlerde “Amaç”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20.1(2012): 61-77.

CÜCELOĞLU, Doğan: Bildirişim Sistemi, Malümat Teorisi ve Markov Modeli, Psikoloji Çalışmaları, 7(1969): 65-81.

ÇAĞLAYAN, Yılmaz: Açıklamalı - İçtihatlı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, 1. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.

ÇAĞLAYAN, Yılmaz: Açıklamalı – İçtihatlı Türk Medeni Kanunu Şerhi, 1. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.

ÇELİK, Aytekin: Ticaret Hukuku, 13. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.

DEMİRKAPI, Ertan: Denetçinin Seçimine İlişkin Genel Kurul Kararlarının Geçersizliği, İstanbul: Aristo Yayınevi, 2022.

EKİCİ, Şerafettin: Hukuki İşlem Teorisi Bağlamında Yapay Zeka Tarafından Gerçekleştirilen İşlemlerde İradenin İsnadı, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10.2(2025): 1283-1319.

ERDEM, Nuri: Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Butlanı Yaptırımının Daralan Sınırları, 1. Bası, İstanbul: Aristo Yayınevi, Mayıs 2022.

ERDOĞAN, İhsan: Hukuka Giriş, 5. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.

ESENER, Turhan: Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1969.

EYUBOĞLU, Ceren: Halka Açık Anonim Şirketlerde Elektronik Genel Kurul Toplantıları, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.

GÖNEN, Doruk: El Yazılı Vasiyetname, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2007.

GÜNAY, Ece Deniz: Anonim Ortaklık Genel Kurulunun Gündem Kapsamında Toplantıya Çağırılması ile Kurula Katılım ve Temsil Hakkı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Mart 2024.

GÜNAY, Yavuz Selim: Anonim Şirketlerin Temsili, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.

GÜNCAN, Gökhan: Türk Şirketler Hukukunda Ultra Vires İlkesinin Dünü ve Bugünü, Pearson Journal, 6.15(2021): 520-540.

GÜZEL, Ali: İş Sözleşmesinin Eylemli Feshi ve Uygulama Sorunları, Çalışma ve Toplum, 5.75(2022): 2485-2507.

HUBER, Emel: Bildirişim Edincinin Dil Edincine Etkisi, Dil Dergisi, 135(2007): 7-20.

KABAKAŞ, Gamze: Kısmi Kesin Hükümsüzlük, 1. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2025.

KALABALIK, Halil ve Doğa E. DOĞANCI: Temel Hukuk Bilgisi, 14. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.

KAPLAN, İbrahim: 6102 Sayılı YTTK Hükümlerine Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri ve Diğer Üst Yöneticilerin, Şirkete, Ortaklara ve Şirket Alacaklılarına Karşı Hukuki Sorumluluğu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65.4(2016): 3493-3510.

KAVAK, Yalçın: Medeni Hukukun Temel Kavram ve Kurumları, 2. Bası, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2019.

KAYIHAN, Şaban: Hukukun Temel Kavramları, 12. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.

KESKİN, Harun: Anonim Şirket Genel Kurulu ile Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bir Bakış, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 34.3(2018): 241-271.

KIRCA, İsmail: Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3. Bası, İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2022.

KIRCA, İsmail: Anonim Şirket Genel Kurul Toplantısı Çağrı Usûlüne Uyulmaması Toplantıya Katılmayan Pay Sahibinin Mülkiyet Hakkını İhlâl Eder Mi? -Farazî Bir Bireysel Başvuru Çerçevesinde İnceleme-, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 37.4(2021): 7-8.

KOCAAĞA, Köksal: Sözleşmenin Kurulabilmesi İçin Tarafların İrade Beyanları Arasındaki Uygunluğun Kapsamında Yer Alması Gereken Noktalar, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 0.79(2008): 73-102.

KOÇOĞLU, Safa: Vasiyet Tasarrufunun Hükümsüzlüğü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

MACİT, İpek: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Anonim Şirketlerde Genel Kurul, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.

MOROĞLU, Erdoğan: Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.

NOMER, Haluk Nami: Borçlar Hukuku Genel Hükümler El Kitabı, 4. Bası, İstanbul: Beta Yayınları, 2023.

NOMER, Haluk Nami: Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar, 1. Bası, İstanbul: Beta Yayınları, 2008.

NOMER, Haluk Nami: Medeni Hukuka Giriş Bölüm 1, 6. Bası, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021.

OĞUZMAN, Kemal ve Nami BARLAS: Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kaynaklar, 27. Bası, İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2021.

ÖZ, M. Turgut: İrade Beyanı, Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, Ed. Mehmet Ali Yekta, Ankara: TÜBİTAK Bilim Yayınları, 2021.

ÖZPİLAVCI, Ferruh: Tasavvur, Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, Ed. Mehmet Ali Yekta, Ankara: TÜBİTAK Bilim Yayınları, 2021.

ÖZSUNGUR, Fahri: Ticaret Şirketlerinde Genel Kurul Yapılmamasının Hukuki ve Cezai Yapıtlımları, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 18.2(2014): 119-138.

ÖZTÜRK, Alperen: Anonim Şirketlerde Geçersiz Yönetim Kurulu Kararına Dayanılarak Toplanan Genel Kurulun Durumu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 29.1(2023): 876-896.

PALTA, Nihan: Türk Ve İsviçre Anonim Şirketler Hukukunda Organ Kavramı, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12.1(2022): 357-391.

PULAŞLI, Hasan: Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 17.2(2013): 885-898.

PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 7. Bası, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.

SOYKAN, İsmail Cem: Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012.

SULU, Muhammed: Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.

SÜMER, Ayşe: Ticaret Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, İstanbul: Beta Yayınları, 2023.

SÜMER, Haluk Hadi: Hukuka Giriş Kavramlar & Kurumlar, 7. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.

ŞEN, Cafer: Dilbilim Okulları, Türk Dili, CIX. 767-768(2015): 94-114.

ŞENER, Oruç Hami: Ortaklıklar Hukuku, 4. Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

TEKİNALP, Ünal, Reha POROY ve Ersin ÇAMOĞLU: Ortaklıklar Hukuku- 1, 15. Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021.

UZUN, Ertuğrul: Hukukun Göstergibilimsel Analizi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Tezi, Eskişehir, 2006.

YILMAZ, Yunus: Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Geçersizliği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

Araştırma Makalesi / Research Article

Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Kâr Payı ve Tasfiye Payı Hakkı

The Right to Dividend and Liquidation Share of Shareholders in Joint Stock Companies

Av. Saynur İrem OKTAY*

Öz:

Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirketlerde pay sahibine tanınan kâr payı hakkı, şirket kazancına katılım yönünden en temel mali haklardan biri olarak düzenlenmiştir. Bu çalışmada, anonim şirketlerde pay sahibinin sahip olduğu mali haklardan olan kâr payı hakkı ve tasfiye payı hakkı, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, söz konusu hakların hukuki niteliğini, hangi hallerde meydana geleceğini, sınırlarını ve kullanılma esaslarını açıklığa kavuşturmak, öğretideki farklı görüşler ile yargı kararlarını değerlendirerek bu hakların uygulamadaki yansımalarını ortaya koymaktır. Çalışmada pozitif hukuk yöntemi benimsenmiş olup Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri sistematik biçimde analiz edilmiş, Yargıtay kararları ve doktrindeki tartışmalı görüşler karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Kâr payı hakkının müktesep hak niteliği, bu haktan vazgeçilip vazgeçilemeyeceği, şarta bağlı bir alacak hakkı olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği gibi konular, öğretideki yaklaşımlar ışığında değerlendirilmiş ve bazı sonuçlara varılmıştır. Ayrıca net dönem kârı, yedek akçeler, kârın dağıtımına ilişkin genel kurul kararlarının geçerliliği, zaman aşımı ve haksız şekilde alınan kârların iadesi gibi meselelerin üzerinde durulmuştur. Son olarak, tasfiye payı hakkı da pay sahiplerinin mali hakları arasındaki yeri ve tasfiye süreciyle bağlantılı genel esaslar bakımından kısaca değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kâr Payı Hakkı, Tasfiye Payı Hakkı, Net Dönem Kârı, Yedek Akçe, Müktesep Hak.*

* Av. Saynur İrem OKTAY, İstanbul Aydın Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, ORCID: 0009-0005-8076-2383, saynuroktay@stu.aydin.edu.tr, av.iremoktay@gmail.com .

Abstract:

In the Turkish Commercial Code, the dividend right granted to shareholders in joint stock companies is regulated as one of the most fundamental financial rights in terms of participation in the company's profits. This study examines the dividend right and the liquidation share right, which are among the shareholders' financial rights, within the framework of the provisions of the Turkish Commercial Code No. 6102. The main objective of this study is to clarify the legal nature, occurrence conditions, limits, and exercise principles of these rights, and to evaluate their practical implications by analyzing different scholarly opinions and judicial decisions. The study adopts a positive law method, systematically analyzing the relevant provisions of the Turkish Commercial Code and comparing controversial doctrinal opinions with the decisions of the Court of Cassation. Issues such as the vested nature of the dividend right, the possibility of waiving this right, and whether it can be characterized as a conditional receivable right are discussed in light of doctrinal perspectives, leading to certain conclusions. Furthermore, matters such as the net profit for the period, legal reserves, the validity of general assembly resolutions on profit distribution, statute of limitations, and the restitution of unjustly received profits are also examined. Finally, the liquidation share right is briefly evaluated in terms of its place among the shareholders' financial rights and the general principles associated with the liquidation process.

Keywords: *Dividend Right, Liquidation Share Right, Net Period Profit, Legal Reserves, Vested Right.*

Giriş

Anonim şirketler için en önemli ve en temel amaç, faaliyet gösterdikleri dönemlerin sonunda kâr elde etmek ve bu elde edilen kârın dağıtılmasıdır. Bu sebeple anonim şirkette pay sahibinin kâr payı hakkı, en önemli mali haktır. Anonim şirketin pay sahipleri de sermayeye yaptığı ödemeler dolayısıyla kâr elde etmeyi amaçlar. Bir bakıma, pay sahibinin ortaklıkla bağını sürdüren en temel unsur, onun kâr payı elde etme hakkıdır. Bu amaç, vazgeçilmesi veya ortadan kaldırılması mümkün olmayan bir nitelik taşır. Bununla birlikte bu durum, ortaklığın her faaliyet döneminde elde ettiği kârı mutlak surette pay sahiplerine dağıtacağı anlamına gelmez. Pay sahibine tanınan kâr payı hakkı, şirketin ekonomik istikrarını koruma ve gelişimini sürdürme gerekliliği nedeniyle belli sınırlamalara tabi tutulmuştur. Bu durum, doğal

olarak pay sahiplerinin bireysel çıkarları ile şirketin kurumsal menfaatleri arasında bir denge ve zaman zaman da çatışma yaratır.

Anonim şirketlerde tasfiye payı hakkı, pay sahibine tanınan mali haklar arasında, kâr payı hakkından sonra gelen önemli bir diğer mali haktır. Anonim şirkete ortak olmayı tercih eden kişilerin esas hedefi, şirketin faaliyetlerinden kâr elde edilmesi ve bu kârdan pay alabilmektir. Dolayısıyla, tasfiye payı hakkı, pay sahipliğinin temel gerekçesini oluşturmamakta, yalnızca şirketin sona ermesi halinde ortaya çıkan ikincil bir mali hak niteliği taşımaktadır. Çalışmamızda ilk olarak kâr payı hakkının hukuki niteliğini, tespitini ve dağıtılma koşullarını, zamanaşımını, kâr dağıtımını hususunda alınan genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünü/ iptalini ve kötü niyetli/haksız olarak alınan kâr payını irdeledikten sonra tasfiye süreci sonunda ortaya çıkan ve daha sınırlı düzenlemelere konu olan tasfiye payı hakkı, genel hatlarıyla değerlendirilecektir. Ayrıca konumuzla bağlantılı olması sebebiyle çalışmamızda net dönem kârı kavramı ile yedek akçelere de değinilecektir.

I. Kâr Payı Hakkı

A. Kâr Payı

Kâr payı, öğretilerde *“Dağıtılmasına genel kurul tarafından karar verilen kârın her bir pay sahibine şirket tarafından ödenmesi gerekli ve tutarı belli olan kısım”* şeklinde tanımlanmıştır¹. Muhasebe Hukuku açısından kâr payı hakkı ise, *“Şirketin yıllık faaliyet dönemi sonunda sahip olduğu, genel kurul tarafından karar verilen dağıtılabilir net dönem kârı üzerinden yasal karşılıklar ve serbest yedek akçeler çıkarıldıktan sonra şirketteki sermayeleri oranında her pay sahibine ödenmesi gerekli paradır”*². Aynı zamanda doktrinde pek çok yazarca tanımı yapılmış olan kâr payı, en mühim mali hak olup ortaklarca şirkete ödenen sermayenin semeresi olarak nitelendirilmektedir. TTK m. 507/1 hükmü gereğince, tüm pay sahipleri kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine paylaştırılması kararlaştırılan net dönem kârına, payı oranında dahil olma hakkına sahiptir³.

Yapılan tanımlardan ve TTK’da yer alan hükümlerden yola çıktığımızda *pay* ve *pay sahibi* olma, anonim şirketlerde kârın paylaşımında gözetilecek en

¹ Ünal, O. Kürşat, Sermaye Piyasası Mevzuatında Birinci Temettü ve Sermaye Piyasası Değişiklik Tasarısında Bu Konuda Öngörülen Yenilikler, Yaklaşım Dergisi, S. 64, Eylül, 1998, s. 43; Canöz, Salih, Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması, 2. Bası, Ankara, 2016, s. 23-24.

² Karayalçın, Yaşar, Muhasebe Hukuku, Kavramlar, İlkeler, Başlıca Sorunlar, Yeni Gelişmeler, Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1988 (Muhasebe Hukuku).

³ Bahtiyar, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 13. Bası, İstanbul-2019, s. 295.

mühim husustur⁴. Kâr payı esasen pay sahiplerine ödenir. Fakat kârdan pay alabilecek yegâne kişiler pay sahipleri olmayıp, esas sözleşmede hüküm bulunması ve kanunda yer alan koşulların oluşması durumunda intifa hakkı ve intifa senedine sahip olanlara (TTK m. 502)⁵, kuruculara (TTK m. 348/I-III)⁶ ve yönetim kurulu üyelerine (TTK m. 511)⁷ de kârdan pay verilebilir.

Anonim ortaklıklarda pay sahipliği bakımından tüzel ya da gerçek kişi arasında herhangi bir ayırım gözetilmez. Pay sahipliğinin temel gayesi, şirkete iştirak ederek maddi bir menfaat sağlamaktır. Elde edilebilecek maddi menfaatlerden en sürekli ve en mühim olanı, şirketin elde ettiği kazançtan alınacak olan kâr payıdır⁸.

B. Kâr Payı Hakkının Hukuki Niteliği

1. Kâr Payının Müktesep (Kazanılmış) Hak Niteliği

a. Müktesep Hak Kavramı

Anonim şirketlerde mevcut koşulların değişikliğe uğraması halinde genel kurul esas sözleşmede değişiklikler yapabilmektedir. Anonim şirketler hukukunda müktesep haklar, genel kurulda azınlık konumunda yer alan pay sahiplerinin menfaatlerinin korunabilmesi için gelişmiştir⁹.

Müktesep hak, pay sahibinin rızası bulunmadan tasarrufta bulunulamayan, yalnızca pay sahibinin rızasıyla sınırlandırılabilen ve ayrıca genel kurul ile yönetim kurulunun bulunacağı tasarruflara karşı güvence altına alınmış olan haklardır. 6102 sayılı TTK'da müktesep haklara, "*Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; müktesep*

⁴ Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5. Bası, Ankara, 2017, s. 615 vd.

⁵ TTK m. 502, intifa Senetleri, A) Çıkarılması, "*Genel kurul, esas sözleşme uyarınca veya esas sözleşmeyi değiştirerek, bedeli kanuna uygun olarak yok edilen payların sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir sebeple şirketle ilgili olanlar lehine intifa senetleri çıkarılmasına karar verebilir. Bu senetlere 348 inci madde uygulanır.*"

⁶ TTK m. 348/I-III, IX-Kurucu Menfaatleri, "(1) Şirketi kurdukları sırada harcadıkları emeğe karşılık olarak kuruculara, para ve bedelsiz pay senedi vermek gibi şirket sermayesinin azalması sonucunu doğurabilecek bir menfaat tanınmaz. Bu hükme aykırı esas sözleşme hükümleri geçersizdir. Ancak, dağıtılabilir kârdan 519 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalanın en çok onda biri intifa senetleri bağlamında kuruculara ödenir. (3) Dağıtılabilir kâr mevcut ise şirket kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa bile kurucu intifa sahipleri esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alırlar."

⁷ TTK m. 511, III- Kazanç Payları, "*Yönetim kurulu üyelerine kazanç payları, sadece net kârdan ve ancak kanuni yedek akçe için belirli ayırım yapıldıktan ve pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kâr payı dağıtıldıktan sonra verilebilir.*"

⁸ Ansay, Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1968, s. 180.

⁹ İmregün, Oğuz, Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri, İstanbul, 1962, (Menfaat İhtilafları), s. 107.

ve vazgeçilmez haklar saklıdır.” hükmü ile yer verilmiştir (TTK m. 452). Söz konusu düzenleme, 6762 sayılı eTTK’nın 385/l. maddesinin belirli değişikliklerle birlikte tekrarı niteliğindedir.

Öğretide müktesep haklar, mutlak müktesep haklar ile nispi müktesep haklar olarak iki grupta ele alınmaktadır. Pay sahibinin izni bulunmadan tasarrufta bulunulamayan haklar mutlak müktesep haklardır¹⁰. Genel kurul ile yönetim kurulunun alacağı kararlara karşı mutlak müktesep haklar mutlak, koşulsuz bir konumdadır¹¹. Müktesep hak bir nevi pay sahibine verilen bir veto yetkisidir¹². Nispi müktesep hak ise, hakkın özü korunmakla birlikte anonim ortaklığın menfaatleri doğrultusunda sınırlandırılabilen haklardır¹³. Fakat bu hak sınırlandırılırken hakkın özü korunmalı, kanunun emredici hükümlerine ve Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 2 hükmü gereği dürüstlük kuralına riayet edilmelidir¹⁴.

Kâr dağıtımına yönelik bir düzenlemenin 6762 sayılı eTTK’ da yer almaması, genel kurulun bu hususta geniş bir takdir yetkisine sahip olduğu yönünde yorumlanmış ve bu kapsamda kâr payı hakkı, nispi ya da güçsüz müktesep haklar kategorisinde değerlendirilmiştir. Fakat 6102 sayılı TTK’ya bakıldığında müktesep hak tanımının açıkça yapılmadığı lakin 452. maddede kavram adına yer verildiği görülmektedir. Bu kapsamda öğretilerdeki bir görüşe göre, TTK’da yer alan düzenleme sebebiyle artık müktesep hakların mutlak, nispi veya güçlü, güçsüz şeklinde gruplara ayrımı söz konusu olamaz. Bütün müktesep haklar, nitelik itibarıyla mutlak müktesep hak kapsamında değerlendirilir¹⁵.

Kanaatimizce kâr payı hakkının mutlak müktesep hak değil, nispi müktesep hak niteliğinde kabul edilmesi gerekir. 6762 sayılı eTTK m. 385/l’ de yer alan *“münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın değişiklik yapılamaz”* hükmü TTK’da bilhassa çıkarılmıştır. Bu husus, müktesep hakların devamlı mutlak koruma altında görülmesinden bilinçli olarak vazgeçildiğini gösterir. Zira söz konusu hüküm, pay sahibinin rızası olmadan değişiklik yapılamayacağını belirterek mutlak bir dokunul-

¹⁰ Tekinalp, Ünal/ Poroy, Reha/ Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul, 2010, (Ortaklıklar Hukuku), s. 448.

¹¹ Ansay, (1968), s. 180.

¹² Akyazan, Sıtkı, Anonim Ortaklıklarda Paydaşların Müktesep Hakları, Batıder, Ankara, 1975, C. VIII, S. 2, s. 43.

¹³ Bilgin, Yüksel, Anonim Ortaklıklarda Kâr Dağıtımı ve Kâra Katılan Kişiler, Ankara, 1982, s. 43.

¹⁴ Yavuz, Mustafa, Anonim Şirketlerde Kâr Payı Alma Hakkını Kısıtlayan Unsurlar, Mali Çözüm Dergisi, Kasım/ Aralık, 2013, s. 90.

¹⁵ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, Ortaklıklar I, N. 866-868.

mazlık yaratmaktaydı. Nitekim TTK m. 452'nin gerekçesinde yer alan "6762 sayılı Kanundaki liste müktesep hakların tümünü içermediği gibi, müktesep hakların farklı türde hatta derecede olabileceklerine de işaret etmektedir." ve "Ayrıca 6762 sayılı Kanun çeşitli maddeleri ile de çelişki içindedir. Bazı müktesep haklar mutlak nitelik taşıırken bazıları niteliklerinden şüphe edilebilecek ölçüde sınırlandırılıbiliyordu" ifadeleri, kanun koyucunun müktesep hakları yalnızca mutlak değil, sınırlandırılabilir nitelikte de değerlendirdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Aynı zamanda TTK hükümleri incelendiğinde, kâr payı hakkının mutlak biçimde sınırlanamaz bir hak niteliği taşımadığı açıkça anlaşılmaktadır. Kanunen ayrılması mecburi olan ve TTK m. 523 uyarınca şirketin takdirine bağlı olarak daha yüksek miktarlarda ayrılabilen yedek akçeler, kâr payı hakkını sınırlayan başlıca unsurlardan biridir. TTK'nın 523. maddesi uyarınca, koşulların mevcut olması ve şirketin uzun vadeli menfaatlerinin korunması amaçlandığında, genel kurul; kanun ve esas sözleşmede öngörülen yedek akçelere ek olarak ilave yedek akçeler ayırabilir. Bu durum, dolaylı olarak pay sahiplerinin kâr payı oranlarının azalmasına yol açabilmektedir. Bunun yanında kârdan yalnızca pay sahiplerinin değil, yönetim kurulu üyeleri, kurucular ve intifa senedi sahipleri gibi diğer kişilerin de yararlanabilmesi de pay sahiplerine düşen kâr payının belirli ölçülerde azalabileceğini göstermektedir (TTK m. 502, 348/I-III, 511). Bazı dönemlerde dağıtılabılır kâr miktarında azalma meydana gelebileceği gibi, kimi durumlarda hiç kâr dağıtımı yapılmaması da söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle, kâr payı hakkının mutlak biçimde sınırlanamaz bir hak niteliği taşımadığı açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, kâr payı hakkı nispi müktesep hak kapsamında değerlendirilmelidir.

b. Kâr Payı Hakkının Müktesep Hak Niteliği

6762 sayılı eTTK'nın Müktesep Haklar başlıklı 385. maddesinde "Aksine esas mukavelede hüküm olmadığı takdirde umumi heyet aşağıdaki maddelerde bildirilen şartlar dairesinde esas mukavelede bütün hükümlerini değiştirebilir. Şu kadar ki; münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz." demek suretiyle müktesep hakkın özüne müdahalede bulunulamayacağını ve pay sahiplerinin rızası olmadığı müddetçe bir değişiklik yapılamayacağından söz edilmektedir.

6102 sayılı TTK madde 452'de esas sözleşmede karşı bir madde bulunmadığı sürece, genel kurulun kanuni şartlara riayet ederek esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebileceği fakat müktesep ve vazgeçilmez hak-

ların saklı olduğu belirtilmiştir. Söz konusu hükmün gerekçesinde eTTK m. 385/1' i benzer bir şekilde tekrarlandığı belirtilmiştir.

ba. Kâr Payının Müktesep Hak Niteliğine Yönelik Öğretideki Görüşler

Doktrinde, 6762 sayılı eTTK zamanında kâr payı hakkının müktesep hak niteliği hususunda görüş ayrılıkları yaşanmıştır.

Bir görüşe göre¹⁶, kanun koyucu müktesep hakları açık bir biçimde tanımlamış ve örnekler arasında kâr payı hakkına da yer vermiştir. Nitekim eTTK m. 385/II' de; müktesep hakların, kanun veya esas sözleşme hükümlerine göre genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına bağlı olmayan haklar olduğu belirtilmiş; kâr payı hakkı da bu kapsamda sayılmıştır¹⁷. Bu hüküm doğrultusunda, kâr payı dağıtımına ilişkin genel kurul kararlarının, kâr payı hakkının kazanılmış niteliğini ortadan kaldırmayacağı görüşü savunulmaktadır. Yine aynı görüşe göre, pay sahipleri yedek akçelerin ayrılmasının ardından geriye kalan kârdan mahrum edilemez. Üstelik kanun, kârdan mahrum bırakmama ilkesini gözeterek anonim ortaklığın kanuni yedek akçenin ayrılma vaktinde bile pay sahiplerine dağıtılması için yüzde beşlik bir kâr payı oranının bırakılmasını şart koymuştur. Kâr payının dağıtılmaması yönünde genel kurul tarafından karar alınırca, verilen karar kanuna aykırılık teşkil eder. Genel kurul yalnızca hangi oranda kâr paylaşılacağı hususunda karar verebilir.

Bir diğer görüşçe¹⁸, pay sahibinin sahip olduğu kâr payı hakkının mutlak müktesep hak olmadığı ve bu sebeple hakkın özüne karışılmadığı müddetçe sınırlandırılabilceği savunulmuştur. Lakin "hakkın özü" ibaresinin ne olduğu açıkça belirtilmemiştir. Kanaatimizce "hakkın özü" ibaresiyle kastedilen, pay sahibinin kâr payı hakkının varlık nedenini teşkil eden ve hakkı işlevsiz bırakmadan sınırlandırılmayacak çekirdek alanıdır. Başka bir ifadeyle, pay sahibinin şirket kazancına katılabilmesini sağlayan asgari güvencenin ortadan kaldırılması, hakkın özüne müdahale niteliğindedir. Dolayısıyla, şirketin mali istikrarı veya sermaye yapısının korunması gibi meşru sebeplerle hakkın kullanımına yönelik makul sınırlamalar getirilebilirse de şirketin art arda kâr elde ettiği dönemlerde genel kurulun çeşitli gerekçelerle kâr dağıtımına sürekli olarak karar vermemesi, yani fiilen kâr payı hakkının kullanılmasını

¹⁶ Sengir, Turgut, Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Hakkı, Ankara, 1973, Batıder C. VII, S. 84.

¹⁷ 6762 sayılı TTK m. 385/II; "Müktesep Haklar; kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyetle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kâr payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır."

¹⁸ Karayalçın, Muhasebe Hukuku, s.133.

süresiz biçimde erteleme veya tamamen işlevsiz bırakılması hakkın özüne aykırı olacaktır.

Başka bir görüşe göre de¹⁹ genel kurulun kâr payını sınırlandırma yetkisinin bulunmasından ötürü kâr payı hakkı müktesep hak değildir. Fakat kâr payının paylaşımı hususunda esas sözleşmede açık düzenlemeler varsa kâr payının müktesep hak özelliğini alabileceği belirtilmektedir.

Aynı zamanda bir diğer görüşe göre²⁰, genel kurul eğer kâr payını paylaşırma kararı almazsa pay sahipleri bakımından hak ihlali söz konusu olacaktır. Bu halde pay sahipleri eTTK m. 381'de yer alan koşulların mevcut oluşuyla birlikte -verilen karar tarihinden itibaren üç ay içerisinde- iptal davası açma hakkına sahiptir. Ayrıca kâr payının hiçbir koşulda sınırlandırılmayacağı yönündeki görüşlerin anonim ortaklığın nitelikleriyle uyuşmadığını ve sınırlandırılabilir bir hak olduğundan söz edilmiştir²¹.

TTK madde 452'de esas sözleşmede aksine bir hüküm öngörülmediği sürece, genel kurulun kanuni şartlara riayet ederek esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebileceği fakat müktesep ve vazgeçilmez hakların saklı olduğu belirtilmiştir. Doktrinde kâr payı hakkının m. 452'de belirtilmediğinden müktesep hak sayılmayacağı savunulmuştur²². Kârda imtiyazlı paylar ile sınırsız olarak küçültülebileceği ve genel kurulda kâr paylaşırılmaması hususunda karar verilebilmesi nedeniyle kâr payı hakkı müktesep hak olarak kabul edilmemektedir. Fakat bu görüşü savunan yazarca esas sözleşmeyle kâr payı hakkının müktesep hak niteliğine dönüşebileceği belirtilmiştir.

Söz konusu görüşe katılmamaktayız. Zira kâr payı hakkının TTK m. 452'de açıkça sayılmamış olması, bu hakkın müktesep niteliğini ortadan kaldırmaz. Kanun gerekçesinden²³ de anlaşılacağı üzere kanun koyucunun amacı, mük-

¹⁹ İmregün, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, İstanbul, 1989, (Anonim Ortaklık), s. 331.

²⁰ Akyazan, s. 51.

²¹ Karahan, Sami, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, İstanbul, 1991, (İmtiyaz), s. 34.

²² Tekinalp, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul, 2012, (Tek Kişi Ortaklığı), s. 203.

²³ TTK Madde Gerekeçleri, m.452: "Hüküm, 6762 sayılı Kanunun 385 inci maddesinin birinci fıkrasını bazı değişikliklerle tekrar etmektedir. Müktesep haklar kavram olarak korunmuştur. Bu 162 suretle müktesep haklar Tasarı tarafından tanınmıştır. Tasarı, 6762 sayılı Kanunun "münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın değişiklik yapılamaz" hükmüne yer vermemiş, ayrıca, müktesep hakları yetersiz bir şekilde tanımlayan ve müktesep hakları sayan ikinci fıkra yanlış anlamalara yol açtığı için çıkarılmıştır. 6762 sayılı Kanundaki liste müktesep hakların tümünü içermediği gibi, müktesep hakların farklı türde hatta derecede olabileceklerine de işaret etmektedir. Tanım ise, müktesep hakların tümünü kapsamıyordu. Ayrıca 6762 sayılı Kanun çeşitli maddeleri ile de çelişki içindedir. Bazı müktesep haklar mutlak

tesep hakları sınırlı bir listeyle belirlemek değil, kavrama esneklik kazandırıcıdır. Bu nedenle, kâr payı hakkının ilgili maddede yer almaması, hakkın müktesep hak kapsamı dışında bırakıldığı şeklinde yorumlanmamalıdır. Kaldı ki kâr payı hakkının kârda imtiyazlı paylar ile küçültülebilmesi hakkın özünü ortadan kaldırmaz, yalnızca derecesine müdahale eder. Bu sebeple, kâr payı hakkını sınırlandırılabilir ancak özünden yoksun bırakılamayacak ölçüde nispi müktesep hak olduğunu kabul etmek gerekir. Genel kurulun belirli dönemlerde kâr dağıtmama kararı alabilmesi ise bu hakkın tamamen ortadan kaldırılabileceğini değil, sadece kâr payı hakkının belirli bir dönem için kullanımının ertelenmesi veya ölçüsünün sınırlandırılması anlamına gelir. Genel kurulda kâr paylaşılmasında hususunda karar verilebilmesi ve kâr payı hakkının ancak esas sözleşmede düzenlenmişse müktesep hak niteliği kazanabileceği yönündeki bu görüş, kâr payı hakkının anonim ortaklığın özüne yönelik bir hak olduğunu göz ardı etmektedir. Zira anonim ortaklığın en temel gayesi kâr elde etmek ve bu kârı paylaşmaktır (TTK m.331). Bu nedenle kâr payı hakkı, mutlak bir dokunulmazlık taşıyamamakla birlikte, sınırlandırılabilir ancak tamamen kaldırılamaz bir nispi müktesep hak olarak kabul edilmelidir.

bb. Kâr payının müktesep hak niteliğine yönelik Yargıtay'ın Yaklaşımı

Kâr payının müktesep hak niteliği hususunda Yargıtay'ın vermiş olduğu bazı kararlar birbirleriyle çelişmektedir. Anonim şirkette eskimiş olan üretim makinelerin değiştirilmesi için pay sahiplerine kâr payı paylaşımının yapılmayacağı yönünde kararın alındığı uyuşmazlıkta Yargıtay, müktesep hakkın ihlal edildiğini ve aynı zamanda verilen kararın iyiniyet kuralına uymadığı nedenleriyle kararın iptaline hükmetmiştir (YTD., T. 03.04.1968, E. 1966/2594, K. 1968/2561).

Yine Yargıtay başka bir kararında, kârın hiç dağıtılmaması halinde müktesep hak ihlalinin söz konusu olacağını, yalnızca şirketin gelişim göstermesi amacıyla kâr dağıtımının yapılmayabileceğini, fakat kâr payı dağıtılsa bile şirketin bu amacına ulaşabilecek olması halinde kâr payının paylaşılması gerektiği açıklamıştır (11. HD. T. 21.05.1981, E. 1981/2804, K. 1981/2507). Başka bir kararda Yargıtay, *"...kâr dağıtmamaya yönelik genel kurul kararının, yalnızca, şirketin sürekli gelişimi ve paydaşlara düzenli biçimde kâr*

---

nitelik taşıyan bazı niteliklerinden şüphe edilebilecek ölçüde sınırlandırılabilirdi. Kavramın (İsv. BK'nın aksine) muhafaza edilmesinin sebebi kanunun bu tür haklara çeşitli hükümlerinde yer vermesi ve esas sözleşme ile de bu nitelikte hak oluşturabilmesidir. Nitekim kavramın kanundan tamamen çıkarıldığı İsviçre'de hukukî durum değişmemiştir. Hükümde müktesep hakların bir yönden bir türünü oluşturan başka bir yönden de mezkûr haklardan tamamen farklı özellikleri olan vazgeçilmez haklara da kavram olarak yer verilmiştir."

dağıtımını sağlama amacına yönelik bulunmasıdır. Bu yaklaşımın doğal sonucu olarak, kâr payı dağıtılmamasına ilişkin genel kurul kararının, ortaklığın sürekli gelişimi ve paydaşlara düzenli kâr payı dağıtımını amacına yönelik olup olmadığının belirlenmesi ve gerekirse bu doğrultuda uzman bilirkişilere de inceleme yaptırılarak buna göre değerlendirilmesi gerekirken...” diyerek genel kurulun kâr dağıtmama kararının geçerliliğini, şirketin devamlı gelişimi ve ortaklara düzenli kâr sağlama maksadı taşıyıp taşımadığına göre değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (11. HD. T. 14.10.1982, E. 1982/3556, K. 1982/3887).

Yargıtay bir diğer kararında, anonim şirketin sürekli gelişimini sağlamak amacıyla serbest yedek akçenin ayrılmasına olanak sağlamıştır. Fakat şirketin takdir iradesini kullanırken istediği gibi hareket edemeyeceğini, kararlarını iyi niyet ilkelerine uygun şekilde tesis etmesi gerektiğini ifade etmiştir (11. HD. T. 04.12.1992, E. 1992/6968, K.1992/11163). Yargıtay'ın bu kararındaki yaklaşımının uygun olduğu kanaatindeyiz. Zira kâr payı hakkı, pay sahibinin ortaklığa katılmasının temel ekonomik karşılığını oluşturmakta olup, genel kurulun bu hakkı ortadan kaldıracak veya sürekli surette kısıtlayacak nitelikte kararlar alması, pay sahibinin müktesep hakkını ihlal eder. Bununla birlikte, anonim şirket genel kurulunun işletmenin sürekliliğini ve ekonomik istikrarını sağlamak amacıyla ilgili dönemde kârı tamamen dağıtmama yönünde takdir yetkisine sahip olduğu da kabul edilmelidir. Ancak bu yetkinin kullanımı sınırsız bir serbesti tanımaz. Kararların TMK m.2'de düzenlenen dürüstlük kuralına ve iyi niyet ilkesine uygun olması zorunludur. Yargıtay'ın anılan kararında, şirketin gelişimi amacıyla serbest yedek akçe ayrılmasına cevaz verilmekle birlikte, bu iradenin kötüye kullanılmaması gerektiği vurgulanmıştır. Bu yaklaşım hem şirket menfaatini hem de pay sahiplerinin müktesep haklarını koruyan bir denge yaratmaktadır. Dolayısıyla, kâr payı dağıtımına ilişkin kararların geçerliliği değerlendirilirken, yalnızca şirketin ekonomik gerekçeleri değil, aynı zamanda kararın iyi niyet çerçevesinde tesis edilip edilmediği de dikkate alınmalıdır. Bu yönüyle söz konusu karar tutarlı bir yaklaşım sergilemektedir.

2. Kâr Payının Vazgeçilmez Hak Niteliği

Kanun tarafından pay sahibine verilmiş olan, esas sözleşme ya da genel kurul kararıyla geri alınamayan, pay sahibinin istememesinin anlam ifade etmeyeceği ve hakkın sahibinin kendi onayı olsa dahi üstünde tasarruf edilemeyecek haklara *vazgeçilmez haklar* denir²⁴. Söz konusu bu haklar,

²⁴ Erdem, Nuri, 6102 Sayılı "Yeni" TTK'ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin "Müktesep" (Kazanılmış)

anonim şirketin yapısı ile genel niteliğini temsil eder²⁵. Esas sözleşmeye, dürüstlük kuralına uygun olmayacak şekilde alınmış olan genel kurul kararlarının iptaline yönelik dava açma hakkı (TTK m. 445), genel kurula katılım hakkı (TTK m. 425), malumat alma ve inceleme hakkı (TTK m. 437) ve pay sahiplerine aynı koşullarda eşit işleme tabii olma hakkı (TTK m. 357) vazgeçilmez haklara örnek olarak verilebilir²⁶.

Anonim ortaklığın en temel gayesi kâr elde etmek ve bu kârı paylaşmaktır. Bu gayenin yerine getirilmemesi, söz konusu şirketi bambaşka bir birliğe çevirerek yok eder. Söz konusu bu temel gayeden anonim ortaklık vazgeçemez. Başka bir deyişle, anonim ortaklık bir dernek, sendika ya da kooperatif gibi faaliyet süremez²⁷. Kâr payının vazgeçilmez niteliğinin en büyük nedeni budur. Aynı zamanda kâr payından vazgeçileceğine yönelik sözleşmeye konulan hükümler ve genel kurulun vereceği kararlar emredici kanun hükümlerine aykırılık teşkil edeceğinden mütevellit geçersizdir²⁸.

Kâr payı hakkının vazgeçilmez niteliği hususunda Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 13.02.2015 tarihli ve E: 2014/14684, K: 2015/1919 sayılı kararında, *"Her ticaret ortaklığı gibi anonim ortaklığın da nihai amacı kar elde edip ortaklarına dağıtmaktır. Bu amaç, anonim ortaklığı, çeşitli kanunlardaki kişi birliklerinden ayıran, "müşterek gaye" kıstasından ve "ortaklık" kavramından doğar. Başka bir deyişle, anonim şirket kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi maksat ve konular için kurulur ve kâr elde etmek ve paylaşmak nihai amacını elde etmek hedefine yönelir. Ortaklığın bütün organları bu nihai amaca uygun kararlar almak zorundadır. İşte, şirketin kâr elde etmek ve dağıtmak nihai amacından doğan kâr payı, vazgeçilmez bir haktır. (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu- Ortaklıklar ve Koop. Hukuku 8. bası s. 487)"* denilmek suretiyle, şirketin kâr elde etme ve bu kârı pay sahiplerine dağıtma yükümlülüğünün, anonim ortaklığın temel varlık nedenlerinden biri olduğu belirtilerek, kâr payı hakkının vazgeçilmez hak niteliğinde olduğu açıkça vurgulanmıştır²⁹. Kâr payı hakkının vazgeçilmez hak niteliği,

---

Hakları, Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, C. II, S. 1, Yıl 2012, s. 29-44, s. 30.

²⁵ Erdem, s. 31.

²⁶ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 613-614.

²⁷ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s.624.

²⁸ Moroğlu, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul, 2014, s. 52 ve devamı.

²⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2015/6354 E. sayılı başka bir kararında *"Her ticaret ortaklığı gibi anonim ortaklığın nihai amacı kar elde edip ortaklarına dağıtmaktır. İşte, şirketin kâr elde etmek ve dağıtmak nihai amacından doğan kâr payı, bir vazgeçilmez haktır."* denilmek suretiyle kâr payı hakkının hukuki niteliği net bir şekilde ortaya konulmuştur.

hemen hemen tüm mahkeme kararlarında temel referans noktasıdır.

3. Kâr Payının Şarta Bağlı Alacak Niteliği

Anonim ortaklıkta, pay sahibinin kâr payı hakkının olması için anonim şirketin karın paylaşımı için aktif malvarlığı olmalıdır. Ayrıca TTK m. 509/II hükmünde kâr payının net dönem karından ve serbest yedek akçelerden verilebileceği belirtilmiştir. Bu yüzden kâr payı hakkının varlığı, anonim şirketin aktif malvarlığının bulunması koşuluna bağlıdır.

Genel kurulun bilançoğu tasdik etmesiyle birlikte pay sahiplerinin kâr payı hakkı alacak hakkı haline gelir³⁰. Daha net açıklamamız gerekirse, pay sahibinin kâr payı hakkının bir alacak hakkı haline gelebilmesi için iki koşul bulunur. İlk koşul, söz konusu senenin bilançosunda net dönem kârının var olması gerekir. İkinci koşul ise, genel kurulun net dönem kârının bulunduğu bilançoğu tasdik etmesi gerekir. Bilançonun tasdik edilmesi halinde genel kurul her ne kadar kârın paylaşımına yönelik herhangi bir karar almamış olsa bile pay sahibinin kâr payı hakkı, bir alacak hakkı haline gelecektir. Çünkü net dönem kârının bulunması durumunda şirketin, TTK m. 519/I hükmü uyarınca kanuni yedek akçenin birinci ayırımını yapması ve pay sahiplerinin ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranındaki kâr payı hakkını vermesi gerekir³¹. Genel kurulun oybirliği ile vereceği herhangi bir karar, vazgeçilmez hak niteliğinde olduğu için bu hakkı ortadan kaldıramaz.

Ayrıca eTTK zamanında, bilançonun tasdik edilmesi tek başına kâr payı hakkının alacak hakkı haline gelmesine yetmeyeceği, aynı zamanda genel kurulun kar paylaşımına yönelik bir karar da alması gerektiği vurgulanmıştır³².

C. Net Dönem Kârı Kavramı

6102 sayılı TTK ile 6762 sayılı mülga TTK karşılaştırıldığında, mülga TTK'da "safî kâr" ifadesi kullanılmış olmakla birlikte TTK'da "safî kâr" yerine "net dönem kârı" kavramı kullanılmaktadır (TTK 509/II, 608/I). Net dönem kârının tanımı TTK'da bulunmamaktadır. Yıllık bilançoğa bakılarak belirlenmiş olan yıllık kârdan önceki senelerin zararlarını ve anonim ortaklığın ödemesi gereken mali sorumlulukların indirilmesinin ardından geriye kalan meblağ net dönem kârıdır³³. Söz konusu yıllık kârdan mali sorumlulukların ve ver-

³⁰ Domanıç, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, İstanbul, s. 1535.

³¹ Bahtiyar, s.249-250.

³² Arslanlı, Halil, Anonim Şirketler I, İstanbul, 1960, s.202.

³³ Gürbüz Usluel, Aslı E. Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, Ankara, 2016, s. 13; Tekinalp/ Poroy / Çamoğlu, Ortaklıklar I, N. 902.

gilerin düşülmesi hususu kanunda belirtilmemekle birlikte uygulamada yer almış bir durumdur. Bu durumun TTK m. 2 kapsamında bir ticari örf ve âdet olduğundan bahsedebiliriz. Nitekim öğretilerde de net dönem kârının bütün mali sorumluluklar indirildikten sonra belirlenmesi gerektiği yönünde görüş birliği bulunmaktadır³⁴.

Çıkartılan bilançoda önceki sene zararları bulunuyorsa, meydana gelen yıllık kârdan bu zararlar çıkartılmadığı müddetçe kârın paylaşırılamayacağı hususunun temelinde de net dönem kârı vardır³⁵.

Anonim şirketin zarar etmesi halinde kâr dağıtımını kural olarak mümkün değildir. Şirketin zarar etmesine rağmen kar dağıtımına gidilmesi durumunda şirketin kâr değil, sermaye kaynakları pay sahiplerine aktarılmış olur ki bu durum sermayenin korunması ilkesiyle açıkça çelişir³⁶. Fakat şirketin geçmiş dönemden gelen yedekleri veya rezervleri yeterliyse, net dönem kârı bulunmasa bile kâr dağıtımını yapılabilecektir.

D. Yedek Akçe Kavramı ve Türleri

1. Yedek Akçe Kavramı

Anonim şirketler, finansal yapılarının sağlamlığını korumak, ticari faaliyetlerden kaynaklanabilecek belirsizliklere karşı önlem almak ve ilerdeki muhtemel ekonomik tehditlere yönelik tedbirli olmak için kâr elde ettikleri senelerde yedek akçe ayırmak zorundadır³⁷. Bu uygulamayla yalnızca şirketin çıkarlarını değil; zararları dengeleme, iş gücünü koruma ve temettü dağıtımında istikrarı sürdürme gibi hedefler de gözetilmelidir³⁸.

³⁴ Karayalçın, Muhasebe, s. 114; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, Ortaklıklar, N.1513- 1514; Gürbüz Usluel, s. 13; Üçişik, Güzin / Çelik, Aydın, Anonim Ortaklıklarda Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kar Dağıtım, İstanbul, 2018, (Kar Dağıtım), s. 209; Aksi yönde görüş için, Canöz, s. 73.

³⁵ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 625; Tekinalp, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 5. Basi, İstanbul, 2020, s.358-359.

³⁶ Sermayenin korunması ilkesi, dayanağını anonim şirketlerde geçerli olan sınırlı sorumluluk esasından almaktadır. Zira şirket alacaklılarının başvurabileceği yegâne kaynak şirketin malvarlığı olduğundan, bu varlığın korunmasının gerekliliği doktrinde kabul görmektedir (Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi I, Ankara, 2018, (Şerh) § 34, N. 9). Kuruluş anında şirketin sermayesi ile malvarlığı örtüşmekle birlikte, ticari faaliyetlerin başlamasıyla birlikte bu varlık zamanla artış gösterebilir. Bu bağlamda, bazı yazarlar alacaklıların yalnızca sermayeye değil, şirketin tüm malvarlığına yönelmesini esas alarak bu yaklaşımı "malvarlığının korunması ilkesi" olarak nitelendirmektedir: Tekil, Fahiman, Şirketler Hukuku, 2. Cilt, Anonim Şirketler, İkinci Basi, İstanbul, 1978, s. 51; Paşlı, Ali, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, (Kurumsal Yönetim), s. 217; Gürbüz Usluel, s. 61, 62.

³⁷ Pulaşlı, Hasan, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C. 2, Ankara, 2011, (6102 sayılı Kanun C. 2), s. 1733; Erdamar, Cengiz, Anonim Ortaklıklarda Kârın Dağıtım Ve Vergilendirilmesi, İstanbul, 1984, s. 19; Bilgin, s. 146.

³⁸ Bilgin, s. 146; Pulaşlı, (6102 sayılı Kanun, C. 2), s. 1734.

Öğretide yedek akçeye dair pek çok farklı tanım bulunmaktadır. Bir tanıma göre, bu kavram; şirketin elde ettiği safi kârdan ayrılıp pay sahiplerine dağıtılmaksızın şirket bünyesinde muhafaza edilen meblağdır³⁹. Başka bir tanım ise yedek akçeyi, esas sermayeyi aşan saf malvarlığı şeklinde nitelendirmektedir⁴⁰. Bir diğer tanımda ise, şirketin birtakım kaynaklardan sağladığı safi kârın, kanun, esas sözleşme veya genel kurul kararı doğrultusunda paydaşlara verilmeden şirket bünyesinde tutulmasıyla oluşan ve esas sermayeyi geçen değerler yedek akçe kapsamında değerlendirilmiştir⁴¹. Doktrindeki bir başka tanıma göre yedek akçe, ileride meydana gelebilecek zararlara karşı önlem alınması amacıyla tahakkuk etmiş kârdan ayrılan bir değer olarak tanımlanır⁴². Ancak yedek akçelerin yalnızca kâr kaynaklı olmayıp değer artışları gibi farklı unsurlardan da oluşabileceği dikkate aldığımızda, kanaatimizce söz konusu tanım kavramı tam anlamıyla yansıtmamaktadır. Diğer yandan yedek akçe, belirli bir maksada özgülenmesi nedeniyle pay sahiplerine ve diğer ilgili kişilere dağıtılmaksızın, şirketin esas sermayesine ek olarak ayrılan malvarlığı unsuru biçiminde de tanımlanmıştır⁴³. Bizim de katıldığımız görüş uyarınca yedek akçe, şirket malvarlığının esas sermaye tutarını aşan bölümü şeklinde tanımlanmalıdır⁴⁴.

Şirketin devamı, sermayenin korunabilmesi⁴⁵, alacaklıların alacaklarının gözetilebilmesi, kâr payının pay sahiplerine düzenli bir biçimde paylaşılması nedenleriyle kanun koyucu, yedek akçelerin ayrılmasını şart koymuş ve yedek akçelerin kullanımını birtakım koşullara tabii kılmıştır.

Yedek akçeler, birikmiş kârdır⁴⁶. TTK m. 509'a baktığımız zaman, kâr payının net dönem kârından ve yedek akçelerden paylaşılabilirliği, pay sahiple-

³⁹ Karayağçın, Yaşar, Bilanço Hukuku, "Kavramlar-İlkeler-Başlıca Sorunlar-Yeni Gelişmeler", Ankara, 1979, (Bilanço Hukuku), s. 61.

⁴⁰ Tekinalp, Ünal, Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, Kamuyu Aydınlatma İlkesi ile, İstanbul, 1979, (Yedek Akçeler), s.245,377; Türk, Ahmet, Anonim Ortaklıkta Gizli Yedek Akçeler, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, Sa. 2, İzmir 2002, (Gizli Yedek Akçeler), s. 174; Eriş, Gönen, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1995, s.764; Akbulak, Sevinç/ Akbulak, Yavuz, Türkiye'de Sermaye Piyasası Araçları Ve Halka Açık Anonim Şirketler, İstanbul, 2004, [Akbulak (Sevinç / Yavuz)], s. 306.

⁴¹ Moroğlu, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı, İstanbul, 1972, (Sermaye Artırımı 1972), s. 157.

⁴² Çevik, Orhan / Azık, Kenan, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Ankara, 1974, s. 287.

⁴³ Bilgin, s. 146.

⁴⁴ Tekinalp, Yedek Akçeler, s. 245; Bilgin, s. 146.

⁴⁵ Sermayenin korunması prensibi gereği sermayenin iadesi yasaktır. Pay sahibine sağlanan haklı olmayan yararlar, pay sahibine şirketin borç vermesi dahil, her koşulda kanunlara aykırı olan kâr paylaşımı bu minvalde ele alınır. Ünal Tekinalp, Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C. II, İstanbul, 2001, s.1683.

⁴⁶ Karayağçın, Muhasebe, s. 103.

rinin de söz konusu yedek akçeler üzerinde haklarının bulunduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda TTK m. 523/II hükmünde de bu gaye belirtilmektedir. Bunun dışında, TTK m. 519 ve sonrası hükümlerde yedek akçelerin hangi vakit ile ne gibi durumlarda ayrılacağı hususları düzenlenmiş olup, yedek akçelerin en önde gelen kaynağının ve özünün anonim şirketin net dönem kârı olduğu belirtilmiştir.

Yalnızca anonim şirketin menfaati için değil, aynı zamanda ilk olarak pay sahiplerinin ve kârdan pay alacak diğer kişilerin de gözetilmesi amacıyla kanuni ve ihtiyari yedek akçeler ile ilgili düzenlemeler getirilmiştir. Bu şekilde taraflar arasında yararın dengelenerek eşitlenmesi istenmiştir.

2. Kanuni Yedek Akçe

Kanuni yedek akçe; şirketin vergi sonrası elde ettiği kârın, mevzuatta öngörülen belirli bir kısmının, pay sahipleri ile ilgili üçüncü kişilerin menfaatlerini koruma amacıyla ayrılması suretiyle oluşan yedek fondur⁴⁷. Öğretide bir tanımda ise kanuni yedek akçe, *“ayrılmalarına konu olan safi kârın veya gene temelini kanunda bulan bir yedek akçe kaynağının varlığı halinde ayrılmaları gereken, yani ortaklığın yıllık kârlarından yedek akçeye konu olan kârların miktarların varlığı ile başka hiçbir işleme gerek olmadan ayrılan, ayrılmış sayılan yedek akçeler”* şeklinde tanımlanmaktadır⁴⁸.

Kanuni yedek akçelerin ayrılması kanun tarafından zorunlu kılınmıştır. TTK madde 519’da kanuni yedek akçe düzenlenmiştir. TTK m. 519/I hükmünde *“Yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır.”* denilmektedir. Madde 519’a göre bilançoda net dönem kârı (safi kâr) bulunuyorsa her sene yedek akçenin ayrılması mecburidir⁴⁹. Kanuni yedek akçenin belirlenmiş olan sınıra kadar ayrılması mecburi olup, eğer bu sınır aşılsa zorunlu olmaktan çıkar⁵⁰. TTK m. 376 dahilinde sermayenin kaybedilmesi sebebiyle anonim şirketin son bulması durumunda kanuni yedek akçelerin de gözetilmesi lazım gelir⁵¹.

Kanuni yedek akçelerin düzenlendiği tüm hükümler emredici niteliktedir. Dolayısıyla genel kurulun alacağı herhangi bir kararla veya şirketin esas

⁴⁷ Karslıoğlu, Hasan, Anonim Şirketlerde Örtülü Kâr Dağıtımı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ocak, 2015, s. 70.

⁴⁸ Tekinalp, Yedek Akçeler, s. 277.

⁴⁹ Karayalçın, Muhasebe, s. 114.

⁵⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 754.

⁵¹ Altaş, Soner, Anonim Şirketlerde Eş Zamanlı Sermaye Azaltımı ve Arttırımı, Mali Çözüm Dergisi, Temmuz-Ağustos, 2014, s. 225-226.

sözleşmesine eklenecek bir hükümlle sınırlandırılmaz, kaldırılmaz.

Kanuni yedek akçelerin kaynağı iki türdür. Bunlar, olağan ile olağandışı kaynaklardır. Olağan kaynak net dönem kârı yani safi kârdır. Olağandışı kaynağı da “*agio*”⁵² ile “*iskat kazancı*” oluşturur⁵³.

Net dönem kârından yedek akçelerin ayrılma oranları, safi kârdan yani net dönem kârından paylaştırılmasına karar verilen kâr payı üstünden TTK m. 519/II-3 gözetilerek yapılacak ayırım, “*I. tertip ayırım*” ile “*II. tertip ayırım*” olmak üzere iki biçimde sınırlandırılmıştır.

3. Esas Sözleşmeye Dayanılarak Ayrılan (İhtiyari) Yedek Akçeler

Şirketin isteğiyle yedek akçe ayırması TTK m. 521’de düzenlenmiştir. Şirket, istemesi halinde esas sözleşmesine hüküm koyarak yedek akçe ayırabilir. Bu şekilde ayrılan yedek akçelere “*ihtiyari yedek akçe*” veya “*akdi yedek akçe*” denir. Anonim şirketlerde ihtiyari yedek akçelerin ayrılması, kanuni yedek akçelerde olduğu gibi şirket için yasal bir yükümlülük olarak öngörülmemiştir⁵⁴. Şirketin kendi kendine finansman sağlaması adına ya da şirketi mali yönden kuvvetlendirmek maksadıyla bu yedek akçeler ayrılabilir⁵⁵. Esas sözleşmede, I. tertip kanuni yedek akçenin, net dönem kârının yüzde beşinin fazlası oranında ayrılması, ödenmiş olan sermayenin yüzde yirmisinin fazlası oranında bir meblağın ayrılması ya da diğer türlü yedek akçelerin ayrılıp bu yedek akçelerin ne şekilde kullanılacağı kararlaştırılabilir⁵⁶.

4. Genel Kurul Kararıyla Ayrılan (Olağanüstü) Yedek Akçeler

Genel kurul kararıyla ayrılan, yani olağanüstü yedek akçeleri paylaştırılmamış olan kârların toplamı oluşturur. Esas sözleşmeye aykırılık oluşturmadığı müddetçe genel kurul, senelik kârı kısmi şekilde veya tamamıyla dağıtabilir ya da yedek akçe ayırabilir⁵⁷. Karşıt bir hal esas sözleşmede belirtilmediği

⁵² Anonim şirketin hisse senetlerini nominal değerinin yukarısında bir değerle ihraç etmeleri halinde, erişilen meblağın nominal değere karşılık olan bölümü şirketin esas sermayesidir. (Yıldız, Şükrü, Anonim Ortaklıkta İhraç Primleri (Agio), AÜEHFD, Erzincan 2000, C.4, S.1-2, (Agio). s. 547.) Bunu geçen meblağ, *agio* olarak nitelendirilir. Bu meblağ şirket kazancı değildir. Bu kapsamda 5 TL nominal değerde olan bir pay taahhüdüne 7 TL verilmesinin öngörüldüğü esas sözleşmede ve genel kurulun sermaye artırımına yönelik vereceği kararda belirtilebilir. Burada söz konusu olan 2 TL tutarındaki farka *agio* denir. Yıldız, (Agio), s. 547; Pulaşlı, (Şirketler), s. 364.

⁵³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 756.

⁵⁴ Tekinalp, (Yedek Akçeler), s. 335; Bilgin, s. 157.

⁵⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 754.

⁵⁶ Çağırğan Tuncer, Senar/ Ulusoy, Yasin, Yedek Akçeler, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan, C. 19, Özel Sayı, 2017, s. 9.

⁵⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 755.

müddetçe bunun için adi çoğunluğun olması yeterlidir⁵⁸. TTK m. 23/II' ye baktığımız vakit, genel kurulun, anonim ortaklığın sürekliliği, düzenli kâr paylaşımının sağlanması açısından muvafık ve faydalı olduğu vakit kanunda ve şirket esas sözleşmesinde düzenlenenler haricinde yedek akçenin ayrılıp bunların kanunda ve esas sözleşmede belirtilen tavanlarının artırılması yönünde karar verilebileceği hususu düzenlenmiştir⁵⁹.

E. Paylaştırılacak Kârın Tespiti ve Dağıtımı

1. Genel olarak

Anonim ortaklıkta pay sahibinin kâr payı hakkı iki türdür; vazgeçilmez olan temel kâr payı hakkı (birinci temettü) ve ikinci kâr payı hakkı (ikinci temettü). Temel kâr payının pay sahiplerine ödenebilmesi için, anonim ortaklığın ilgili hesap döneminde net dönem kârı elde etmiş olması zorunludur. İkinci kâr payının dağıtımı ise, yalnızca net dönem kârına değil; aynı zamanda şirketin serbest şekilde kullanabileceği yedek akçelere ve önceki dönemlerden devredilen dağıtılmamış kârlara bağlıdır. Başka bir tabirle, net dönem kârı bulunmasa dahi, şirketin ihtiyari yedek akçeleri ya da aktarılmış kâr kalemleri mevcutsa, ikinci kâr payı dağıtılabılır⁶⁰. Dolayısıyla kârın dağıtımı, yıllık sonucu açıklamak için düzenlenen bilançoda net dönem kârının bulunması ya da şirketin yedek akçesi veya bu gayeyle tasarrufta bulunabileceği yeterli tutarda birikmiş geçmiş yıl kârının bulunmasına bağlıdır (TTK m.509)⁶¹. Şirketin net dönem kârının bulunup bulunmadığı ve ikinci kâr payı hakkının ödenebilmesi bakımından gerekli mali kaynakların yeterliliği ise şirketin bilanço verilerinden tespit edilebilir.

TTK m. 507/1 hükmünde *“Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir.”* denilerek pay sahibi ne kadar paya sahipse o pay oranında kâra katılabileceği belirtilmiştir. Kârın dağıtımı için pay olgusundan ayrı bir anahtar gözetilemez⁶². Yani kooperatiflerdeki gibi pay sahiplerinin anonim ortaklıkla iş yapma, anonim ortaklıkta kıdem ya da sağladıkları borç oranında kârdan faydalanacakları yönünde esas sözleşmeye konulan hükümler geçersiz sayılacaktır⁶³.

⁵⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 755.

⁵⁹ Akbulak, s. 175; Çevik/Azık, s. 290.

⁶⁰ Eriş, Gönen, Açıklamalı İçtihatlı 6335-6552 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 3005; Karayalçın, Muhasebe, s. 115; Tekil, s. 282.

⁶¹ Aytaç, Zühtü, Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri, Ankara, 1988, s.40; Üçışık/Çelik, Kâr Dağıtımı, s. 376; Canöz, s.61.

⁶² Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 626.

⁶³ Tekinalp, Ünal, s. 357; Gürbüz Usluel, s. 155.

TTK m. 508 hükmü gereğince pay sahibinin alacağı kâr miktarı, taahhüt ettiği sermaye için şirkete ödemiş olduğu tutar oranında hesaplanır. Yani pay sahibinin kâr payının hesaplanmasında oransallık ilkesi gözetilir⁶⁴. Oransallık ilkesinin bir istisnası niteliğinde olarak, esas sözleşmeyle birlikte imtiyaz, yani kâr paylaşımında kârın nasıl, hangi oranda dağıtılacağı kararlaştırılabilir⁶⁵ (TTK m. 478).

Kâr payında tanınan imtiyaz, pay sahibinin kârdan alacağı payın tespit edilebilmesi açısından önem taşımaktadır. eTTK zamanında, ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranındaki temel kâr payı (birinci temettü) üzerinde imtiyaz verilip verilemeyeceği hususu öğretilmiştir. Bizimde katıldığımız ağırlıklı görüş, eTTK m. 466/II, 3 (TTK m. 519/II, c) hükmü gereğince temel kâr payının paylaşılmasının öncelik taşıdığını ve bu tutarın imtiyaza konu olamayacağını savunmaktadır⁶⁶. Bu yaklaşıma göre imtiyazların dikate alınması, ancak temel kâr payına ilişkin ayırım yapıldıktan sonra kalan tutar olan ikinci temettü açısından mümkündür⁶⁷. Kâr payı, ortakların şirkette kalmasını sağlayan asli ve mali teşviklerden biri olup, pay sahipleri arasındaki menfaat dengesinin korunabilmesi gerekmektedir. Buna karşılık diğer görüş, temel kâr payına imtiyazlardan bağımsız bir üstünlük sağlanmadığını, dolayısıyla imtiyazlı payların temel kâr payı hesaplamasında da etkili olması gerektiğini savunmaktadır⁶⁸.

2. Bilançonun Hazırlanması

Yıl sonu finansal tablolarını oluşturan bilanço ve gelir tablosu yönetim kurulunca düzenlenir (TTK 68/III, 514)⁶⁹. Yılsonu finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun bir biçimde dürüst resim ilkesi gözetilerek düzenlenmelidir⁷⁰ (TTK m. 515). Ayrıca bilanço sonuç açıklama esası gözetilerek düzenlenmelidir (TTK m. 508, 514, 64 vd.). Tüm bu esas ve maddeler gözetilerek hesaplanan kâr payı, haklı kârdır. Lakin m. 512 uyarınca bu esas ve maddeler gözetilmeden hesaplanan kâr, haksız kâr niteliğindedir.

⁶⁴ Teoman, Ömer, İtibari Değer, İktisat Maliye, C.19, s. 12, 1973, Tüm Makalelerim Cilt 1-2, s. 33; Gürbüz Usluel, s. 155; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, Ortaklıklar I, N. 906.

⁶⁵ Karayalçın, Muhasebe, s. 130; Birsal, Mahmut T., Anonim Şirketler Hukukunda Kâr Kavramı, C. 1, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1973, s.21; Gürbüz Usluel, s. 33.

⁶⁶ Pulaşlı, Şerh II, s.1732; Üçışık/Çelik, s.456.

⁶⁷ Erem, Turgut S., Anonim Şirketlerde Kâr Tevzii Dolayısıyla Pratikte Karşılaşılan Bazı Meseleler, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi, 5(2), 1969, s. 179; Eriş, Gönen, Ayrıcalıklı Pay Senetleri II, Yargıtay Dergisi, C.4, s. 197; Bilgin, s. 136; Birsal, Kâr Kavramı, s. 146.

⁶⁸ Yıldız, Şükrü, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Bakımından Eşit İşlem İlkesi, Ankara, Seçkin Yayınları, 2004, s. 130; Karahan, İmtiyaz, s. 64; Arslanlı, s. 93.

⁶⁹ Pulaşlı, Şerh, C. I, s. 1049 §30 N. 362.

⁷⁰ Bahtiyar, s. 249.

TTK'nın 397. maddesinde, denetime tabi anonim şirketlerin finansal tablolarının Türkiye Denetim Standartlarına uygun şekilde denetleneceği ve faaliyet raporlarında bulunan finansal bilgilerin de denetim kapsamında değerlendirileceği hükme bağlanmıştır. Denetlemenin haricinde kalan anonim ortaklıklarda Kamu Gözetim Kurumunun uyguladığı Vergi Usul Kanunu esasları sonuç açıklama şeklinde olmayıp vergi matrahını tespit bilançosudur. Bu sebeple çıkartılan bütün yıllık bilançolar ile bunlara göre paylaştırılan kârların iptali söz konusu olabilir⁷¹.

Kâr payının yalnızca net dönem kârı ile serbest yedek akçelerden paylaştırılabileceğine ve bu hükme aykırı verilecek kararların geçersiz olacağına yönelik kaideden yola çıktığımızda, bilançoda önceki senelerin zararlarının kapatılmasından önce kâr paylaştırılmayacağı neticesine ulaşabiliriz⁷².

Yönetim kurulu tarafından bilançonun mevzuata uygun şekilde düzenlenmemesi durumunda, pay sahibinin temel kâr payına ilişkin alacağı doğru biçimde belirlenemeyebilir. Bu durumda ilk olarak, hazırlanan bilançonun gerçeği yansıtmadığı yönünde bir tespit yapılmalıdır. Eğer bu tespitin ardından şirketin fiilen kâr elde ettiği anlaşılırsa, temel kâr payı yönünden pay sahibi etmiş olduğu zarar nedeniyle yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk iddiasında bulunabilir. Nitekim Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda, kâr payının paylaştırılmamasına yönelik karar verilmiş olsa dahi, bilançonun gerçek durumu yansıtmaması durumunda yönetim kuruluna kâr payı için sorumluluk davasının açılacağı belirtilmiştir⁷³.

F. Talep Zamanaşımı ve Süresinde Talep Edilmeyen Kâr Payının Akıbeti

1. Genel Olarak

Pay sahibinin sene sonunda kendi payına düşen kâr payı hakkını şirketten isteyebilmesi için kâr payının alacak hakkına dönüşmesi ve muaccel olması gerekir. Kâr payının alacak hakkına dönüşebilmesi içinse genel kurul kararı gerekir⁷⁴. Genel kurul, kârın paylaşılması kararını almamışsa, alacak davası açılmasıyla kâr payının istenmesi ve hüküm altına alınmasının olanağı yoktur⁷⁵.

⁷¹ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 625.

⁷² Tekinalp/Poroy/Çamoğlu), s. 625-626.

⁷³ Yargıtay 11. HD 10.11.1992 T., 8501/10521 Sayılı Karar.

⁷⁴ Yargıtay 11. HD 09.10.1990 T., 7693/6376 Sayılı Karar; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesi 2022/1532 Esas Nolu Karar "*pay sahibinin kâr payı hakkı vazgeçilmez bir hak ise de; aynı zamanda şarta bağlı bir hak olup, ancak genel kurul tarafından belirlenen kar payının dağıtılmasına karar verilmesi halinde talep edilebilir.*"

⁷⁵ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 630; Yargıtay 11. HD 26.03.1998 tarihli, 9240/2241 sayılı yayınlanmamış karar.

Talep zamanaşımının belirlenebilmesi için ilk olarak kâr payının ne zaman muaccel olacağına bakılmalıdır. Pay sahibi kârın muaccel olduğu tarihten başlamak suretiyle, kâr payını beş yıllık süre içerisinde talep edebilir. Muaccellik bulunmuyorsa zamanaşımı süresi başlamayacaktır. Eğer genel kurul kâr payının ödeneceği bir tarih kararlaştırmışsa alacak o ödeme tarihinde muaccel olur⁷⁶. Fakat genel kurul kâr paylaşımına karar vermesine rağmen kâr payının ödeneceği bir tarih belirlememişse kâr dağıtım kararı tarihi hangi gün ise o gün alacak muaccel hale gelir⁷⁷.

2. Süresinde Talep Edilmeyen Kâr Payı

Pay sahibinin muaccel olan kâr payı alacağını hangi sürede isteyebileceğine yönelik TTK'da bir hüküm bulunmamakta olup, kâr payının dağıtılmasında 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 147. maddesi uygulanabilecektir⁷⁸. Söz konusu hükümde, *“Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır”* denilmek suretiyle beş yıllık zamanaşımı süresi olduğu belirtilmiştir. Nitekim doktrinde de kâr payı alacağının beş yıl süreli zamanaşımına tabi tutulduğu yönünde ortak bir kanaat oluşmuştur⁷⁹.

Kâr payının zamanaşımına uğraması hususunda bahsedilmesi gereken bir diğer konu da yürürlükten kaldırılmış olan 12.06.1933 tarih ve 2308 sayılı Kanun'dur. 2308 sayılı Şirketlerin Müruru Zamana Uğrayan Kupon, Tahvilat ve Hisse Senedi Bedellerinin Hazineye İntikali Hakkında Kanun'un ilk maddesinde⁸⁰, TBK'daki zamanaşımı süresi gözetilerek anonim ve limited şirketlerin kanuni bir sebep bulunmamasına rağmen beş yıllık zamanaşımı süresine uğrayan temettü ve benzeri menfaatlerin devlete geçeceği belirtilmiştir. Bu maddeye göre belirtilen şirketler, söz konusu menfaatleri

⁷⁶ Üçışık/Çelik, Kar Payı, s. 509.

⁷⁷ Canöz, Salih, Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması, 2. Bası, Ankara, 2016, s.106. Üçışık/Çelik, Kar Payı, s. 509; *“Kâr payında zamanaşımının, kâr dağıtım karar tarihine göre belirleneceği...”* yönünde Yargıtay 11. HD. 2.10.1992, E.5033/K.9419 nolu kararı, *“Kâr payı isteminin, bu kârın muaccel olduğu tarihten itibaren beş yıl içinde istenmesi gerektiği, aksi halde zamanaşımına uğrayacağı...”* yönünde Yargıtay 11. HD 10.11.1994, E.4615/K.8376 Nolu Karar.

⁷⁸ Gürbüz Usluel, s. 194; Tekinalp, s. 631; Pulaşlı, s. 1418; Bahtiyar, s. 290.

⁷⁹ Canöz, s. 107; Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, Ortaklıklar I, N. 914d.; Pulaşlı, Şerh C. II, §37, N. 55.

⁸⁰ 12/06/1933 tarihli 2308 sayılı Şirketlerin Müruru Zamana Uğrayan Kupon, Tahvilat ve Hisse Senedi Bedellerinin Hazineye İntikali Hakkında Kanun m. 1 *“Anonim ve limited şirketleriyle sermayesi eshama ayrılmış komandit şirketlerin komanditlere ait hisse senetlerinin ve tahvillerinin kanuni mazeret bulunmaksızın beş senelik müruruzamana uğrayan faiz, temettü ve ikramiye gibi menfaatleriyle bu şirketlerin hisse senetleri ve tahvillerinden bedele inkilâp etmiş olanlarının on senelik müruruzamana uğrayan bedelleri Devlete intikal eder.”*

zamanaşımı sürelerinin bitiminin ardından üç ay içerisinde mahalli mal sandığına teslim etme mecburiyetindeydiler. Aksi takdirde, aynı kanunun ikinci maddesi gereğince, üç katı tazminatla beraber ödeme yapmaları gerekmektedir.

Temel kâr payı hakkının muacceliyet kazanması adına net dönem kârını içeren bilançonun genel kurul tarafından onaylanmasının yeterli olduğu gözetildiğinde, bilançonun onaylanmış olduğu ancak açıkça kâr dağıtım kararı alınmamış olan genel kurul kararları açısından şirketlerin 2308 sayılı Kanun çerçevesindeki yükümlülüklerinin doğup doğmayacağı hususu uzun süre tartışma konusu olmuştur. Her ne kadar 2308 sayılı Kanun'da doğrudan genel kurul kararına değil, temettü alacağına ilişkin bir düzenleme içermekteydi ise de açık bir kâr dağıtım kararı bulunmasa bile şirketin, temel kâr paylarını süresi içinde talep edilmediği takdirde devlete intikal ettirmekle yükümlü olduğu yönünde bir yorum benimsenmiştir.

2308 sayılı Kanun, anayasal bir hak olan mülkiyet hakkını zedelediği yönünde uzun yıllar eleştirilere konu olmuştur⁸¹. İlgili kanun, Anayasa'da güvence altına alınan temel haklara aykırılık teşkil etmesi ve düzenleme amacının geçerliliğini kaybetmesi sebebiyle⁸² Anayasa Mahkemesinin 2019/21, 10/4/2019 Tarihli ve E: 2018/136, K: 2019/21 Sayılı Kararı ile iptal edilmiştir⁸³. Bu karar ile birlikte, zamanaşımına uğramış olan kâr paylarının devlet hazinesine devredilmesine ilişkin zorunluluk ortadan kalkmıştır.

Kanaatimizce, 1933 tarih ve 2308 sayılı Kanun'un günümüz hukuk düzeni içinde savunulabilir bir hukuki temele sahip olduğunu söylemek oldukça zordur. Zira her ne kadar düzenlemenin ortaya çıktığı dönemin ekonomik koşulları ve devletin olağanüstü finansman ihtiyacı belirli ölçüde anlaşılabilir olsa da zamanaşımına uğramış kâr payı alacaklarının doğrudan devlete

⁸¹ AYM K. E:1964/47 K.1965/8 K.T:18/2/1965 RG T/S:25.6.1965/12032; "Kanunun I inci maddesi, metninde yazılı menfaatlerle bedellerin zaman aşımına uğramaları halinde Devlete geçmesini öngörmektedir. Mahkeme, zaman aşımı müessesesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmemekte, sadece, bunun kişiler arasındaki ilişkiler üzerinde etkilerini gösterdiği ve olayda, Devletin bu ilişkilere karşılık menfaat elde etmesinin, Anayasa'nın 36'ncı maddesinin teminatı altında bulunan mülkiyet hakkını zedelediği kanısında bulunmaktadır."

⁸² Kendigelen, Abuzer / Çonkar, M. Halil, Zamanaşımına Uğrayan Kâr Payı Alacağı Konusundaki Özel Düzenleme, İÜHFİM C. LXXI, S. 2, 2013, s. 214.

⁸³ AYM 2019/21, 10/4/2019 Tarihli E: 2018/136, K: 2019/21 Sayılı Kararı "12.06.1933 tarihli ve 2308 sayılı Şirketlerin Müruru Zamana Uğrayan Kupon, Tahvilat ve Hisse Senedi Bedellerinin Hazineye İntikali Hakkında Kanun'un; 1. Maddesinin 1. Fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 1.maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları ile 2., 3. Ve 4. maddelerinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALLERİNE, 10/4/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi."

geçmesine ilişkin yaklaşımın artık ne kamu yararı ilkesiyle ne de mülkiyet hakkıyla bağdaşmadığı açıktır. Kâr payı alacağının niteliği gereği şirket malvarlığında varlığını sürdüren bir borç olduğu ve zamanaşımının yalnızca alacaklının dava yoluna başvurma imkanını sınırladığı dikkate alındığında, eksik borcun devlete mal edilmesi mülkiyet hakkı üzerinde ölçüsüz bir müdahale niteliği taşımaktadır. Bunun yanı sıra, üç kat tazminat şeklindeki yaptırımın amaca göre son derece ağır bir yük oluşturup ölçülülük ilkesine aykırı olduğu ve şirketlerin ekonomik dengesini sarsabilecek nitelikte olduğu da gözden kaçmamalıdır. Tüm bu sebepler, ilgili kanunun güncel anayasal ilkeler ve özel hukuk sistematığı bakımından artık makul bir gerekçesinin kalmadığını göstermektedir. Dolayısıyla ilgili kanunun mülkiyet hakkına aykırılık gerekçesiyle yürürlükten kaldırılmış olması isabetlidir.

Zamanaşımına uğramış olan bir alacak, hukuken eksik borç niteliğinde olmakla birlikte, borçlunun malvarlığında bulunmaya devam eder; ancak alacaklı bu borcun ifasını talep edemez⁸⁴. Dolayısıyla zamanaşımına uğramış olan kâr payı artık eksik borç statüsüne girecektir. Şirket, dilerse bu borcu ifa edebilecek, fakat alacaklının söz konusu borcun ifasını isteme hakkı bulunmayacaktır.

Kanaatimizce, zamanaşımı hususunda genel kurulun kâr dağıtımına veya bilançonun onayına dair kararının, pay sahibinin hakkını bir alacağa dönüştürdüğü gerçeği yeterince dikkate alınmamaktadır. Kâr payı hakkı, anonim şirketler hukukunda ortaklık sözleşmesinden değil, doğrudan kanundan kaynaklanan⁸⁵ ve TBK m. 630⁸⁶, TTK m. 507⁸⁷, 511⁸⁸ ve 519⁸⁹ ile güvence altına alınan temel bir mali haktır. Zira TBK m. 630 hükmü, yöneticilerin her yıl en az bir kez hesap vererek kazanç paylarını ortaklara ödeme yükümlülüğünü düzenlemekte, bu suretle ortakların kâr payı elde etme hakkını kanuni bir zorunluluk haline getirmektedir. TTK m. 507’de her pay sahibine,

⁸⁴ Oğuzman, M. Kemal / Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, İstanbul, 2017, s. 20; Kendigelen/Çonkar, s. 221.

⁸⁵ Kaya, Arslan, Müktesep Haklar, Makalelerim I, İstanbul, 2012, s. 71, 72.

⁸⁶ “...Yönetici ortaklar, yılda en az bir defa hesap vermek ve kazanç paylarını ortaklara ödemekle yükümlüdürler.”

⁸⁷ “Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir. Şirketin sona ermesi hâlinde her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır.”

⁸⁸ “Yönetim kurulu üyelerine kazanç payları, sadece net kârdan ve ancak kanuni yedek akçe için belirli ayırım yapıldıktan ve pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kâr payı dağıtıldıktan sonra verilebilir.”

⁸⁹ “...Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu, genel kanuni yedek akçeye eklenir.”

kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkı tanınmıştır. Ayrıca TTK m. 511, yönetim kurulu üyelerine kazanç payı verilmesini, ancak pay sahiplerine ödenmiş sermayenin en az yüzde beşi oranında kâr payı dağıtılması koşuluyla bağlamıştır. TTK m. 519 ise, pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra belirli bir kısmın kanuni yedek akçeye eklenmesini öngörerek bu hakkı ayrıca koruma altına almıştır. Tüm bu düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, kâr payı hakkının ortaklık sözleşmesinden değil, doğrudan kanundan doğan bir hak olduğu açıkça görülmektedir. Bu nedenle, söz konusu hakkın yalnızca iç ilişki niteliğinde görülerek TBK m. 147 kapsamında beş yıllık zamanaşımı süresine tabi tutulması isabetli değildir. Nitekim 2308 sayılı Kanun'da yer alan beş yıllık sürenin, kâr payı alacaklarının beş yılda zamanaşımına uğrayacağı yönündeki görüşlere dolaylı olarak dayanak oluşturduğu ve ilgili kanunun yürürlükten kalkmasıyla birlikte bu görüşün normatif temelini ortadan kalkarak önceki ağırlığını büyük ölçüde yitirdiği açıktır. Bu nedenle, TBK m. 146'daki genel kural uyarınca, kâr payı alacaklarının on yıllık zamanaşımı süresine tabi tutulması gerektiği kanaatindeyiz.

G. Genel Kurul Kâr Payı Dağıtım Kararının Yokluğu, İptali ve Hükümsüzlüğü

Anonim şirket genel kurul kararları, bazı koşulların meydana gelmesi durumunda hükümsüzlük, yokluk veya iptal edilebilirlik yaptırımlarına konu olabilir⁹⁰. TTK'da genel kurul kararlarının yokluğuna ilişkin özel bir düzenleme yer almamaktadır. Bu nedenle yokluk haliyle karşılaşıldığında, genel hükümlere gidilerek değerlendirme yapılması gerekir. Genel kurul kararları, kurucu unsurların yokluğu veya şekli emredici hükümlere aykırılık halinde yok hükmündedir⁹¹. Zira şekli kurucu unsurlardan yoksun olan bir hukuki işlem hukuk düzeninde mevcut olmayacağı için yok hükmünde kabul edilir. Örneğin alınan kararın tutanağa geçirilmemesi, bakanlık temsilcisinin toplantıda hazır bulunmaması ya da bağımsız denetime tabi bir şirketin bilanço ve tablolarının denetimden geçmemiş olması durumunda alınan kararlar yokluk ile geçerlilik kazanmaz. Yokluk yaptırımı, hukuki bir işlemin içeriğine değil, yalnızca işlemin kuruluş aşamasında şekle ilişkin emredici hükümlere aykırılığa dayandığından; genel kurulun kâr payına dair aldığı

⁹⁰ Pulaşlı, Hasan, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 57(1-2), 2013, s. 895; Moroğlu, s. 23.

⁹¹ Moroğlu, Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 8. Baskı, İstanbul, 2017, (Hükümsüzlük) s.31.

kararların bu yaptırıma tabi tutulması mümkün değildir. Fakat birazdan değineceğimiz üzere, emredici hükümlere aykırılığın kararın şekline değil içeriğine ilişkin olması durumunda, genel kurul kararına butlan veya iptal edilebilirlik yaptırımlarından biri uygulanabilecektir.

Buna karşılık, genel kurul kararlarının butlanına ilişkin durumlar TTK'nın 447. maddesinde açıkça düzenlenmiştir⁹². Anılan maddeye göre, şirketin esas yapısını zedeleyen veya sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil eden kâr dağıtımına ilişkin genel kurul kararları batıl sayılır (TTK m. 447/1, c). Bu bağlamda, kâr dağıtımına kanuni yedek akçe ayrılmadan karar verilmesi, genel kurulun kâr dağıtımını konusundaki görev ve yetkisini devretmesi ya da dönem kârı bulunmadığı hâlde kâr payı dağıtımına gidilmesi gibi işlemler, TTK sistematığı içinde batıl sayılabilecek kararlara örnek teşkil eder⁹³.

TTK 447. maddenin gerekçesinde⁹⁴ geçen *“Konusu itibarıyla bâtil olan genel kurul kararları, bazı niteliklere sahip pay sahipliği haklarını kaldıran veya sınırlandıran... kararlara özgülenmiştir.”* ifadesinin, genel kurulun kârda imtiyazlı payların varlığına rağmen eşit bir oranda kâr dağıtımına karar verdiği durumda, söz konusu kararın butlanla batıl olacağı şeklinde yorumlanmamalıdır. İmtiyazlar, esas sözleşme hükümlerinden doğar. Bu nedenle, esas sözleşme hükümlerine aykırı şekilde alınan genel kurul kararlarının hukuki sonucu, TTK m. 445 uyarınca iptal edilebilirliktir⁹⁵. Nitekim doktrinde de imtiyazın bu şekilde ihlal edilmesi durumunda imtiyazlı pay sahiplerinin iptal davası açma hakkına sahip oldukları kabul edilmektedir⁹⁶. TTK m. 445'te genel kurul kararlarının iptali düzenlenmektedir. Söz konusu hükme göre, genel kurul tarafından alınan bir kararın kanuna, esas sözleşme hükümlerine veya dürüstlük kuralına aykırılık taşıması durumunda, kararın alındığı tarihten itibaren üç ay içerisinde iptal davası açılabilir. Bu dava, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde görülür. Üç aylık hak düşürücü sürenin ardından söz konusu genel kurul kararı kesinleşecek ve dava açma hakkı düşecektir⁹⁷. İptal davasının açılması, dava konusu olan genel kurul kararının derhal geçersiz hale gelmesine yol açmaz;

⁹² Moroğlu, Hükümsüzlük, s.29.

⁹³ Tekinalp, s. 1683.

⁹⁴ Bkz. TTK Madde 447 Gerekçesi.

⁹⁵ Çelikboya, Kerem, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s.427.

⁹⁶ Çelikboya, s.427.

⁹⁷ Pulaşlı, Şerh II, s.1839.

karar, mahkeme hüküm verinceye kadar yürürlükte kalmaya devam eder⁹⁸. İptal davası açabilecek kişiler TTK m. 446'da açıkça belirtilmiştir. Söz konusu hükme göre, toplantıda hazır olup karara olumsuz oy veren ve söz konusu muhalefetini tutanağa alan, toplantıda hazır olup olmadığına veya olumsuz oy verip vermediklerine bakılmaksızın; çağrının usulsüz yapıldığını, söz konusu gündemin gerektiği şekilde ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisine haiz olmayan kişi ya da temsilcilerinin toplantıya katılarak oy verdiklerini, genel kurula katılım sağlamasına ve haksız bir biçimde oy vermesine müsaade edilmediğini ve belirtilen aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkin rol aldığını belirten pay sahipleri, yönetim kurulu ve ayrıca ilgili kararların uygulanması neticesinde kişisel olarak sorumlulukları doğacak olan yönetim kurulu üyelerinden her biri iptal davası açabilecektir. Şirket ortaklarının, genel kurulun kâr dağıtımını yapma veya kâr dağıtımını yapmama iradesine karşı iptal talebinde bulunma hakkı bulunmaktadır⁹⁹. Fakat genel kurulun kâr payı dağıtımını hususunda bir karar almamış olması durumunda, ortada iptale konu edilebilecek bir karar bulunmadığından iptal davası açılması mümkün değildir. Zira iptal davasının konusunu, varlığı hukuken kabul edilmiş bir genel kurul kararı oluşturur. Nitekim Yargıtay vermiş olduğu bir kararda, mevcut olmayan bir genel kurul kararının iptalinin istenemeyeceğini açıkça ifade etmiştir¹⁰⁰.

TTK m. 531 hükmü gereğince, azınlık pay sahiplerine haklı bir sebebin bulunması durumunda haklı nedenle fesih davası hakkı tanınmıştır¹⁰¹. Kanun koyucunun bu düzenlemedeki amacı, çoğunluk pay sahiplerinin sahip oldukları hakimiyeti ortaklığın yararına aykırı biçimde kullanmalarını engellemek ve bu yolla ortaklık menfaatlerini koruma altına almaktır¹⁰². Şirketlerde, haklı bir gerekçeye dayanmaksızın kâr payının hiç dağıtılmaması veya pay sahiplerine yetersiz bir tutarda dağıtım yapılması durumunda, azınlık pay sahipleri hem genel kurul kararının iptalini talep etme hem de şirketin haklı sebeple feshini isteme hakkına sahiptir¹⁰³. Bilhassa şirketlerde kâr dağıtımına ilişkin hiçbir kararın alınmadığı vakit fesih istemi kaçınılmaz hale

⁹⁸ Moroğlu, s. 24.

⁹⁹ Erem, s.180.

¹⁰⁰ Yargıtay 11.HD 10.01.2019 tarihli, 698/224 sayılı karar.

¹⁰¹ Atıla, Beste, Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi Davasındaki Fesih Dışı Çözüm Yolları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s.17.

¹⁰² Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi III, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s.2420; Çelikkboya, s.546.

¹⁰³ Aker, Halit, Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sifatının Sone Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi, C. 32(1), 2016, s. 114.

gelebilmektedir¹⁰⁴. Fakat söz konusu iki durumda da dava yoluna gidilebilmesi için kârın dağıtılmaması veya düşük oranlı kâr dağıtımını uygulamasının süreklilik kazanmış olması gerekir. Dolayısıyla sadece birkaç sene kârın dağıtılmamış olması şirketin feshedilmesini haklı kılmayacaktır¹⁰⁵. Haklı nedenle fesih davası, son çare olarak gidilebilecek bir yoldur¹⁰⁶.

Kâr payı hakkının alacak hakkına dönüşmesi, genel kurulun bu hususta hukuka uygun alacağı bir karara bağlıdır. Bu kararın hukuka aykırılığı nedeniyle iptal edilmesi, bu karara dayanan kâr dağıtımını da geçersiz kılacaktır. Dolayısıyla ortaklar, iptal edilmiş bir karara dayanarak kâr payı talep edemeyeceklerdir¹⁰⁷. Aynı şekilde, şirket de iptal edilen bir karar uyarınca kâr payı dağıtamaz; bunun için genel kurul tarafından yeni bir karar alınması gerekir¹⁰⁸.

Pay sahipleri, genel kurul kararından bağımsız biçimde mahkemeden kâr payı dağıtımını talep edemezler. Kâr dağıtılmamasına ilişkin bir genel kurul kararı, gerekli olan koşulların bulunması halinde iptal davasına konu edilebilir; ancak mahkemenin, istek üzerine veya kendiliğinden, genel kurul yerine geçerek kâr payı dağıtımına karar vermesi mümkün değildir. Nitekim Yargıtay kararlarında da bu husus açık bir şekilde vurgulanmıştır¹⁰⁹. Bu kuralın tek istisnası ise, yukarıda da değinmiş olduğumuz TTK m. 531'de düzenlenen haklı nedenle fesih davasıdır. Söz konusu hükme göre mahkeme, fesih kararı vermek yerine davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmasına ve paylarının karar tarihine en yakın zamanda belirlenen gerçek değer üzerinden kendilerine ödenmesine yahut somut olaya uygun ve kabul edilebilir başka bir çözüm yoluna hükmedebilir¹¹⁰. Bu sebeple mahkemenin böyle bir fesih davasında gerektiği vakit kâr payı dağıtımına hükmetmesi de mümkündür. Fakat bu durumun davacıya tanınmış bir seçim hakkı olarak değerlendirilemeyeceği özellikle vurgulanmalıdır. Mahkeme, dava neticesinde

¹⁰⁴ Aker, s. 114.

¹⁰⁵ Nomer Ertan, s. 427; Tekinalp, s. 503.

¹⁰⁶ Doktrinde, fesih davasının bu özelliğine "ikincil nitelik" de denmektedir: Erdem, Nuri, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, (Haklı Sebeple Fesih), s.211.

¹⁰⁷ Bilgin, s. 38; Arslanlı, s. 202.

¹⁰⁸ Kayar, İsmail, Hisse Senedi Yatırımcısının Korunması Açısından HAAO'larda Kâr Dağıtımını, Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I, Beta, İstanbul, 2003, s. 455-494; Moroğlu, s. 282.

¹⁰⁹ Yargıtay 11. HD 16.12.2019 tarih ve 1697/8221 sayılı karar.

¹¹⁰ TTK m.531 b) Haklı sebeplerle fesih, "(1) Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir."

kâr payı dağıtımını dışında uygun gördüğü başka bir önleme karar verebileceği gibi davayı açmış olan ortağın veya ortakların şirketten çıkartılmasına veya doğrudan şirketin feshine hükmedebilir.

H. Haksız ve Kötü Niyetle Alınan Kâr

Mülga 6762 sayılı TTK'nın 473. maddesine¹¹¹, 6102 sayılı TTK'nın ise 512. maddesine¹¹² göre, kötü niyetli ve haksız bir şekilde kârdan pay alan kişilerin aldıkları kâr payını iade etmeleri gerekmektedir.

Her ne kadar iki hükümde de iade yükümlülüğü öncelikle pay sahipleri bakımından düzenlenmiş olsa da pay sahipleri dışında kurucu senedi sahipleri, intifa senedi sahipleri ile kârdan pay almış olan diğer kişilerin de bu ödemeleri haksız ve kötü niyetle elde etmeleri durumunda, aynı geri verme borcuna tabi oldukları kabul edilmektedir. Pay sahiplerinin bu sebeple iade borcunun doğabilmesi için; fiilen kârın paylaşılması, paylaşılan kârın haksız nitelikte olması¹¹³, genel kurul tarafından kâr payı paylaşımına yönelik alınan kararın bu sebeple iptal olunması ya da paylaşımına yönelik alınan kararın geçersizliğinin belirlenmesi gerekir¹¹⁴. Eğer genel kurul kararının iptal edilebilmesi için öngörülen üç aylık süre geçmişse ve karar iptal edilememişse, genel kurul kararı kesinleşmiş olur ve iade talep edilemez. Ancak genel kurul kararı herhangi bir sakatlık haliyle ya da butlanla geçersiz ise kâr payının iadesi istenebilir¹¹⁵. Böyle bir halde, hükümsüzlüğün mahkeme tarafından belirlenmesine gerek olmadan da iade davası açılabilir¹¹⁶.

Haksız ve kötü niyetle alınan kâr paylarını yalnızca şirketin yönetim kurulu isteyebilir. Yani davacı şirket adına yönetim kuruludur. Aynı zamanda bu şekilde paylaşılan kâr payından yönetim kurulunun sorumluluğu gündeme gelecektir. Pay sahipleri ile şirketin alacaklıları yönetim kurulu üyelerine karşı tazminat davası açma hakkına sahiptir¹¹⁷.

¹¹¹ 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu (ETTK), E) İstirdat hakkı, I- Kötü niyet halinde, madde 473, "Haksız yere ve kötü niyetle kâr payı ve hazırlık devresi faizi alan pay sahipleri, bunları gerivermekle mükelleftirler. İdare meclisi azalarının kazanç payları hakkında da aynı hüküm tatbik olunur. Geri alma hakkı, paranın alındığı tarihten itibaren beş yıl sonra müruruzamana uğrar."

¹¹² 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK), C) Geri alma hakkı, I- Kötü niyet hâlinde, MADDE 512, "(1) Haksız yere ve kötü niyetle kâr payı veya hazırlık dönemi faizi alan pay sahipleri, bunları geri vermekle yükümlüdür. Yönetim kurulu üyelerinin kazanç payları hakkında da aynı hüküm uygulanır. (2) Geri alma hakkı, paranın alındığı tarihten itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar."

¹¹³ Kanunda öngörülen şartlara ve genel muhasebe ilkelerine aykırı şekilde düzenlenmiş olan bilançoya göre belirlenen kâr, haksız niteliktedir. Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s.632.

¹¹⁴ Akbulak (Sevinç / Yavuz), s. 283.

¹¹⁵ Pulaşlı, (6102 sayılı Kanun C. 2), s. 1291.

¹¹⁶ Pulaşlı, (6102 sayılı Kanun C. 2), s. 1291.

¹¹⁷ Akbulak (Sevinç / Yavuz), s. 283.

TTK m. 512/II gereğince geri alma hakkının beş yıllık zamanaşımı süresi bulunmaktadır¹¹⁸. Bazen genel kurul kararının iptali yönünde açılacak dava için kanunda öngörülen (m. 445) üç aylık sürenin geçmesi sebebiyle beş yıllık zamanaşımı değerlendirilememekte ve iade davası açılmamaktadır¹¹⁹. Eğer kâr payını alan pay sahibi iyiniyetliyse iade borcu altına girmez. Bu durumda kötü niyeti kanıtlaması gereken kişi davacı şirkettir¹²⁰. Dolayısıyla mesuliyet yönetim kurulundadır. Fakat yönetim kurulu üyelerinin elde ettikleri kazanç paylarına yönelik açılacak davada yönetim kurulu mensupları davacı değil, doğrudan davalı sıfatıyla yargılamaya taraf olmaktadır¹²¹.

Kötü niyetle alınan kâr dağıtımına ilişkin genel kurul kararı batıl olmakla birlikte, bu karara olumlu oy veren ortakların da kötü niyetli davrandıkları kabul edilir. Çıkartılan bilançonun emredici hükümlere uygun olmadığına bilinmesi kararın kötü niyetle alındığının göstergesidir. Genel kurul tarafından verilen dağıtım kararı, toplantı olmadan ya da karar nisabı olmadan kâr paylaşımı gibi durumlardan ötürü batılsa pay sahipleri iyiniyetli olsa bile iade borcu altına girer¹²².

II. Pay Sahibinin Tasfiye Payı Hakkı

A. Genel Olarak

Anonim şirkette pay sahipliği haklarından kâr payı hakkından sonra en önemli mali hak, tasfiye payı hakkıdır. Tasfiye payı hakkı, “*şirketin sonra ermesi ve tasfiyesi sonunda şirketin tüm borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığın pay sahipleri arasında bölüşülmesi sonucunda pay sahibine düşen hisse*” olarak tanımlanmıştır¹²³.

Tasfiye payı hakkını pay sahibi, şirketin faaliyetlerinin devam ettiği zamanda isteyemez. Bu hak anonim şirketin sona ermesi halinde talep edilebilir. Fakat her sona erme halinde bu hak talep edilemez. Tasfiye işlemini gerektirecek bir sona erme nedeniyle sona erdiği durumlarda istenebilir. Yani tasfiyesiz sona ermede bu hak istenemez¹²⁴.

Tasfiye payı hakkı, nispi müktesep hak niteliğinde olmakla birlikte pay sahiplerinin icazet vermesi suretiyle kuruluşun ardından esas sözleşmede

¹¹⁸ Tekinalp, s. 360.

¹¹⁹ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s.633.

¹²⁰ Pulaşlı, (6102 sayılı Kanun C. 2), s. 1291.

¹²¹ Pulaşlı, (6102 sayılı Kanun C. 2), s. 1292.

¹²² Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s.631.

¹²³ Pulaşlı, s.619.

¹²⁴ Al Kılıç, Şengül, Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Tasfiye Payı Alma Hakkı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XXIII, 2019, s.49.

yapılan düzenlemeyle kaldırılabilir. (TTK m.507/1) Örneğin, tasfiye bakiyesi olan meblağın başka bir amaçla kullanılacağı kararlaştırılabilir. Tasfiye bakiyesindeki imtiyazlı paylar veya bu bakiyeye dahil olma hakkı sağlayan intifa senetleri çıkarılması biçimiyle tasfiye paylarının sınırlandırılması olasılığında, imtiyazlı payın meydana getirilmesi yönünde esas sözleşmede yapılacak olan değişiklik için, esas sermayenin en az yüzde yetmiş beşini temsil eden pay sahiplerinin olumlu oy vermesi gereklidir¹²⁵.

Şirketin dış tasfiyesinin bitmesi, pay sahiplerinin sermaye için yaptıkları ödemelerin iade edilmesi, geriye kalan bir bakiyenin bulunması ve hazırlanmış olan bilanço genel kurulun onaylaması halinde tasfiye payı hakkı alacak hakkına dönüşür. Tasfiye memurlarınca hazırlanmış olan bilanço genel kurul onadığı zaman paylaşılacak tasfiye bakiyesi kesinleşir. Böylece onaylanan bilanço tasfiye paylarının paylaşımında kullanılır. Bu halde tasfiye payının hangi şekilde ve hangi koşullarda paylaşılacağı hususu kanunda düzenlendiğinden ötürü herhangi bir dağıtım kararı alınmaya gerek bulunmadan tasfiye payı hakkı alacak hakkı haline gelecektir. Bütün bu işlemlerden sonra eğer kalan bir bakiye mevcutsa, TTK m. 508 hükmüncü tasfiye payı pay sahiplerine sermayeye yaptıkları ödemeler oranında dağıtılır¹²⁶.

Tasfiye payının paylaşımı esnasında pay sahibi olan kişilere tasfiye payı hakkı verilmiştir. Eğer payda intifa hakkı tesis edilmişse, pay sahibine tasfiye payı verilir. Fakat söz konusu değer üstünde intifa hakkı sahibinin hakkı bulunur. Eğer anonim şirket kendi paylarını edinirse, bedelsiz payların iktisabı durumu dışında bu iktisap anonim şirkete pay sahipliği hakkı vermeyecektir. Yani bu paylara yönelik hakları şirketin kullanma imkânı yoktur. Şirketin iktisap ettiği paylar ve haklar şirketin elinde olduğu sürece beklemede kalacaktır. Dolayısıyla anonim şirket, pay sahipliğine tesis edilen tasfiye payı hakkından mahrum kalacak ve tasfiyenin paylaşılması sırasında şirkette bulunan paylara karşılık gelen tasfiye payları diğer pay sahiplerine paylaşılacaktır¹²⁷.

Tasfiyeye ait bakiyenin nasıl kullanılıp nasıl dağıtılacağı konusunda esas sözleşmeye hüküm konabilir. Eğer esas sözleşmede bu konuda bir düzenleme bulunuyorsa tasfiye memurlarının bunu gözetmesi gerekmektedir. Fakat

¹²⁵ Pulaşlı, s.620.

¹²⁶ Al Kılıç, Şengül, s.77.

¹²⁷ Al Kılıç, Şengül, s. 56-59.

esas sözleşmede bu konuda bir düzenleme bulunmuyorsa tasfiye payını kanunun öngördüğü şekilde, yani pay sahiplerinin sermayeye yaptıkları ödemeler oranında dağıtılır¹²⁸.

Tasfiye payı hakkı, şirketin alacaklılarından ötürü pay sahipleri için ikinci plandadır. Dolayısıyla şirketin sona erdiği vakit ilk, dış tasfiyeye bağlı olarak şirketin borçlarının giderilmesi ile alacaklılara yapılacak olan üçüncü bildirimden üstünden on altı ayın geçmesi, pay bedellerinin geri verilmesi ve son olarak tasfiye memurlarının düzenlemiş olduğu bilançoğu genel kurulun onaylamış olması gerekir. Tüm bunların ardından tasfiye payı hakkı alacak hakkı haline gelecektir.

Tasfiye payının dağıtımı nakdi olarak yapılmaktadır. Fakat esas sözleşmede aksi şekilde aynı dağıtım yapılması hususunda düzenleme yapılabilir. Bu düzenlemenin yapılmadığı hallerde gerekirse genel kurul bu konuda karar verebilir. Genel kurulun bu hususta karar vereceği durumda, imtiyazların oluşturulabilmesi ve pay sahiplerinin ödemiş oldukları sermaye oranına uymayacak şekilde haksız olarak yararlanma durumlarına mahal vermemek adına, aynı malvarlığı değerlerinin bilirkişi tarafından tespit edilmesi ve tespit sonucu bir oransızlık bulunuyorsa, pay sahibinin haksız kısmı iade etmesi gerekir¹²⁹.

Tasfiye payının paylaştırılmamasından önce tasfiye memurlarının pay sahiplerinin gerçekten hak sahibi olup olmadığını incelemesi gerekir. Tasfiye memurları tarafından yapılan usule uygun incelemelerin sonucunda pay sahiplerine paylaştırılan tasfiye payının ardından şirketin belgelerinde alacaklı olarak bulunmayan ve kanunun tanıdığı sürede alacağını şirketten talep etmemiş olan alacaklının alacağının tahsilini istemesi durumunda, pay sahipleri kötü niyetli değilse tasfiye paylarını geri verme yükümlülükleri yoktur. Lakin alacağını tahsil edemeyen alacaklı, şirketin belgeleri düzenlenirken gereken özenin gösterilmemesi ve defterin usulüne uygun tutulmaması sebebiyle anonim şirketin yönetim kuruluna karşı ek tasfiyeye giderek sorumluluk davası açabilir. Fakat tasfiye payı paylaştırılırken kanunen öngörülen düzenlemelere uyulmadan haksız nitelikte dağıtım yapılmışsa, pay sahipleri iyiniyetli olsa dahi dağıtılan tasfiye payını iade etmesi gerekir¹³⁰.

¹²⁸ Al Kılıç, Şengül, s.80.

¹²⁹ Al Kılıç, Şengül, s.87; Tekinalp, s.360.

¹³⁰ Al Kılıç, Şengül, s.81.

Sonuç

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin kâr payı alma hakkı en önemli mali haktır. Sermaye şirketlerinin türlerinden biri olan anonim şirketi diğer şirketlerden ayıran en büyük fark, en temel gayesinin kazanç elde etmek ve bu kazancın pay sahipleri arasında dağıtılmasıdır. Bu yüzden kâr payı anonim şirket için çok mühim bir husustur.

Muhasebe Hukuku açısından kâr payı hakkı, “...Şirketin yıllık faaliyet dönemi sonunda sahip olduğu, genel kurul tarafından karar verilen dağıtılabilir net dönem kârı üzerinden yasal karşılıklar ve serbest yedek akçeler çıkarıldıktan sonra şirketteki sermayeleri oranında her pay sahibine ödenmesi gerekli paradır.” (KARAYALÇIN, (Muhasebe Hukuku).)

Kanaatimizce kâr payının hukuki niteliği hususunda, eTTK’da müktesep hak nitelemesinden vazgeçilmesi, hakkın temelini şirketin kâr elde etme ve dağıtma amacına dayandıran vazgeçilmez hak görüşünü güçlendirmiştir. Bununla beraber, belirli bir seneye ait kârın dağıtılması hakkının genel kurul kararına bağlı bulunması ve yedek akçeler vasıtasıyla sınırlandırılabilmesi, kâr payı hakkının mutlak olmadığını göstermektedir.

TTK tarafından sermayenin korunması ilkesi gözetildiği için şirketin elde ettiği tüm kârın dağıtılması mümkün değildir. Kârın dağıtımı, yıllık sonucu açıklamak için düzenlenen yıllık bilançoda net dönem kârının bulunması ya da şirketin yedek akçesi ya da bu gayeyle tasarrufta bulunabileceği birikmiş kârının bulunmasına bağlıdır.

Pay sahibinin alacağı kâr miktarı, TTK m. 508 gereğince taahhüt ettiği sermaye için şirkete ödemiş olduğu tutar oranında hesaplanır. Yani pay sahibinin kâr payının hesaplanmasında oransallık ilkesi gözetilir. Oransallık ilkesinin bir istisnası niteliğinde olarak, esas sözleşmeyle birlikte imtiyaz, yani kâr paylaşımında kârın nasıl, hangi oranda dağıtılacağı kararlaştırılabilir.

Kâr payının dağıtımı için, şirketin kârının bulunması ve genel kurulun kâr payının dağıtımı yönünde karar alması gerekmektedir. Kâr payının dağıtılmasına karar verme yetkisi yalnızca genel kurula ait olmakla birlikte bu yetki, devredilemez görev ve yetkilerdendir.

Yıl sonu finansal tablolarını oluşturan bilanço ve gelir tablosu yönetim kurulunca düzenlenir. Yılsonu finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun bir biçimde dürüst resim ilkesi ve sonuç açıklama esası gözetilerek

düzenlenmelidir. Bu esaslar gözetilerek hesaplanan kâr payı, haklı kârdır. Lakin m. 512 uyarınca bu esas ve maddeler gözetilmeden hesaplanan kâr, haksız kâr niteliğindedir.

Kâr payının yalnızca net dönem kârı ile serbest yedek akçelerden paylaşılabilmesine ve bu hükme aykırı verilecek kararların geçersiz olacağına yönelik kaideden yola çıktığımızda, bilançoda önceki senelerin zararlarının kapatılmasından önce kâr paylaşırılamayacağı neticesine ulaşabiliriz.

Yönetim kurulu tarafından bilançonun mevzuata uygun şekilde düzenlenmemesi durumunda ilk olarak, hazırlanan bilançonun gerçeği yansıtmadığı yönünde bir tespit yapılmalı ve bu tespitin ardından şirketin fiilen kâr elde ettiği anlaşılırsa, temel kâr payı yönünden pay sahibi etmiş olduğu zarar nedeniyle yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk iddiasında bulunabilir. Pay sahibinin sene sonunda kendi payına düşen kâr payı hakkını şirketten isteyebilmesi için kâr payının alacak hakkına dönüşmesi ve muaccel olması gerekir. Kâr payının alacak hakkına dönüşebilmesi içinse genel kurul kararı gerekir. Genel kurul, kârın paylaşılması kararını almamışsa, alacak davası açılmasıyla kâr payının istenmesi ve hüküm altına alınmasının olanağı yoktur.

Pay sahibi kârın muaccel olduğu tarihten başlamak suretiyle, kâr payını beş yıllık süre içerisinde talep edebilir. Muaccellik bulunmuyorsa zamanaşımı süresi başlamayacaktır. Eğer genel kurul, kâr payının ödeneceği bir tarih kararlaştırmışsa alacak o ödeme tarihinde muaccel olur. Fakat genel kurul, kâr paylaşımına karar vermesine rağmen kâr payının ödeneceği bir tarih belirlememişse, kâr dağıtım kararı tarihi hangi günse o gün alacak muaccel hale gelir. Fakat kâr payı alacağına uygulanacak zamanaşımı süresine ilişkin olarak, kanaatimizce bu hakkın yalnızca ortaklık iç ilişkisine dayalı bir alacak olarak nitelendirilip Türk Borçlar Kanunu'nun 147. maddesi kapsamında beş yıllık zamanaşımına tabi tutulması isabetli değildir. Zira kâr payı hakkı, anonim şirketler hukukunda doğrudan kanundan kaynaklanan ve mülkiyet hakkı niteliği taşıyan temel bir mali haktır. Bu bağlamda, genel kurul kararıyla muaccel hale gelen kâr payı alacağının, Türk Borçlar Kanunu'nun 146. maddesinde öngörülen genel zamanaşımı süresi uyarınca on yıllık zamanaşımına tabi tutulması gerekmektedir.

Genel kurul tarafından alınan bir kararın kanuna, esas sözleşme hükümlerine veya dürüstlük kuralına aykırılık taşıması durumunda, kararın alındığı tarihten itibaren üç ay içerisinde iptal davası açılabilir. Bu dava, şirket mer-

kezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde görülür.

Şirketlerde, haklı bir gerekçeye dayanmaksızın kâr payının hiç dağıtılmaması veya pay sahiplerine yetersiz bir tutarda dağıtım yapılması durumunda azınlık ortaklar hem genel kurul kararının iptalini talep etme hem de şirketin haklı sebeple feshini isteme hakkına sahiptir.

TTK'nın ise 512. Maddesine göre, haksız ve kötü niyetli bir şekilde kârdan pay alan kişilerin (pay sahipleri dışında; intifa senedi sahipleri, kurucu senedi sahipleri ve kârdan pay almış olan diğer kişiler) aldıkları kâr payını geri verme borcu bulunur. Pay sahiplerinin bu sebeple iade borcunun doğabilmesi için; fiilen kârın paylaşılması, paylaştırılan kârın haksız nitelikte olması, genel kurul tarafından kâr payı paylaşımına yönelik alınan kararın bu sebeple iptal edilmesi ya da batıl olduğunun belirlenmesi gerekir.

Eğer genel kurul kararının iptal edilebilmesi için öngörülen üç aylık süre geçmişse ve karar iptal edilememişse, genel kurul kararı kesinleşmiş olur ve iade talep edilemez. Ancak genel kurul kararı herhangi bir sakatlık haliyle veya butlanla geçersiz ise kâr payının iadesi istenebilir.

Anonim şirkette pay sahipliği haklarından kâr payı hakkından sonra en önemli mali hak, tasfiye payı hakkıdır. Tasfiye payı hakkı, *“şirketin sonra ermesi ve tasfiyesi sonunda şirketin tüm borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığın pay sahipleri arasında bölüşülmesi sonucunda pay sahibine düşen hisse”* olarak tanımlanmıştır. (PULAŞLI, s.619) Tasfiye payı hakkı, şirketin alacaklılarından ötürü pay sahipleri için ikinci plandadır. Dolayısıyla şirketin sona erdiği vakit önce dış tasfiyeye bağlı olarak şirketin borçlarının giderilmesi ile alacaklılara yapılacak olan üçüncü bildirimden on altı ayın geçmesi, pay bedellerinin geri verilmesi ve son olarak tasfiye memurlarının düzenlemiş olduğu bilançoğu genel kurulun onaylamış olması gerekir. Tüm bunların ardından tasfiye payı hakkı alacak hakkı haline gelecektir.

KAYNAKÇA

AKBULAK, Sevinç, AKBULAK Yavuz: Türkiye’de Sermaye Piyasası Araçları Ve Halka Açık Anonim Şirketler, İstanbul, 2004, [AKBULAK (Sevinç / Yavuz)].

AKER, Halit: Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sone Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi, C. 32(1), 2016, s. 63-150.

AKYAZAN, Sıtkı: Anonim Ortaklıklarda Paydaşların Müktesep Hakları, Batı-der, Ankara, 1975, C. VIII, S. 2.

AL KILIÇ, Şengül: Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Tasfiye Payı Alma Hakkı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XXIII, 2019.

ALTAŞ, Soner: Anonim Şirketlerde Eş Zamanlı Sermaye Azaltımı ve Arttırımı, Mali Çözüm Dergisi, Temmuz-Ağustos, 2014.

ANSAY, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1968.

ARSLANLI, Halil: Anonim Şirketler, C. I, II, IV-V, İstanbul, 1960.

ATİLA, Beste: Anonim Şirketlerin Haklı Sebepçe Feshi Davasındaki Fesih Dışı Çözüm Yolları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

AYTAÇ, Zühtü: Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri, Ankara, 1988.

BADAK AYBAR, Zehra: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirkette Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, [Doktora Tezi], İstanbul, 2018.

BAHTİYAR, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 13. Bası, İstanbul, 2019.

BİLGİN, Yüksel: Anonim Ortaklıklarda Kâr Dağıtımı ve Kâra Katılan Kişiler, Ankara, 1982.

BİRSEL, Mahmut T.: Anonim Şirketler Hukukunda Kâr Kavramı, C. 1, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1973.

CANÖZÜ, Salih: Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması, 2. Bası, Ankara, Seçkin Yayınları, 2016.

ÇAĞIRGAN TUNCER, Senar/ ULUSOY, Yasin: Yedek Akçeler, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, C. 19, Özel Sayı-2017, s. 1971-1996.

ÇELİKBOYA, Kerem: Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.

ÇEVİK, Orhan / AZIK, Kenan: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Ankara, 1974.

DOMANIÇ, Hayri: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, İstanbul.

ERDAMAR, Cengiz: Anonim Ortaklıklarda Kârın Dağıtımı Ve Vergilendiril-

mesi, İstanbul, 1984.

ERDEM, Nuri: 6102 Sayılı "Yeni" TTK'ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin "Müktesep" (Kazanılmış) Hakları, Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, C. II, S. 1, Yıl 2012, s. 29-44.

ERDEM, Nuri: Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, (Haklı Sebep Fesih)

EREM, Turgut S.: Anonim Şirketlerde Kâr Tevzii Dolayısıyla Pratikte Karşılaşılan Bazı Meseleler, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi, 5(2), 1969, s. 179-194.

ERİŞ, Gönen: Açıklamalı İçtihatlı 6335-6552 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017.

ERİŞ, Gönen: Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, 1995.

ERİŞ, Gönen: Ayrıcalıklı Pay Senetleri II, Yargıtay Dergisi, C.4.

GEÇGEL, Ercan: Anonim Şirketlerde Kar Payı Avansı, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, [Yüksek Lisans Tezi], Kocaeli, 2017.

GÜLEN BÜBERCİ, Afet: Anonim ve Limited Şirketlerde Pay, Kâr Payı Ve Yedek Akçelerin Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kapsamında Tasfiyesi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, [Yüksek Lisans Tezi], İstanbul, 2019.

GÜRBÜZ USLU, Aslı E.: Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, Ankara, 2016.

İMREGÜN, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, İstanbul, 1989, (Anonim Ortaklık).

İMREGÜN, Oğuz: Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri, İstanbul, 1962, (Menfaat İhtilafları).

KARAHAN, Sami: Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, İstanbul, 1991, (İmtiyaz).

KARAYALÇIN, Yaşar: Bilanço Hukuku, "Kavramlar-İlkeler-Başlıca Sorunlar-Yeni Gelişmeler", Ankara, 1979, (Bilanço Hukuku).

KARAYALÇIN, Yaşar: Muhasebe Hukuku, Kavramlar, İlkeler, Başlıca Sorunlar, Yeni Gelişmeler, Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1988, (Muhasebe Hukuku).

KARSLIOĞLU, Hasan: Anonim Şirketlerde Örtülü Kâr Dağıtım, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ocak, 2015.

KAYA, Arslan: Müktesep Haklar, Makalelerim I, İstanbul, 2012.

KAYAR, İsmail: Hisse Senedi Yatırımcısının Korunması Açısından HAAO'larda Kâr Dağıtım, Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I, Beta, İstanbul, 2003, s. 455-494.

KENDİGELEN, Abuzer / ÇONKAR, M. Halil: Zamanaşımına Uğrayan Kâr Payı Alacağı Konusundaki Özel Düzenleme, İÜHF C. LXXI, S. 2, 2013.

KIZILKAYA, Sinem: Anonim Şirket Ortağının Kâr Payı, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, [Yüksek Lisans Tezi], Ankara, 2012.

MOROĞLU, Erdoğan: Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 8. Baskı, İstanbul, 2017. (Hükümsüzlük)

MOROĞLU, Erdoğan: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı, İstanbul, 1972, (Sermaye Artırımı 1972).

MOROĞLU, Erdoğan: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul, 2014.

OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, İstanbul, 2017.

PASLI, Ali: Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, (Kurumsal Yönetim).

PULAŞLI, Hasan: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C. 2, Ankara, 2011, (6102 sayılı Kanun C. 2).

PULAŞLI, Hasan: Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 57(1-2), s. 885-898, 2013.

PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5. Bası, Ankara, 2017.

PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, C.I-II-III, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, (Şerh).

SENGİR, Turgut: Anonim Ortaklıklarda Kâr Payı Hakkı, Ankara, 1973, Batıder C. VII.

TEKİL, Fahiman: Şirketler Hukuku, 2. Cilt, Anonim Şirketler, İkinci Bası, İstanbul, 1978.

TEKİNALP, Ünal (POROY, Reha/ÇAMOĞLU, Ersin): Ortaklıklar Hukuku I, 13. Bası, İstanbul, 2014.

TEKİNALP, Ünal: Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, Kamuyu Aydınlatma İlkesi ile, İstanbul, 1979, (Yedek Akçeler).

TEKİNALP, Ünal: Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C. II, İstanbul, 2001.

TEKİNALP, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 5. Bası, İstanbul, 2020.

TEKİNALP, Ünal: Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul, 2012, (Tek Kişi Ortaklığı).

TEOMAN, Ömer: İtibari Değer, İktisat Maliye, C.19, s. 12, 1973, Tüm Makalelerim Cilt 1-2.

TÜRK, Ahmet: Anonim Ortaklıkta Gizli Yedek Akçeler, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, Sa. 2, İzmir, 2002, (Gizli Yedek Akçeler).

ÜÇİŞİK, Güzin / ÇELİK, Aydın: Anonim Ortaklıklarda Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kar Dağıtımı, İstanbul, 2018. (Kar Dağıtımı).

ÜNAL, O. Kürşat: Sermaye Piyasası Mevzuatında Birinci Temettü ve Sermaye Piyasası Değişiklik Tasarısında Bu Konuda Öngörülen Yenilikler, Yaklaşım Dergisi, S. 64, Eylül, 1998.

YAVUZ, Mustafa: Anonim Şirketlerde Kâr Payı Alma Hakkını Kısıtlayan Unsurlar, Mali Çözüm Dergisi, Kasım/Aralık, 2013.

YILDIZ, Şükrü: Anonim Ortaklıkta İhraç Primleri (Agio), AÜEHFD, Erzincan 2000, C.4, S.1-2, (Agio).

YILDIZ, Şükrü: Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Bakımından Eşit İşlem İlkesi, Ankara, Seçkin Yayınları, 2004.

Yazar Kılavuzu

Aşağıda belirtilen yayın ilkeleri ve yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmış yazılar, “makale sunum formu” ile birlikte e-posta yoluyla aşağıdaki adreslere gönderilebilir.

Çevirisi yapılmış makalelerin değerlendirmeye alınabilmesi için özgün metinlerin ve makale sahibinden (asıl yazar veya hak sahibi yayınevi) alınan izin yazılarının da gönderilmesi zorunludur.

Ön inceleme ve hakem değerlendirmesi doğrultusunda geliştirilmek ve/veya düzeltilmek üzere yazarlarına geri gönderilen yazılar, gerekli düzeltmeler yapılarak en geç bir ay içinde tekrar dergiye ulaştırılır.

Yapılan ön incelemede işbu yazım kurallarına uygun olmadığı tespit edilen makaleler, düzeltilmesi için yazarına iade edilir ve yayım programına alınmaz.

Yayın İlkeleri

1. İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, hakemli bir dergi olup, yılda iki sayı olarak Haziran ve Aralık aylarında yayımlanır.
2. Dergiye gönderilen makaleler başka bir yerde yayımlanmış veya yayımlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır; makalenin dergimize gönderilmiş olması, yazarın bu konudaki taahhüdü anlamına gelir.
3. Makaleler, Microsoft Word programında hazırlanmış olmalıdır. Ana metin, 1,5 satır aralığı ve Times New Roman karakterinde 12 punto, dipnotlar tek satır aralığı ve Times New Roman karakterinde 9 punto olarak hazırlanmış olmalı, CD veya elektronik posta ile editöre gönderilmelidir.
4. İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi'nin yazı dili Türkçedir. Makaleler Türkçe yazılmış olsalar da, her makalede en az 100, en çok 200 kelimedenden oluşan Türkçe ve İngilizce öz ile her iki

dilde yazı başlığı ve beşer anahtar kelimenin makalenin başına eklenerek gönderilmesi gereklidir.

5. Yazarlar unvanlarını, çalıştığı kuruluş bilgilerini, haberleşme adreslerini, telefon numaralarını ve elektronik posta adreslerini açık ve doğru bir şekilde bildirmelidirler.

6. Yazarların, dergiye gönderdikleri yazılarının denetimini yapmış oldukları ve bu haliyle basıma hazır olarak verdikleri kabul edilir. Yayın kurulu tarafından yapılan ön incelemede, bilimsellik (alan yönünden denetim) ölçütlerine ve dergi yazım kurallarına uyulmadığı ve olağanın üzerinde yazım yanlışlarının tespit edildiği yazılar geri çevrilir.

Yayın kurulu, yabancı dil özeti ve eser metninde gerekli görülen imla düzeltmelerini yapabilir.

7. Yayın kurulunca ilk değerlendirmesi yapılan yazılar, kör hakemlik sistemi uyarınca yazar adları metinden çıkarılır, iki hakeme gönderilir. Hakemlere gönderilen makalelere “Makale ID” numarası verilir ve bu numaralar yazarlara bildirilir. Yazarlar, makalenin durumunu makale takip sisteminden görebilir. Yazarlara makalenin hangi hakemlere gönderildiği ile ilgili bilgi verilmez. Hakemlerin raporlarında düzeltme istemesi durumunda yazar, sadece belirtilen düzeltmeler çerçevesinde değişiklik yapabilir. Yazar, hakemler tarafından önerilen düzeltmeleri yaptıktan sonra hakemlerin önerisi doğrultusunda tekrar hakem denetimine başvurulabilir. Hakemlerden biri olumlu, diğeri olumsuz görüş bildirdiğinde makalenin yayımlanmasına, editör görüşüne göre karar verilir. Yayımlanmayan makaleler, yazarına geri gönderilmez. Yazara durum hakkında bilgi verilir.

8. Dergide, hakem denetiminden geçen çalışmalar dışında, kitap incelemesi, mevzuat değerlendirmesi ve bilgilendirici notlara, yargı kararı

tahliline de yer verilebilir. Bu nitelikteki yazılar yayın kurulunca kabul edilebilir veya geri çevrilebilir.

9. Makaleler yayımlanmak üzere kabul edildiği takdirde, elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dâhil olmak üzere tüm yayım hakları İstanbul Aydın Üniversitesi'ne aittir. Yazarlar telif haklarını Üniversiteye devretmiş sayılır, ayrıca telif ücreti ödenmez.

10. Dergide yayımlanan yazıda ileri sürülen görüşler yazara aittir. Bu konuda Üniversite herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir.

11. Makalenin sonunda, makalede kullanılan kaynakların yazar soyadına göre alfabetik sıraya dizildiği kaynakçaya yer verilmelidir. Yararlanılan kaynaklara ilişkin metin içindeki atıflar, her bir sayfa sonunda dipnot olarak gösterilmelidir.

Yazım Kuralları

I. Ana Başlık

İçerikle uyumlu, onu en iyi ifade eden bir başlık olmalı ve koyu harflerle, sözcüklerin ilk harfi büyük olacak biçimde yazılmalıdır.

II. Yazar ad(lar)ı ve adres(ler)i

Yazar(lar)ın ad(lar)ı ve soyad(lar)ı koyu, adresler ise normal ve eğik karakterde harflerle yazılmalı; yazar(lar)ın varsa görev yaptığı kurum(lar), haberleşme ve e-posta adres(ler)i ilk sayfada dipnot olarak belirtilmelidir.

III. Özet

Makalenin başında, konuyu kısa ve öz biçimde ifade eden ve en az 100, en fazla 150 sözcükten oluşan Türkçe “özet” ve İngilizce “abstract” bulunmalıdır. Özet içinde, yararlanılan kaynaklara, şekil ve çizelge numaralarına değinilmemeli; dipnot kullanılmamalıdır. Türkçe ve İngilizce özetleri altında bir satır boşluk bırakılarak, en az 3, en çok 5 sözcükten oluşan anahtar sözcüklere (keywords) yer verilmelidir. Yazılan İngilizce

özetin (abstract) üzerinde yazının İngilizce başlığı da verilmelidir.

IV. Ana Metin

A4 sayfa boyutunda, MS Word programı, Times New Roman yazı karakteri ile 12 punto ve 1,5 satır aralığıyla yazılmalıdır. Sayfa kenarlarında üst 3 cm., alt 3 cm., sol 3 cm., sağ 3 cm. boşluk bırakılmalı ve sayfalar numaralandırılmalıdır. Yazılar Türkçe ve İngilizce özet, şekil ve tablo yazıları da dahil 6.000 (altıbin) sözcüğü geçmemelidir.

V. Bölüm Başlıkları

Yazıda, sistematik bir bilgi akışı sağlamak üzere ara ve alt başlıklar kullanılabilir. Yazıdaki tüm ara (normal) ve alt başlıklar (yatık) 12 punto ile sözcüklerin yalnız ilk harfleri büyük, koyu karakterde yazılmalı; alt başlıkların sonunda iki nokta üst üste konulmamalı ve bir satır sonra devam edilmelidir.

VI. Kaynakça

Yazının sonunda, yazarların soyadına göre alfabetik sırayla yazılmalıdır.

Örnek

Kitaplar kaynakçada aşağıdaki şekilde yer almalıdır:

Yazarın Soyadı, Adı, Kitabın Adı, Baskı, Yer-Yıl. Örneğin: GÜVEN, Kudret: General Principles of Turkish Law, B.2, Ankara, 2007. Yazarın eserine ilk atıf açık olarak, daha sonraki atıf usulü: GÜVEN: s.135. Aynı yazarın birden fazla kitabına atıf usulü: GÜVEN (Enerji): s.80 ve GÜVEN (Kişilik Hakları): s.65

Makaleler kaynakça listesinde aşağıdaki şekilde yer almalıdır:

Yazarın Soyadı, Adı, Makalenin Başlığı, Derginin İsmi, Cilt Numarası, Sayı Numarası, İlk ve Son Sayfa Numaraları. Örneğin: GÜVEN, Kudret: Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Boşanma Sebepleri ve Esasları Hakkında Karşılaştırmalı Bir İnceleme, Başkent Üniversitesi Hukuk

Fakültesi Dergisi, 1(2): 35-56. Yazarın eserine ilk atıf açık olarak, daha sonraki atıflarda şu şekilde yapılmalıdır: GÜVEN: s.55.

İnternette alınmış dokümanlar kaynakçada aşağıdaki şekilde yer almalıdır:

GÜVEN, Kudret: Cinsel Kimlik Üzerinde Hak Kavramı ve Korunması: Transseksüellik ve İnterseksüellik, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1 Sa.1, s.133-176, (<http://hukuk.baskent.edu.tr/dergi/arsiv/sayi-1/3.kudretguven.pdf>, Erişim tarihi: 10 Şubat 2016), Yazarın eserine ilk atıf açık olarak, daha sonraki atıflarda şu şekilde yapılmalıdır. GÜVEN: s.135.

İLETİŞİM BİLGİLERİ:

İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı
Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy-Küçükçekmece/İstanbul
PK:34295

Tel: 444 1 428 / Dahili: 23410

Faks: 0212 425 57 59

E-Posta: hukukdergi@aydin.edu.tr

Author's Guide

Author's may send their articles which are prepared in accordance with the below stated publishing and editorial principles, together with the "article presentation form" via e-mail to the provided addresses.

Providing the permissions of the authors (the main author or the rightful publishing house) is obligatory for the translated texts and articles as well. The articles which are sent to their authors for further improvement and/or proofreading following the preliminary reviews and referee evaluations, must be edited accordingly and delivered back to the journal in one month at the latest.

On the other hand, the articles which are found to be conflicting with this guideline, will be returned to their authors for further proofreading and will not be issued.

Publishing Principles

1. Hukuk Fakültesi is a peer-reviewed journal which is prepared and printed by Istanbul Aydın University, the Faculty of Law twice a year (June and December).
2. The journal only accepts articles, reviews of judgement and translations, which are not published or accepted to be published previously. Articles which are created from the reports that are not published but presented in a scientific gathering can be accepted provided that the case is clearly stated in the footnote.
3. The manuscripts that are to be published in the June issue of the journal must be delivered till the 1st of April and till the 1st of October for the December issue. The manuscripts received after these dates will be evaluated for the next issue of the journal.

4. The preliminary evaluation of the manuscripts to be published are done by the Editorial Board. Those manuscripts that are evaluated by the Editorial Board and found to conform with publishing principles of the journal are sent to two different referees. Referees decide whether to publish, revise or reject the manuscripts and in each case the authors are informed.

5. In case the referee demands a revision in his report, the author is expected to change the text only within the limits given by the referee. The manuscripts that are expected to be revised must be completed and resend to the Editorial Board within 30 days. Manuscripts that are sent within the specified period will be queued to be published in the next issue. The referees who demanded the changes may also evaluate manuscript revision.

6. In case referee decides to reject the manuscript in his report, a second referee review is conducted. The manuscripts that are not returned from referee reviews within the specified period are evaluated for the next issue of the journal unless the authors demand otherwise.

7. Editorial Board reserves the right to publish manuscripts which have positive referee reports, in the upcoming issues of the journal depending on the intensity of the related issue.

8. The manuscripts must be delivered to Istanbul Aydin University, Law Faculty Deanship prepared as a CD in addition to three other hard copies in A4 paper size, on the two of which the name of the author is not specified. The authors are expected to specify their titles, the institutions they work in, their open address, contact number and e-mail addresses.

9. A copy of the journal will be sent to the authors free of charge.

Editorial Principles

I. Main Title

Written in bold letters, the main title must be congruent with the text content expressing the treated subject in the best way. The main title must not exceed 10-12 words of which initials must be capitalized.

II. Author's Name(s) and Address(es)

The name(s) and surname(s) of the authors must be typed in bold whereas the addresses must be typed in italic letters. If there are any, the title(s) and the workplace(s) of the authors as well as their contact information must be indicated on the first page with a footnote.

III. Abstract

The article must include an abstract in both English and Turkish (özet) languages, which briefly and clearly summarizes the subject of the text and consists of at least 100 and at most 150 words. The abstract must not refer to the cited sources, figures and graphic numbers used in the text or contain footnotes. Authors must provide keywords consisting of at least 3 and at most 5 words leaving an empty line under the English and Turkish abstracts. The Turkish abstract must also have its title in Turkish.

IV. Main Text

The text must be written with Times New Roman font-type, 12-point font size leaving 1,5 space between lines and 3 cm margins on top, bottom and both sides of an A4-sized MS Word page. The pages must be numbered. The text must not exceed 6000 (six thousand) words including its Turkish and English abstracts, figures and table contents.

V. Sub-titles

The section and sub-titles may be preferred for delivering the information

in an orderly way. All the section (regular) and sub (italics) titles must be written in 12- point size, bold characters, capitalizing only the initial letters of each word in the title. Sub-titles must not be followed by a colon (:) and the text must begin after an empty line.

VI. Bibliography

The bibliography must be given at the end of the text in an alphabetical order.

CONTACT INFORMATION:

Istanbul Aydin University, Faculty of Law

Beşyol Mah. İnönü Cad. Nu:38 Sefaköy-Küçükçekmece/İstanbul

Postal Code: 34295

Tel: 444 1 428 / 23410

Fax: 0212 425 57 59

E-mail: hukukdergi@aydin.edu.tr